



**კავკასიის რეგიონული გარემოსდაცვითი ცენტრი
REC Caucasus**

**საქართველოს ბიომრავალფეროვნების დაცვის სტრატეგიისა და სამოქმედო გეგმის
განახლება**

თემატური მიმართულება 8 - ბიომრავალფეროვნების მართვა/მენეჯმენტი

სიტუაციის ანალიზი

ანგარიში

**თბილისი
ივლისი, 2012**

mokl e ganmarteba Tematuri mmarTul ebis Taobaze	3
1. საქართველოს ბიომრავალფეროვნების დაცვის სტრატეგიისა და მოქმედებათა გეგმის (2005-2010) სტრატეგიული მიზნების, ამოცანებისა და ბიომრავალფეროვნების მართვის/მენეჯმენტის საკითხებთან უშუალოდ დაკავშირებული დაგეგმილი ქმედებების შესრულების მდგომარეობა.....	4
2. ბიომრავალფეროვნების მართვის სამართლებრივი მექანიზმები და მარეგულირებელი ბაზის სრულყოფის საკითხები (კანონმდებლობა - მათ შორის საერთაშორისო ვალდებულებები) ბიომრავალფეროვნების მართვის/მენეჯმენტის სფეროში.....	15
საერთაშორისო ვალდებულებები	15
შიდასახელმწიფოებრივი ნორმატიული აქტები (<i>ეროვნული კანონმდებლობა</i>)	29
3. ბიომრავალფეროვნების დაცვაზე კონტროლისა და პასუხისმგებლობის საკითხები (არსებული ინსტიტუციები და მათი ფუნქციები) და გადაწყვეტილების მიღების პროცესში ბიომრავალფეროვნების გათვალისწინების ასპექტები	59
4. ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგის ერთიანი სისტემის ჩამოყალიბებისა და ეკოსისტემებისა და ბიომრავალფეროვნების ეკონომიკის (TEEB) საკითხები	88
ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგის ერთიანი სისტემის ჩამოყალიბების საკითხები	88
ეკოსისტემებისა და ბიომრავალფეროვნების ეკონომიკის საკითხები	89
5. ბიომრავალფეროვნების დაცვისა და შენარჩუნების საკითხების ასახვა სტრატეგიული, სექტორული და პროგრამული დაგეგმვის (მათ შორის სიცრცით-ტერიტორიული დაგეგმვისა და ტერიტორიული განვითარების) ასპექტებში	89
6. საერთაშორისო, რეგიონული და ტრანსსასაზღვრო თანამშრომლობის პერსპექტივები ბიომრავალფეროვნების სფეროში	101
7. გამოყენებული წყაროების ჩამონათვალი	103
8. დამხმარე მასალების ჩამონათვალი	110
9. დაინტერესებულ მხარეებთან ჩატარებული შეხვედრები და კონსულტაციები	113
10. დანართები	125

მოკლე განმარტება თემატური მიმართულების თაობაზე

თემატური მიმართულება 8 - ბიომრავალფეროვნების მართვა/მენეჯმენტი უპირველესად ეხება ბიომრავალფეროვნების იმ საფრთხეებს, რომლებიც პირდაპირ გამოძინარეობს (და დაკავშირებულია) გარემოსდაცვითი მმართველობის გაუმჯობესების საკითხებთან (დაბინძურება, გარემოზე ზემოქმედების შეფასება, რესურსების ჭარბი მოპოვება, ჰაბიტატების დეგრადაცია და სხვ.).

თემა განიხილავს საქართველოში ამ საფრთხეებს და ამავე დროს, გარკვეულწილად, პრობლემების მოგვარების გზებს ბიომრავალფეროვნების კონვენციისა (CBD) მექანიზმების გამოყენების შესაძლებლობათა გათვალისწინებით.

თემატური მიმართულება მოიცავს ისეთ საკითხებს, როგორებიც არის:

1. მარეგულირებელი ბაზის სრულყოფის საკითხები (კანონმდებლობა - მათ შორის საერთაშორისო ვალდებულებები)
2. მართვა (არსებული ინსტიტუციები და ფუნქციები)
3. ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგის საკითხები
4. გადაწყვეტილების მიღების პროცესში ბიომრავალფეროვნების ასპექტები
5. დაგეგმვის საკითხები (დარგთაშორისი პროგრამების, პოლიტიკის განმსაზღვრელი დოკუმენტების, სტრატეგიების და ა.შ. შინაარსში ბიომრავალფეროვნების საკითხების ასახვა)
6. მართვის სხვადასხვა ინსტრუმენტები (TEEB, და სხვა)
7. საერთაშორისო, რეგიონული და ტრანსსასაზღვრო თანამშრომლობის საკითხები

1. საქართველოს ბიომრავალფეროვნების დაცვის სტრატეგიისა და მოქმედებათა გეგმის (2005-2010) სტრატეგიული მიზნების, ამოცანებისა და ბიომრავალფეროვნების მართვის/მენეჯმენტის საკითხებთან უშუალოდ დაკავშირებული დაგეგმილი ქმედებების შესრულების მდგომარეობა

საქართველოს ბიომრავალფეროვნების დაცვის სტრატეგია და მოქმედებათა გეგმა დამტკიცდა საქართველოს მთავრობის 2005 წლის 19 თებერვლის №27 დადგენილებით. ამ დოკუმენტით განისაზღვრა ქვეყნის ბიომრავალფეროვნების დაცვისა და გონივრული გამოყენების 10-წლიანი სტრატეგია და კონკრეტული ქმედებები 5-წლიანი პერიოდისათვის. შემდგომი 5 წლისათვის განზრახული იყო მოქმედებათა ახალი გეგმის შემუშავება კონკრეტული სიტუაციისა და მიღწეული შედეგების გათვალისწინებით.

საქართველოს ბიომრავალფეროვნების დაცვის სტრატეგიასა და სამოქმედო გეგმაში ქვეყნის ბიომრავალფეროვნების მდგომარეობის, პრობლემებისა და მასზე მოქმედი საფრთხეების გათვალისწინებით გამოიყო მუშაობის შემდეგი პრიორიტეტული მიმართულებები: დაცული ტერიტორიების განვითარება; სახეობების და ჰაბიტატების დაცვა და მონიტორინგი; აგრობიომრავალფეროვნების დაცვა; მდგრადი ნადირობისა და მეთევზეობის, აგრეთვე მდგრადი სატყეო მეურნეობის დანერგვა; ბიოუსაფრთხოების უზრუნველყოფა. გეგმით განსაზღვრული იყო 140 ქმედება დასახული მიზნების მისაღწევად. გეგმის განხორციელებაში სამთავრობო სტრუქტურების გარდა მონაწილეობას იღებენ არასამთავრობო ორგანიზაციები და სამეცნიერო-კვლევითი დაწესებულებები. მის შესრულებას კოორდინაციას უწევს გარემოს დაცვის სამინისტრო.

დღეისათვის საქართველოს ბიომრავალფეროვნების დაცვის აღნიშნული მოქმედებათა გეგმის განხორციელებით მიღწეული ძირითადი შედეგებია:

- ფართოვდება და უმჯობესდება დაცული ტერიტორიების სისტემა;
- მომზადდა საქართველოს წითელი ნუსხის განახლებული ვერსია, რომელიც საერთაშორისო კრიტერიუმების და კატეგორიების მიხედვით განხორციელებულ შეფასებებს ეფუძნება;

- საფრთხის წინაშე მყოფი ზოგიერთი სახეობისა და სახეობათა ჯგუფებისთვის მომზადდა კონსერვაციის მენეჯმენტის გეგმები და დაიწყო მათი განხორციელება;
- დაიწყო ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგის ეროვნული სისტემის ჩამოყალიბება;
- განხორციელდა საქართველოს ფლორის ენდემური, გადაშენების პირას მყოფი რამდენიმე სახეობისა და კულტურული ჯიშების ex-situ და on-farm კონსერვაცია;
- გაუმჯობესდა სამართლებრივი და ინსტიტუციური გარემო ბიოლოგიური რესურსების მდგრადი მართვისათვის.
- შეიქმნა საქართველოს ბიომრავალფეროვნების რესურს-ცენტრი.

2005-2010 წწ-ზე გათვლილი საქართველოს ბიომრავალფეროვნების დაცვის სტრატეგიისა და მოქმედებათა გეგმის სტრატეგიული მიზნები, ამოცანები და დაგეგმილი ქმედებები მოიცავდა ბიომრავალფეროვნების მართვის/მენეჯმენტის საკითხებთან უშუალოდ დაკავშირებული ქმედებებს. ქვემოთ მოყვანილი ცხრილი (ცხრ.1) მოიცავს მათი შესრულების ამსახველ ინფორმაციას 2012 წლის პირველი ნახევრის მდგომარეობით.

ცხრ. 1.

2005-2010 წწ-ზე გათვლილი საქართველოს ბიომრავალფეროვნების დაცვის სტრატეგიისა და მოქმედებათა გეგმის სტრატეგიული მიზნების, ამოცანებისა და ბიომრავალფეროვნების მართვის/მენეჯმენტის საკითხებთან უშუალოდ დაკავშირებული დაგეგმილი ქმედებების შესრულების მდგომარეობა 2012 წლის პირველი ნახევრისათვის

<i>სტრატეგიული მიზნები</i>	<i>ამოცანები</i>	<i>ბიომრავალფეროვნების მართვის/მენეჯმენტის საკითხებთან უშუალოდ დაკავშირებული დაგეგმილი ქმედებები</i>	<i>შენიშვნა</i>
<i>A.დაცული ტერიტორიების სისტემის განვითარება ბიომრავალფეროვნების დაცვის, აღდგენისა და ბუნებრივი რესურსების გონივრული გამოყენების მიზნით</i>	<ul style="list-style-type: none"> • დაცული ტერიტორიების სრულფასოვანი ქსელის ჩამოყალიბება; • დაცული ტერიტორიების დაგეგმვისა და მართვის სრულყოფა; • მდგრადი მონიტორინგის სისტემის ჩამოყალიბება; • დაცული ტერიტორიების ფინანსური მექანიზმის სრულყოფა; • დაცული ტერიტორიების მონაცემთა ბაზის შექმნა; • პოლიტიკური მხარდაჭერის მოპოვება და 	<p>საქართველოს დაცული ტერიტორიების ქსელის სისტემური დაგეგმვის პროექტის მომზადება</p> <p>არსებული ნაკრძალებისა და აღკვეთილების რეორგანიზაცია მათი ეფექტიანობის გაზრდის უზრუნველსაყოფად</p> <p>დაცული ტერიტორიებისადმი დახმარება მათი ფუნქციონირებისა და მართვის გაუმჯობესების</p>	<p>არ არის განხორციელებული</p> <p>ნაწილობრივად განხორციელებული</p> <p>ნაწილობრივად განხორციელებული</p>

	<p>ტრანსინსტიტუციური და ტრანსსექტორული კოოპერაციისა და პარტნიორობის განვითარება;</p> <ul style="list-style-type: none"> • საერთაშორისო და ტრანსსასაზღვრო თანამშრომლობის განვითარება; • დაცული ტერიტორიების შესახებ განათლებისა და ინტერპრეტაციის სრულფასოვანი სისტემის დანერგვა; • დაცულ ტერიტორიებზე ეკოტურიზმის პოტენ ციალის ამოქმედება; • დაცულ ტერიტორიებთან (-ში) მცხოვრები ადგილობრივი მოსახლეობის პრობლემების იდენტიფიცირება დაცული ტერიტორიების დაგეგმვისა და დაარსების დროს მათი გათვალისწინების მიზნით. 	<p>მიზნით (კვალიფიკაციის ამაღლება, აღჭურვა და სხვ)</p> <p>ბიოსფერული რეზერვატის სტატუსის კანდიდატ დაცულ ტერიტორიებზე შესაბამისი დოკუმენტაციის მომზადება UNESCO-სთვის წარსადგენად</p> <p>მსოფლიო ბუნებრივი და კულტურული მემკვიდრეობის კანდიდატი უბნების სახელმწიფო სიის შემუშავება და შესაბამისი დოკუმენტაციის მომზადება UNESCO-სთვის წარსადგენად</p> <p>პოტენციური ტრანსსასაზღვრო დაცული ტერიტორიების განსაზღვრა და ტრანსსასაზღვრო დაცული ტერიტორიების დაარსების ინიცირება</p> <p>დაცული ტერიტორიების ფარგლებში ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგის სისტემის ჩამოყალიბება</p> <p>საინფორმაციო სისტემისა და მონაცემთა სრულფასოვანი ბაზის შექმნა დაცული ტერიტორიების ცენტრალურ სამსახურში</p> <p>მსხვილი ჭუჭუმწოვრებისა და გადამფრენი ფრინველების სამიგრაციო გზების დაცვის სამოქმედო გეგმის შემუშავება</p> <p>დაცულ ტერიტორიებთან (-ში) მცხოვრები მოსახლეობისათვის კომპენსაციის მექანიზმის შემუშავება</p> <p>სამართლებრივი საფუძვლის შექმნა</p>	<p>არ არის განხორციელებული</p> <p>განხორციელების პროცესში</p> <p>განხორციელებული (ჯაეახეთის ეროვნული პარკი (საქართველო)/არპის ტბის ეროვნული პარკი (სომხეთი) და მაჭახელას ეროვნული პარკი (საქართველო)/ჯამი ლეს ბიოსფერული რეზერვატი (თურქეთი)</p> <p>არ არის განხორციელებული</p> <p>არ არის განხორციელებული</p> <p>არ არის განხორციელებული</p> <p>განხორციელებულია მექანიზმის პროექტის შემუშავების დონეზე</p> <p>განხორციელებულია მექანიზმის</p>
--	---	--	---

		<p>დაცული ტერიტორიების ბიუჯეტში მიყენებული ზარალის ანაზღაურებიდან შემოსული თანხების რეინვესტირებისათვის. ამ გზით თანამშრომელთა სტიმულირება</p> <p>სამართლებრივი საფუძვლის შექმნა დაცული ტერიტორიების ბიუჯეტში ტურისტული, რეკრეაციული და სხვა საქმიანობისაგან მიღებული შემოსავლების რეინვესტირებისთვის</p>	<p>პროექტის შემუშავების დონეზე</p> <p>განხორციელებულია მექანიზმის პროექტის შემუშავების დონეზე</p>
<p>B. საქართველოს ჰაბიტატების, სახეობებისა და მათი გენეტიკური მრავალფეროვნების შენარჩუნება და აღდგენა in-situ, ex-situ და inter-situ კონსერვაციული საქმიანობისა და ბიოლოგიური რესურსების გონივრული გამოყენების გზით</p>	<ul style="list-style-type: none"> სახეობებისა და ჰაბიტატების მდგომარეობის შეფასება და სტატუსების მინიჭება; კრიტიკული საფრთხის წინაშე მყოფი სახეობების კონსერვაცია და გადაშენებული სახეობების აღდგენა; დაცული ტერიტორიების საზღვრებს გარეთ არსებული მნიშვნელოვანი ტერიტორიების კონსერვაცია და გონივრული გამოყენება; ex-situ და inter-situ კონსერვაციის პროვოცირება. 	<p>კრიტიკული საფრთხის წინაშე მყოფი იშვიათი, ენდემური და რელიქტური სახეობებისათვის კონსერვაციის პროგრამების შემუშავება და დანერგვის ინიცირება</p> <p>დაცულ ტერიტორიებს გარეთ არსებული ბიომრავალფეროვნების მნიშვნელოვანი ადგილების იდენტიფიცირება და მათი კონსერვაციის გზების განსაზღვრა</p> <p>საძოვრების ინვენტარიზაცია (ხელახალი პასპორტიზაცია) და მათი ზონირება დასაშვები ნორმების მიხედვით;</p> <p>ბიოლოგიური დერეფნების მენეჯმენტის გეგმების შემუშავება</p> <p>იმ მცენარეთა ბიოლოგიური და სამეურნეო რესურსების შეფასება და მოპოვებისათუ</p> <p>საექსპორტო კვტების დადგენა, რომლებიც საერთაშორისო ვაჭრობის ობიექტებს წარმოადგენენ</p> <p>არასანადირო სახეობებისათვის მოპოვების კვტების განსაზღვრა</p>	<p>განხორციელებულია ზოგიერთი სახეობისთვის კონსერვაციის გეგმის პროექტის შემუშავების დონეზე</p> <p>არ არის განხორციელებული</p> <p>არ არის განხორციელებული</p> <p>განხორციელების პროცესში</p> <p>ნაწილობრივ განხორციელებული</p> <p>არ არის განხორციელებული</p>
<p>C. საქართველოს აგრობიომრავ-</p>	<ul style="list-style-type: none"> საქართველოს აგრობიომრავალფეროვნების 	<p>საქართველოს აგრობიომრავალფეროვნე</p>	<p>არ არის განხორციელებული</p>

<p>ვალფეროვნების კონსერვაცია მისი გონივრული გამოყენებისათვის წარჩო-პირობების შექმნისა და ex-situ და in-situ დონისძიებების ხელშეწყობის საშუალებით</p>	<p>აღდგენის, დაცვისა და შესწავლის ხელშეწყობი ინფრასტრუქტურის შექმნა/დახვეწა;</p> <ul style="list-style-type: none"> • საქართველოს აგრობიომრავალფეროვნების ინვენტარიზაცია და წითელი ნუსხის შედგენა; • ადგილობრივი ჯიშებისა და მათი ველური მონათესავე სახეობების აღდგენა, შენარჩუნება და შესწავლა; • აგრობიომრავალფეროვნების გამოყენების ადგილობრივი და საერთაშორისო ცოდნისა და გამოცდილების გავრცელება; • საქართველოს აგრობიომრავალფეროვნებისა და მასთან დაკავშირებული პროდუქციისა და ტრადიციების პოპულარიზაცია; • აგრობიომრავალფეროვნების რესურსების შეფასება და საქართველოს აგრობიომრავალფეროვნებისათვის კულტურული მემკვიდრეობის სტატუსის მინიჭება. 	<p>ბის დაცვისა და გონივრული გამოყენებისათვის საკანონმდებლო ბაზის მომზადება შესაბამისი პრობლემების გადასატრედად</p> <p>სახელმწიფო კადრების მომზადება და ინფრასტრუქტურის შექმნა საქართველოს აგრობიომრავალფეროვნების დაცვისა და გონივრული გამოყენებისათვის</p> <p>გენეტიკური რესურსების ექსპორტ-იმპორტის კონტროლის მექანიზმების დახვეწა</p> <p>ქვეყანაში ტრადიციული და ორგანული სოფლის მეურნეობის განვითარების ხელშეწყობა განსაკუთრებით ბუფერულ ზონებში, მაღალმთიან რეგიონებში</p> <p>საქართველოს აგრობიომრავალფეროვნების დაცვის ფონდის დაარსება, აგრობიომრავალფეროვნების კონსერვაციის, კერძოდ, ტრადიციული ცოდნისა და გამოცდილების გაზიარებისა და კვლევის ხელშეწყობის მიზნით</p> <p>აგრობიომრავალფეროვნების გლეხთა მეურნეობებში (on farm) კონსერვაციის სტიმულირება</p> <p>საკანონმდებლო ბაზის სრულყოფა აგრობიომრავალფეროვნების გენეტიკური რესურსების ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესებისა და კონვენციასთან ჰარმონიზაციის მიზნით</p>	<p>არ არის განხორციელებული</p> <p>არ არის განხორციელებული</p> <p>ნაწილობრივ განხორციელებული</p> <p>არ არის განხორციელებული</p> <p>ნაწილობრივ განხორციელებული</p> <p>არ არის განხორციელებული</p>
<p>D. ნადირობისა და მეთევზეობის დაგეგმვა ცხოველური რესურსების დაცვის, აღდგენისა და გონივრული გამოყენების მიმართულებით</p>	<ul style="list-style-type: none"> • გარეული ნადირ-ფრინველის სახეობრივი და გენეტიკური მრავალფეროვნების შენარჩუნება; • თითოეული სახეობისათვის რიცხოვნობის ოპტიმალური დონის შენარჩუნება; • ცხოველთა სამყაროს 	<p>გადაამყრენ ფრინველებზე ლიცენზიების გაცემის პროცედურის დახვეწა</p> <p>მიგირებად ფრინველებზე ნადირობის კვოტის</p>	<p>ნაწილობრივ განხორციელებული</p> <p>არ არის განხორციელებული</p>

	<p>რესურსების დაცვისა და ბრაკონიერობასთან ბრძოლის ღონისძიებების შემუშავება.</p>	<p>დადგენისათვის მეთოდის შემუშავება; იმ ადგილების იდენტიფიცირება, სადაც მკაცრად აკრძალულია ან დაშვებულია ნადირობა; ამ ტერიტორიებზე აღრიცხვის მოწყობა</p> <p>სპეციალური ტარიფების განსაზღვრა სატროფეო ინდივიდებისათვის (რომელთა ფასიც მნიშვნელოვნად უნდა აღემატებოდეს იმავე სახეობის არასატროფეო ინდივიდების ფასს)</p> <p>აღდგენილ იქნეს ბრაკონიერობის მაკონტროლებელი სამსახური და შეიქმნას საზოგადოებრივი ინსპექცია</p> <p>ტრადიციული ნადირობის კონცეფციის შემუშავება და შესაბამისი ცვლილებების შეტანა კანონმდებლობაში</p> <p>ველური ცხოველებით სარგებლობის შედეგად ბიუჯეტში შესული გადასახადების გამოყენების უზრუნველყოფა ამ რესურსების აღწარმოებისა და დაცვის ღონისძიებათა დასაფინანსებლად</p>	<p>არ არის განხორციელებული</p> <p>არ არის განხორციელებული</p> <p>არ არის განხორციელებული</p> <p>არ არის განხორციელებული (განხორციელება ობიექტურად შეუძლებელი იყო, რადგან წინააღმდეგობაში მოდის საბიუჯეტო-საფინანსო კანონმდებლობის საფუძვლებთან)</p>
<p>E. ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგის სისტემის შექმნა, მონაცემთა დინამიური ბაზის ჩამოყალიბება საქართველოში ბიომრავალფეროვნების კონსერვაციისა და გონივრული გამოყენებისათვის</p>	<ul style="list-style-type: none"> • არსებული საკანონმდებლო ბაზის დახვეწა ნორმატიული აქტების შემუშავების გზით; • ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგის სფეროში გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს მაკორდინირებელი როლის გაძლიერება; • ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგის მუდმივად განახლებადი მონაცემთა ბაზის შექმნა; • საზოგადოების ინფორმირება ბიომრავალფეროვნების მდგომარეობის შესახებ; • დამოუკიდებელი სტრუქტურის შექმნა, რომელიც მოახდენს ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგის შედეგად 	<p>არსებული კანონმდებლობის დახვეწა, უწყებათა შორის ფუნქციითა გადანაწილება</p> <p>ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგისათვის პასუხისმგებელი და განმახორციელებელი სამთავრობო და არასამთავრობო ორგანიზაციების განსაზღვრა</p> <p>სათანადო სტრუქტურის შექმნა და ამუშავება, სადაც აკუმულირდება ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგის შესახებ ინფორმაცია</p>	<p>ნაწილობრივ განხორციელებული</p> <p>განხორციელებული</p> <p>განხორციელებული</p>

	<p>მიღებული მასალების მეცნიერულ ანალიზს და შემუშავებს რეკომენდაციებს მთავრობისათვის.</p>	<p>ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგის წარმოების უნიფიცირებული მეთოდოლოგიის შემუშავება და ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგის სამიზნე ობიექტების განსაზღვრა</p> <p>ორგანიზაციების შერჩევა, რომელთაც აქვთ ტექნიკური და ფინანსური შესაძლებლობები და ხელეწიფებათ ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგის შედეგად მიღებული მონაცემების მეცნიერული ანალიზი</p> <p>ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგისათვის პასუხისმგებელი და მონიტორინგის განმახორციელებელი უწყებების ტექნიკური გაძლიერება, კერძოდ, ბიომრავალფეროვნებისათვის პასუხისმგებელი პირების კვალიფიკაციის ამაღლება</p> <p>ბიომრავალფეროვნების შესახებ სხვადასხვა ორგანიზაციის მიერ დღემდე დაგროვილი მონაცემების ინვენტარიზაცია და მონაცემთა ბანკში შეტანა</p> <p>გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს მიერ ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგის შესახებ ინფორმაციის უწყვეტი გაცვლა ყველა დაინტერესებულ უწყებას შორის</p> <p>ბიომრავალფეროვნების სამიზნე ჯგუფების მონიტორინგის დაწყება იდენტიფიცირებული მეთოდოლოგიით</p>	<p>განხორციელებული</p> <p>განხორციელებული</p> <p>ნაწილობრივ განხორციელებული</p> <p>განხორციელების პროცესში</p> <p>განხორციელების პროცესში</p> <p>განხორციელების პროცესში</p>
<p>F. საქართველოს მოსახლეობისა და ბიომრავალფეროვნების დაცვა გენმოდულირებული ორგანიზმებით (ბიოუსაფრთხოება) გამოწვეული შესაძლო</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ბიოუსაფრთხოების სფეროს მარეგულირებელი საკანონმდებლო ბაზის შექმნა; • სახელმწიფო და საზოგადოებრივი კონტროლის მექანიზმების შემუშავება, ინსტიტუციური უზრუნველყოფა და განხორციელება; ბიოუსაფრთხოების საკითხთან 	<p>ბიოუსაფრთხოების ოქმის მომზადება რატიფიცირებისათვის</p> <p>ბიოუსაფრთხოების სფეროს მარეგულირებელ კანონპროექტთა პაკეტის მომზადება</p>	<p>განხორციელებული</p> <p>განხორციელების პროცესში</p>

<p>საფრთხისაგან შესაბამისი სამართლებრივი საფუძვლების შექმნისა და გადაწყვეტილებათა მიღების პროცესში საზოგადოების ჩაბმის გზით</p>	<p>დაკავშირებული ინფორმაციული ვაკუუმის აღმოფხვრა.</p>		
<p>გ. საქართველოს ბიომრავალფეროვნების შესახებ მოსახლეობის ინფორმირება მისი გარემოსდაცვითი ცნობიერების ამაღლების მიზნით და, აქედან გამომდინარე, გადაწყვეტილებების მიღების პროცესში მოსახლეობის აქტიურობის გაზრდა</p>	<ul style="list-style-type: none"> • სასწავლო პროგრამებში ბიომრავალფეროვნების დაცვისა და გონივრული გამოყენების პრინციპების ინტეგრირება; • საქართველოს რეგიონებში ბიომრავალფეროვნების შესახებ ინფორმაციის ცირკულირების ხელშეწყობა; • გარემოსდაცვითი განათლების სფეროში საერთაშორისო გამოცდილების როლის გაფართოება; • ბიომრავალფეროვნების მდგომარეობის შესახებ ინფორმაციის გავრცელება და ბუნებისდაცვითი იდეების პროპაგანდის გაძლიერება მედიის საშუალებით; • ბიომრავალფეროვნების სფეროში მომუშავე არასამთავრობო ორგანიზაციების შექმნა და არსებულის გაძლიერება-მომზადება რეგიონებში. 	<p>სახელმწიფო და საზოგადოებრივ სექტორებს შორის თანამშრომლობის განვითარება ადგილობრივ დონეებზე</p> <p>„რეკლამის შესახებ“ საქართველოს კანონში ცვლილებების შეტანა, რაც უკეთეს პირობებს შექმნის გარემოსდაცვითი რეკლამების განთავსებისათვის</p>	<p>ნაწილობრივ განხორციელებული</p> <p>არ არის განხორციელებული</p>
<p>ჰ. შესაბამისი ფინანსური და ეკონომიკური პროგრამების დანერგვა ბიომრავალფეროვნების ეფექტიანი კონსერვაციის მხარდასაჭერად</p>	<ul style="list-style-type: none"> • საქართველოში ბიომრავალფეროვნების შენარჩუნების ეკონომიკურ-ინდიკატორული გეგმის შედგენა: <ul style="list-style-type: none"> - გეგმის ინდიკატორების დადგენა საერთაშორისო გამოცდილების გათვალისწინებით; - ლოკალური და რეგიონალური ინდიკატორული გეგმების შედგენა; - ლოკალური და რეგიონალური გეგმების ბიომრავალფეროვნების დაცვის საერთაშორისო პროგრამებთან შესაბამისობის უზრუნველყოფა; - ბიომრავალფეროვნების დაცვის ლოკალური და რეგიონალური გეგმების განხორციელება; - ეკონომიკურ-ინდიკატორული გეგმების შესრულების მონიტორინგი. - ბიუჯეტის შესახებ კანონისა და საგადასახადო კანონმდებლობის საქართველოს გარემოსდაცვით კანონებთან შესაბამისობის უზრუნველყოფა; - გარემოს დაცვის შესახებ საქართველოს კანონში მოხსენიებული ეკონომიკური მექანიზმების რეალურად 	<p>საჭირო მონაცემების შეგროვება და ბიომრავალფეროვნების სრული ეკონომიკური ღირებულების გამოანგარიშება</p> <p>ეკონომიკის სტრუქტურის შეფასება მაკროეკონომიკური და სექტორული სტრატეგიების გამოყენებით</p> <p>ეკონომიკური პოლიტიკისა და ეკონომიკური საქმიანობის ბიომრავალფეროვნებაზე ზეგავლენის გამოკვლევა</p> <p>ბიომრავალფეროვნების შენარჩუნების ეკონომიკური ეფექტის (პოტენციური მოგების) შეფასება</p> <p>ბიომრავალფეროვნების განადგურებისაგან მიყენებული ზარალის გამოვლენა და შეფასება</p> <p>ბიომრავალფეროვნების კონსერვაციისათვის</p>	<p>განხორციელების პროცესში</p> <p>არ არის განხორციელებული</p> <p>არ არის განხორციელებული</p> <p>განხორციელების პროცესში</p> <p>ნაწილობრივ განხორციელებული</p> <p>განხორციელების პროცესში</p>

	<p>ამოქმედება;</p> <ul style="list-style-type: none"> - კანონპროექტის შექმნა გარემოსდაცვითი საქმიანობის სტიმულირების შესახებ; • ბიომრავალფეროვნების კონსერვაციის დამატებითი ფინანსური მექანიზმების შექმნა; - რისკების კლასიფიკაცია დაცული ტერიტორიების მიხედვით; - ფინანსური რისკების ანაზღაურების სადაზღვევო მექანიზმების შექმნა; - მრავალმხრივი შეხვედრის მოწყობა სახელმწიფო კრედიტორებსა და სამინისტროებს შორის; • ეკონომიკური პოლიტიკის შემუშავებაში ბიომრავალფეროვნების დაცვის მთავარი ასპექტების უცილობელი გათვალისწინება; • დაცული ტერიტორიების ბიომრავალფეროვნების მონეტარული შეფასება თანამედროვე მეთოდებით; ბიომრავალფეროვნების დაცვისა და განვითარების მდგრადი ეკონომიკური მექანიზმების შექმნა; უნარჩენო წარმოებისა და ნარჩენების მექანიზმების ეკონომიკური სტიმულირება ბუნებრივი რესურსების ეაირათიანი ხარჯვის უზრუნველსაყოფად. 	<p>საჭირო ფინანსების გამოვლენა და ეკონომიკური ბერკეტების მოძიება მათი ამოქმედებისათვის</p> <p>ბიომრავალფეროვნების შენარჩუნების პროცესის მართვის ეკონომიკური ინდიკატორული დაგეგმვა</p>	<p>არ არის განხორციელებული</p>
<p>I. ბიომრავალფეროვნების კონსერვაციასთან დაკავშირებული საკანონმდებლო ბაზის (კერძოდ, ინსტიტუციური მოწყობის მარეგულირებელი ნორმების) დახვეწა ახალი ნორმატიული აქტების შექმნის, არსებული კანონმდებლობის სრულყოფისა და მათი საქართველოს საერთაშორისო ვალდებულებებთან შესაბამისობის უზრუნველყოფის გზით</p>	<ul style="list-style-type: none"> • შესაბამისი ნორმატიული აქტების შემუშავება და მიღება; • არსებული კანონმდებლობის ჰარმონიზაცია და საერთაშორისო ვალდებულებებთან შესაბამისობის უზრუნველყოფა; • არსებული ინსტიტუციური სისტემის მუშაობის ეფექტიანობის გაზრდა კანონმდებლობის დახვეწის გზით. 	<p>„მცენარეული საფარის შესახებ“ საქართველოს კანონის შემუშავება და მიღება</p> <p>„აგრობიომრავალფეროვნების დაცვის შესახებ“ საქართველოს კანონის შემუშავება და მიღება</p> <p>„ეკოლოგიური დაზღვევის“ შესახებ საქართველოს კანონის შემუშავება და მიღება</p> <p>„ბუნებისდაცვითი აუდიტის“ შესახებ საქართველოს კანონის შემუშავება და მიღება</p> <p>„ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგის შესახებ“ საქართველოს კანონის შემუშავება და მიღება</p> <p>ბიოსაფრთხობის სფეროს მარეგულირებელი საკანონმდებლო ბაზის შექმნა</p>	<p>არ არის განხორციელებული</p> <p>არ არის განხორციელებული</p> <p>არ არის განხორციელებული</p> <p>არ არის განხორციელებული</p> <p>ნაწილობრივ განხორციელებული (მიღებულია კანონქვემდებარე აქტის დონეზე)</p> <p>განხორციელების პროცესში</p>

		<p>ბიომრავალფეროვნების გონივრული გამოყენების ეკონომიკური საფუძვლების სამართლებრივი მექანიზმების შექმნა და დანერგვა</p> <p>ტაქსონთა შემფასებელი მუდმივმოქმედი ჯგუფის წამოსაყალიბებლად სამართლებრივი საფუძვლის მომზადება</p> <p>ეროვნული კანონმდებლობის საერთაშორისო ვალდებულებებთან ჰარმონიზაციის სამართლებრივი საფუძვლების შექმნა</p> <p>სხვადასხვა კატეგორიის სამენეჯმენტო გეგმების სტატუსისა და შედგენის მეთოდის განმსაზღვრელი კანონის მომზადება</p> <p>ბიომრავალფეროვნების სფეროში შესაბამისი კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტების მიღება და არსებული კანონების დახვეწა</p>	<p>განხორციელების პროცესში</p> <p>არ არის განხორციელებული</p> <p>ნაწილობრივ განხორციელებული</p> <p>ნაწილობრივ განხორციელებული (მიღებულია კანონქვემდებარე აქტის დონეზე – დაცულ ტერიტორიებთან მიმართებაში)</p> <p>ნაწილობრივ განხორციელებული</p>
<p>J. ტყის ბიომრავალფეროვნების დაცვა და შენარჩუნება ტყის რესურსების გონივრული მართვის (მდგრადი სატყეო მეურნეობის მეთოდების) დანერგვის გზით</p>	<ul style="list-style-type: none"> • სატყეო პოლიტიკისა და ეკოსისტემურ მიდგომაზე დაფუძნებული ტყის რესურსების მართვისა და მდგრადი სატყეო მეურნეობის განვითარების სტრატეგიის შემუშავება; • ტყის რესურსების ინვენტარიზაციის, კადასტრის, დაგეგმვისა და ტყითსარგებლობის (მათ შორის, ტყის ჭრის), მდგრადი განვითარების პრინციპების შესატყვისი და ბიომრავალფეროვნების შენარჩუნებაზე ორიენტირებული მეთოდებისა და წესების შემუშავება; • ტყის ბიომრავალფეროვნებისა და მდგრადი სატყეო მეურნეობის ინდიკატორების შემუშავება საქართველოს პირობებისათვის; • სატყეო სერტიფიცირების სისტემის სქემის შემუშავება; 	<p>ტყის ბიომრავალფეროვნების დაცვისა და შენარჩუნების სფეროში კონკრეტული ქმედებები გათვალისწინებული არ ყოფილა.</p> <p>ამასთან, პრაქტიკულად არ გადაჭრილა, ტყის ბიომრავალფეროვნებასთან დაკავშირებული (მე-2 სვეტში მითითებული) არცერთი სტრატეგიული ამოცანა.</p>	<p>-</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ● სატყეო სამენეჯმენტო გეგმების შემუშავებისა და დანერგვისათვის აუცილებელი მეთოდოლოგიური და ნორმატიულ-ტექნიკური დოკუმენტაციის შექმნა; ● ტყისსარგებლობის გადასახადების დარეგულირება, ისე რომ უზრუნველყოფილი იყოს შემოსავლების გენერაცია, რათა ხელი შეეწყოს ტყის დაცვისა და მართვის განვითარებას, აგრეთვე საინვესტიციო კაპიტალის მოზიდვას სატყეო სექტორში; ● ხე-ტყის დამზადებაზე მორატორიუმის უზრუნველყოფა გადაბერებული ტყის კორომებსა და მაღალი კონსერვაციული ღირებულების მქონე ტყეებში და ამ კორომების დაცვის პრიორიტეტულობის პრინციპის გამოყენება; ● ტყის რესურსების მართვაში მიწათსარგებლობის დაგეგმვისა და ზონირების მეთოდების გამოყენება; ● ტყის მასივების აღდგენისა და გაშენების პროგრამების შემუშავება და განხორციელება, რათა გაიზარდოს ტყით დაფარული ფართობები და აღდგეს ტყის ტიპები, რომლებმაც მნიშვნელოვანი დეგრადაცია განიცადეს ან სრულიად განადგურდნენ; ● სატყეო პლანტაციების შექმნა აბორიგენული მერქნული სახეობების გამოყენებითა და კულტივირებით; ინტროდუცირებული სახეობების გაშენების აკრძალვა. 		
--	---	--	--

2. ბიომრავალფეროვნების მართვის სამართლებრივი მექანიზმები და მარეგულირებელი ბაზის სრულყოფის საკითხები (კანონმდებლობა - მათ შორის საერთაშორისო ვალდებულებები) ბიომრავალფეროვნების მართვის/მენეჯმენტის სფეროში

ბიომრავალფეროვნების დაცვისა და შენარჩუნების (კონსერვაციის) სფეროში საქართველოს კანონმდებლობა შედგება საქართველოს კონსტიტუციის, საქართველოს საერთაშორისო ხელშეკრულებებისა და შეთანხმებების, საკანონმდებლო და კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტებისაგან.

აღნიშნულ სფეროში საქართველოში მოქმედ პოლიტიკისა და კანონმდებლობის განმსაზღვრელ ქვაკუთხედს წარმოადგენს საქართველოს კონსტიტუცია (1995), რომლის მიხედვითაც (მუხ.37): ყველას აქვს უფლება ცხოვრობდეს ჯანმრთელობისათვის უვნებელ გარემოში, სარგებლობდეს ბუნებრივი და კულტურული გარემოთი. ყველა ვალდებულია გაუფრთხილდეს ბუნებრივ და კულტურულ გარემოს; სახელმწიფო ახლანდელი და მომავალი თაობების ინტერესების გათვალისწინებით უზრუნველყოფს გარემოს დაცვას და ბუნებრივი რესურსებით რაციონალურ სარგებლობას, ქვეყნის მდგრად განვითარებას საზოგადოების ეკონომიკური და ეკოლოგიური ინტერესების შესაბამისად ადამიანის ჯანმრთელობისათვის უსაფრთხო გარემოს უზრუნველსაყოფად; ყველას აქვს უფლება, დროულად მიიღოს სრული და ობიექტური ინფორმაცია გარემოს მდგომარეობის შესახებ.

საერთაშორისო ვალდებულებები

საქართველოს კანონმდებლობის მნიშვნელოვან წყაროს წარმოადგენს საქართველოს საერთაშორისო ხელშეკრულებები და შეთანხმებები. ამასთან, საქართველოს მიერ დადებულ საერთაშორისო ხელშეკრულებას ან შეთანხმებას, თუ იგი არ ეწინააღმდეგება საქართველოს კონსტიტუციას, აქვს უპირატესი იურიდიული ძალა შიდასახელმწიფოებრივი ნორმატიული აქტების მიმართ.

ზოგადად, ბიომრავალფეროვნების დაცვისა და შენარჩუნების (კონსერვაციის) სფეროში საქართველო წარმოადგენს შემდეგი მნიშვნელოვანი მრავალმხრივი საერთაშორისო ხელშეკრულებების მხარეს:

- კონვენცია ბიოლოგიური მრავალფეროვნების შესახებ
- ბიოლოგიური მრავალფეროვნების კონვენციის ბიოუსაფრთხოების კარტახენის ოქმი
- გაეროს კონვენცია გაუდაბნობასთან ბრძოლის შესახებ
- გაეროს კლიმატის ცვლილების ჩარჩო კონვენცია
- გაეროს კლიმატის ცვლილების ჩარჩო კონვენციის კიოტოს ოქმი

ბიოლოგიური მრავალფეროვნების შესახებ კონვენცია (CBD)

საქართველო ბიომრავალფეროვნების შესახებ კონვენციის მონაწილე მხარე 1994 წელს გახდა. კონვენციასთან მიერთებით ქვეყანამ აღიარა, რომ ბიომრავალფეროვნების შენარჩუნება გლობალურ საზრუნავსა და განვითარების პროცესის განუყოფელ ნაწილს. კონვენცია ამკვიდრებს ახალ მიდგომებს ბიომრავალფეროვნების დაცვისა და შენარჩუნების სფეროში. კონვენციის ძირითადი მიზნებია:

- ბიოლოგიური მრავალფეროვნების დაცვა და შენარჩუნება (კონსერვაცია);
- ბიოლოგიური მრავალფეროვნების კომპონენტების მდგრადი გამოყენება;
- გენეტიკური რესურსების გამოყენებით მიღებული სარგებლის სამართლიანი და თანაბარი გადანაწილება.

კონვენცია ძირითადად ზოგადი ხასიათის ნორმებსა და პრინციპებს შეიცავს და ის, მონაწილე მხარეებისთვის, არ აწესებს კონკრეტულ მავალდებულებულ ნორმებს საკუთრივ ბიომრავალფეროვნების, ან მის რომელიმე კომპონენტთან მიმართებაში. შესაბამისად, კონვენცია არ ზღუდავს მონაწილე მხარეთა იურისდიქციას მათ ტერიტორიაზე არსებული ბიომრავალფეროვნების განკარგვისა და გამოყენების სფეროში. ამასთან, მხარეებს ეკისრებათ პასუხისმგებლობა ბიომრავალფეროვნების დაცვასა და ბიოლოგიური რესურსების მდგრად გამოყენებაზე. კონვენციის მონაწილე მხარემ უნდა უზრუნველყოს ბიოლოგიური რესურსების გამოყენების რეგულირება,

დაუდგინოს რა მკაფიო წესები მოსარგებლე კერძო და იურიდიულ პირებს. კონვენცია მიუთითებს, რომ ეკოსისტემები, სახეობები და გენეტიკური რესურსები გამოყენებულ უნდა იქნენ ადამიანების საკეთილდღეოდ, მაგრამ ისეთი სახითა და ტემპებით, რომლებიც ხანგრძლივადიან პერსპექტივაში არ გამოიწვევს ბიომრავალფეროვნების შემცირებას და შეუქცევად კლებას. ამასთან დაკავშირებით, მხარეებს ეკისრებათ პასუხისმგებლობა ბუნებრივ გარემოზე ზემოქმედების თვალსაზრისით მნიშვნელოვან გადაწყვეტილებათა მიღებისას იხელმძღვანელონ ე.წ. „სიფრთხილის გამოჩენის“ პრინციპით.

კონვენციის მიხედვით ბიოლოგიური მრავალფეროვნება მოიცავს დედამიწაზე სიცოცხლის მთელ მრავალსახეობას და ყველა არსებულ ბუნებრივ სისტემას. ეს ცნება მოიცავს მცენარეების, ცხოველებისა და მიკროორგანიზმების სახეობებს, აგრეთვე გენეტიკურ განსხვავებებს სახეობის ფარგლებში. ბიომრავალფეროვნების მნიშვნელოვან ასპექტს წარმოადგენს უდაბნოს, ტყეების, ჭაობების, მთების, ტბებისა და აგროეკოსისტემების მრავალფეროვნება. კონვენცია ბიომრავალფეროვნების შესახებ ეხება ბიომრავალფეროვნების ყველა კომპონენტს - მრავალფეროვნებას სახეობის ფარგლებში, სახეობათა შორის და ეკოსისტემების დონეზე. კონვენციით განსაზღვრულია ბიომრავალფეროვნების კონსერვაციისა და მდგრადი გამოყენების პრობლემები, დასახულია გლობალური მიზნები და მათი მიღწევის გზები. განსაზღვრულია მხარეთა საერთო ვალდებულებები, ტექნიკური და ფინანსური თანამშრომლობის ჩარჩოები.

კონვენციის შესაბამისად ბიომრავალფეროვნების კონსერვაციისა და ბიოლოგიური რესურსების მდგრადი გამოყენების უზრუნველსაყოფად მონაწილე მხარეებმა უნდა შეიმუშაონ ბიომრავალფეროვნების დაცვისა და შენარჩუნების (კონსერვაციის) სტრატეგია და შესაბამისი სამოქმედო გეგმა, გახადონ ის გარემოს დაცვისა და განვითარების სფეროში უფრო მასშტაბური გეგმების ნაწილი, განსაკუთრებით სატყეო მეურნეობის, სოფლის მეურნეობის, ენერგეტიკის, ტრანსპორტის, მეთევზეობისა და ურბანული დაგეგმარების სფეროებში.

ძალზე მნიშვნელოვანია, ბიომრავალფეროვნების კონვენციის მხართა მე-10 შეხვედრაზე (2010) მიღებულ და კონვენციის მონაწილე მხარეებისთვის

შესასრულებლად სავალდებულო ბიომრავალფეროვნების სტრატეგიულ გეგმასა და ამ გეგმაში ინტეგრირებულ ე.წ. „აიჩის სტრატეგიულ ამოცანებს“¹ .

2011-2020 წლების ბიომრავალფეროვნების სტრატეგიული გეგმის ძირითადი სტრატეგიული მიზნები მოიცავს 20 სტრატეგიულ ამოცანას.

2011-2020 წლების ბიომრავალფეროვნების სტრატეგიული გეგმის ძირითადი სტრატეგიული მიზნებია:

- ✓ სტრატეგიული მიზანი (A) : ძალისხმევის წარმართვა ბიომრავალფეროვნების კარგვისა და შემცირების ძირეული მიზეზების აღმოსაფხვრელად - ამ საქმეში ხელისუფლების ორგანოებისა და საზოგადოებრიობის ჩართვის გზით
- ✓ სტრატეგიული მიზანი (B) : ბიომრავალფეროვნებაზე პირდაპირი ზეგავლენის შემცირება და ბიომრავალფეროვნების მდგრადი გამოყენების ხელშეწყობა
- ✓ სტრატეგიული მიზანი (C) : ბიომრავალფეროვნების სტატუსის გაუმჯობესება - ეკოსისტემების, სახეობებისა და გენეტიკური მრავალფეროვნების უზრუნველყოფის გზით
- ✓ სტრატეგიული მიზანი (D) : ბიომრავალფეროვნებიდან და ეკოსისტემური მომსახურებიდან მიღებული სარგებლის ფართო ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა
- ✓ სტრატეგიული მიზანი (E) : ბიომრავალფეროვნების სფეროში განსახორციელებელ ღონისძიებებში ჩართულობის უზრუნველყოფა - თანამონაწილეობითი დაგეგმვის, სამეცნიერო-ტექნიკური მიღწევების

¹ COP 10. Decision X/2. 18–29 October, 2010. Strategic Plan for Biodiversity 2011-2020 / Annex: STRATEGIC PLAN FOR BIODIVERSITY 2011-2020 AND THE AICHI BIODIVERSITY TARGETS "Living in harmony with nature".
<https://www.cbd.int/decision/cop/?id=12268>

იხ. ასევე
STRATEGIC PLAN FOR BIODIVERSITY 2011-2020 / PROVISIONAL TECHNICAL RATIONALE, POSSIBLE INDICATORS AND SUGGESTED MILESTONES FOR THE AICHI BIODIVERSITY TARGETS / Note by the Executive Secretary / CONFERENCE OF THE PARTIES TO THE CONVENTION ON BIOLOGICAL DIVERSITY, Tenth meeting, Nagoya, Japan, 18–29 October / Distr. GENERAL, UNEP/CBD/COP/10/27/Add.1, 19 December 2010.
<http://www.cbd.int/doc/meetings/cop/cop-10/official/cop-10-27-add1-en.pdf>

გამოყენებისა და შესაბამისი ინსტიტუციების შესაძლებლობათა ზრდის გზით

ბიოლოგიური მრავალფეროვნების კონვენციის ბიოუსაფრთხოების კარტახენის ოქმი

ბიოლოგიური მრავალფეროვნების კონვენციის ბიოუსაფრთხოების კარტახენის ოქმს საქართველო შეურერთდა 2008 წელს . კარტახენას ოქმი ითვალისწინებს: გენმოდირეცირებული ორგანიზმების რეგულირების სისტემის დანერგვას:

- ა) მათი ჩაკეტილ სისტემებში გამოყენებისას;
- ბ) გარემოში ინტროდუქციისას;
- გ) ადამიანის საკვებად (სურსათად) და ცხოველთა საკვებად გამოყენებისას და
- დ) საბაზრო ქსელში განთავსებისას და აგრეთვე, გენმოდირეცირებული პროდუქტების გამოყენების რეგულირებას მათი საბაზრო ქსელში განთავსებისას.

აგრობიომრავალფეროვნებისა და ზოგადად, ბიომრავალფეროვნების დაცვის თვალსაზრისით განსაკუთრებული მნიშვნელობა გააჩნია გენმოდირეცირებული ორგანიზმების გამოყენების რეგულირების სისტემის არსებობას მათი გარემოში ინტროდუქციისას.

ოქმი ადგენს, რომ გათვალისწინებული ვალდებულებების შესასრულებლად ყოველმა მხარემ უნდა მიიღოს აუცილებელი და შესაბამისი საკანონმდებლო, ადმინისტრაციული და სხვა ზომები. მხარეებმა უნდა უზრუნველყონ, რომ ნებისმიერი ცოცხალი მოდიფიცირებული ორგანიზმის მიღება, მათდამი მოპყრობა, ტრანსპორტირება, გამოყენება, გადაცემა და გამოთავისუფლება განხორციელდეს იმ ფორმით, რომ ბიოლოგიურ მრავალფეროვნებას არ შეექმნას საფრთხე, ან ეს საფრთხე იქნეს შემცირებული, აგრეთვე, გათვალისწინებული უნდა იქნეს საფრთხე ადამიანის ჯანმრთელობისთვის.

დღეისათვის მიმდინარეობს მუშაობა რათა მოხდეს ოქმით გათვალისწინებული მოთხოვნების ასახვა - საქართველოს შიდასახლმწიფოებრივ ნორმატიულ აქტებში.

გაუდაბნობასთან ბრძოლის შესახებ კონვენცია

გაუდაბნობასთან ბრძოლის საკითხს ყურადღება მიექცა ჯერ კიდევ გაეროს კონფერენციაზე გარემოს დაცვისა და განვითარების შესახებ (რიო დე ჟანეირო, 1992 წ.). კონფერენციამ მხარი დაუჭირა ამ პრობლემის გადაჭრისათვის ახალ ერთობლივ მიდგომას, რომ უზრუნველყოფილი ყოფილიყო მდგრადი განვითარება საზოგადოებრივ დონეზე. შედეგად შემუშავებული და 1994 წლის 17 ივნისს პარიზში მიღებული იქნა და ძალაში შევიდა გაეროს კონვენცია გაუდაბნობასთან ბრძოლის შესახებ, რომელსაც საქართველო 1999 წელს მიუერთდა.

კონვენციის მიხედვით „გაუდაბნობა“ ნიშნავს მიწის დეგრადაციას არიდულ, ნახევრად არიდულ და მშრალ სუბნოტიო რაიონებში, გამოწვეულს სხვადასხვა ფაქტორებით, მათ შორის კლიმატური ცვლილებებით და ადამიანის საქმიანობით, ხოლო „გაუდაბნობასთან ბრძოლა“ მოიცავს მოქმედებებს, რომლებიც არიან მიწის რესურსების კომპლექსური განვითარების ნაწილი არიდულ, ნახევრად არიდულ და მშრალ სუბ-ნოტიო რაიონებში მდგრადი განვითარებისათვის, რაც, თავის მხრივ გულისხმობს:

- მიწის დეგრადაციის თავიდან აცილებას და/ან შემცირებას;
- ნაწილობრივ დეგრადირებული მიწის რეაბილიტაციას;
- გაუდაბნობებული მიწების მელორაციას.

კონვენციის მიზანია იმ ქვეყნებში, რომლებიც განიცდიან სერიოზულ გვალვას და/ან გაუდაბნობას, გაუდაბნობასთან ბრძოლა და გვალვის შედეგების შემცირება განხორციელდეს ეფექტური ზომების გამოყენებით და ინტეგრირებული მიდგომის ჩარჩოებში, რომელიც შეესაბამება მდგრადი განვითარების პრინციპებს. ამ მიზნის მისაღწევად აუცილებელია მონაწილე მხარეებმა შეიმუშაონ გრძელვადიანი ინტეგრირებული სტრატეგია,

ერთდროულად მიმართული მიწის პროდუქტიულობის გაზრდისათვის და მიწისა და წყლის რესურსების დაცვისა და მდგრადი მენეჯმენტისთვის.

კონვენციის მონაწილე მხარეთა ერთ-ერთ ძირითად ვალდებულებას წარმოადგენს გაუდაბნოების წინააღმდეგ ბრძოლის მოქმედებათა ეროვნული პროგრამების შემუშავება. ეროვნული პროგრამების მიზანია განსაზღვრონ გაუდაბნოების გამომწვევი ფაქტორები და გაუდაბნობასთან ბრძოლისა და გვაღვის შედეგების შემცირებისათვის აუცილებელი პრაქტიკული ღონისძიებები. მოქმედებათა ეროვნულ პროგრამები:

- აერთიანებენ გაუდაბნობასთან ბრძოლის და გვაღვის შედეგების შემცირების გრძელვადიან სტრატეგიებს, ხაზს უსვამენ განხორციელების აუცილებლობას და უკავშირდებიან ეროვნულ პოლიტიკას მდგრადი განვითარების დარგში;
- ცვალებადი მდგომარეობის გათვალისწინებით იძლევიან შესწორებათა შეტანის საშუალებებს და არიან საკმაოდ მოქნილი ადგილობრივ დონეზე, რომ წინააღმდეგობა გაუწიონ სხვადასხვა სოციო-ეკონომიკურ, ბიოლოგიურ და გეო-ფიზიკურ ფაქტორებს;
- განსაკუთრებულ ყურადღებას უთმობენ პროფილაქტიკური ზომების განხორციელებას იმ მიწებთან დაკავშირებით, რომლებიც ჯერ კიდევ არ არიან, ან მცირედ არიან დეგრადირებული;
- აძლიერებენ კლიმატოლოგიური, მეტეოროლოგიური და ჰიდროლოგიური კვლევების ეროვნულ ბაზას, აგრეთვე აფართოებენ შესაძლებლობებს გვაღვაზე დროული შეტყობინების სისტემის შექმნისათვის;
- უზრუნველყოფენ შესაბამისი პოლიტიკის გატარებას და ინსტიტუციონალური მექანიზმების გაძლიერებას, რომელიც მიმართულია პარტნიორობის, თანამშრომლობის და კოორდინაციის განვითარებაზე დონორებს, ხელისუფლების ორგანოებს (ყველა დონეზე) და ადგილობრივ მოსახლეობას შორის და მოიცავენ ზომებს, რომ ადგილობრივ მოსახლეობას გაუადვილდეს სათანადო ინფორმაციის და ტექნოლოგიების მიღება;
- ითვალისწინებენ სამოქალაქო საზოგადოებისა და ადგილობრივი მოსახლეობის, როლს, ეროვნულ და ადგილობრივ დონეებზე, განსაკუთრებით რესურსების მომხმარებლებისა, რომლებიც აერთიანებენ მიწათმოსარგებლებს და მათ წარმომადგენლობით ორგანიზაციებს შესაბამისი პოლიტიკის

დაგეგმვასა და შემუშავებაში, გადაწყვეტილების მიღებაში და ეროვნული მოქმედების პროგრამების განხორციელებასა და შესრულების ანალიზში;

ეროვნული მოქმედების პროგრამები შეიძლება ნაწილობრივ აერთიანებდეს გაუდაბნოების შედეგების შემცირების მიზნით ზოგიერთ ან ყველა ქვემოთ მოყვანილ ღონისძიებას:

- დროული შეტყობინების შესაბამისი სისტემების შექმნა და/ან გაძლიერება, რომელიც აერთიანებს ადგილობრივ და ეროვნულ საშუალებებს, აგრეთვე ერთობლივ სისტემებს სუბრეგიონალურ და რეგიონალურ დონეებზე და იმ მექანიზმებს, რომლებიც ეხმარებიან ეკოლოგიური მოსაზრებებით ადგილგადანაცვლებულ პირებს (ეკოლოგიურ მიგრანტებს);
- გვალვის საშიშროების წინააღმდეგ ჩასატარებელი ღონისძიებების მომზადების პოტენციალის გაძლიერება და მისი შედეგების ლიკვიდაცია, რომელიც მოიცავს ადგილობრივ, ეროვნულ, სუბრეგიონალურ და რეგიონალურ დონეებზე გვალვასთან ბრძოლის გეგმებს როგორც სეზონური, აგრეთვე წლიური კლიმატური პროგნოზების გათვალისწინებით;
- მდგომარეობის მიხედვით საკვები პროდუქტების უსაფრთხოების სისტემის შექმნა, მ.შ. მათთვის მარკეტინგული საშუალებებისა, განსაკუთრებით სოფლად;
- ალტერნატიული სასიცოცხლო პროექტების შექმნა, რომელთაც შეიძლება უზრუნველყონ შემოსავალი გვალვით დაზარალებულ რაიონებში;
- მდგრადი ირიგაციული პროგრამების შემუშავება, როგორც მიწათმოქმედებისათვის, ასევე მესაქონლეობისათვის.
- და სხვ.

კონვენცია გაუდაბნობასთან ბრძოლის შესახებ ქვეყანას ავალდებულებს, აგრეთვე გამოავლინოს გაუდაბნოების მცენარეული და ცხოველური ინდიკატორები და განახორციელოს მათი მონიტორინგი.

გაეროს კლიმატის ცვლილების ჩარჩო კონვენცია

კონვენციის მიზანია კონვენციის შესაბამის დებულებათა შესრულებით მიაღწიოს ატმოსფეროში სათბურის გაზების კონცენტრაციების სტაბილიზაციას იმ დონეზე, რომელიც არ დაუშვებს კლიმატის სისტემაზე

საშიშ ანთროპოგენულ ზემოქმედებას. ასეთი დონე მიღწეული უნდა იქნეს ეკოსისტემების კლიმატის ცვლილებასთან ბუნებრივი ადაპტაციისათვის საკმარის ვადებში, რომლებიც იძლევიან იმის საშუალებას არა დავაყენოთ საფრთხის წინაშე სურსათის წარმოება და უზრუნველყოფენ შემდგომ ეკონომიკურ განვითარებას მდგრად საფუძველზე.

კონვენციის მიხედვით „კლიმატის ცვლილება“ ნიშნავს კლიმატის ცვლილებას, რომელიც პირდაპირ ან არაპირდაპირ განპირობებულია ატმოსფეროს გლობალური ცვლილების გამომწვევი ანთროპოგენული საქმიანობით, და რომელიც აძლიერებს დროის შედარებადი პერიოდების განმავლობაში დაკვირვებულ კლიმატის ბუნებრივ რყევებს. ამავე კონვენციის მიხედვით „კლიმატის ცვლილების არახელსაყრელი შედეგი“ ნიშნავს ფიზიკურ გარემოში ან ბიოტაში კლიმატის ცვლილებით გამოწვეულ ცვლილებებს, რომლებიც მნიშვნელოვან ნეგატიურ გავლენას ახდენენ ბუნებრივი და რეგულირებადი ეკოსისტემების შემადგენლობაზე, აღდგენით თვისებებზე ან პროდუქტიულობაზე ან სოციალურ-ეკონომიკური სისტემების ფუნქციონირებაზე, ანდა ადამიანის ჯანმრთელობასა და კეთილდღეობაზე.

კონვენციის მონაწილე მხარეებმა უნდა გაატარონ გამაფრთხილებელი ღონისძიებები კლიმატის ცვლილების მიზეზების პროგნოზირების, თავიდან აცილების ან მინიმუმადე დაყვანისა და მისი უარყოფითი შედეგების შერბილების მიზნით. იქ, სადაც მოსალოდნელია სერიოზული ან შეუქცევადი ზიანის საშიშროება, არასაკმარისი მეცნიერული სიცხადე არ უნდა იქნეს გამოყენებული ასეთ ღონისძიებათა გადავადების მიზეზად, იმის გათვალისწინებით, რომ კლიმატის ცვლილების წინააღმდეგ მიმართული პოლიტიკა და ღონისძიებანი უნდა იყოს ეკონომიკურად ეფექტური. ამ მიზნით ასეთი პოლიტიკა და ღონისძიებები უნდა ითვალისწინებდნენ სხვადასხვა სოციალურ- ეკონომიკურ პირობებს, იყვნენ ყოვლისმომცველნი, მოიცავდნენ სათბურის გაზების ყველა შესაბამის წყაროს, მშთანთქმელსა და დამაგროვებელს და ადაპტაციის ღონისძიებებს და მოიცავდნენ ყველა ეკონომიკურ სექტორს. კლიმატის ცვლილებაზე რეაგირების ძალისხმევა დაინტერესებული მხარეების მიერ შეიძლება განხორციელდეს ერთობლივად.

ანთროპოგენული ცვლილებებისაგან კლიმატური სისტემის დაცვის პოლიტიკა და ღონისძიებები უნდა შეესაბამებოდეს თითოეული მხარის კონკრეტულ პირობებს და ინტეგრირებული უნდა იყოს განვითარების ეროვნულ პროგრამასთან, ვინაიდან ეკონომიკურ განვითარებას აქვს საკვანძო მნიშვნელობა კლიმატის ცვლილებაზე რეაგირების ღონისძიებათა გატარებაში.

მხარეებმა უნდა ითანამშრომლონ ხელსაყრელი და ღია საერთაშორისო ეკონომიკური სისტემის დამყარების ხელშეწყობის მიზნით, რომელიც მდგრად ეკონომიკურ ზრდასა და განვითარებასთან მიიყვანდა ყველა მხარეს, განსაკუთრებით იმ მხარეებს, რომლებიც წარმოადგენენ განვითარებად ქვეყნებს, ამგვარად მისცემდა რა მათ საშუალებას უკეთ მოეხდინათ რეაგირება კლიმატის ცვლილების პრობლემებზე. კლიმატის ცვლილებასთან ბრძოლის ღონისძიებანი ცალმხრივ ღონისძიებათა ჩათვლით, არ უნდა ემსახურებოდეს თვითნებურ ან უსაფუძვლო დისკრიმინაციას, ანდა საერთაშორისო ვაჭრობის ფარულ შეზღუდვას.

კონვენციის შესაბამისად, ამავე კონვენციის მიზნების მისაღწევად, ზოგადი ხასიათის ვალდებულებებთან (ხელშეწყობა და თანამშრომლობა სათბურის გაზების მშთანთქმელებისა და დამაგროვებლების რაციონალურ გამოყენებაში; სოციალური, ეკონომიკური და ეკოლოგიური პოლიტიკის გატარებისას და ღონისძიებათა მიღებისას კლიმატის ცვლილებასთან დაკავშირებული მოსაზრებების შექმნისდაგვარად გათვალისწინება და სხვ.) ერთად, მხარეებს ეკისრებათ კონკრეტული ხასიათის ვალდებულებებიც, როგორებიც არის:

- სათბურის გაზის წყაროებიდან ანთროპოგენული გამონახობლების და მშთანთქმელებით აბსორბციის ეროვნული კადასტრების პერიოდული დამუშავება, განახლება, გამოქვეყნება და მხარეთა კონფერენციისთვის წარდგენა (სათბურის გაზების ინვენტარიზაცია);
- ანთროპოგენული გამონახობლებისა და მშთანთქმელებით აბსორბციის პრობლემის გადაჭრის გზით კლიმატის ცვლილების შედეგების შემსუბუქებისა და კლიმატის ცვლილებასთან ადეკვატური ადაპტაციის ხელშეწყობის ღონისძიებების დამუშავება და განახლება;
- სანაპირო ზონაში მეურნეობის წარმოების, წყლის რესურსებისა და სოფლის მეურნეობის, ასევე გვალვის, გაუდაბნოებისა და წყალდიდობისაგან

დაზარალებული რაიონების დაცვისა და აღდგენის შესაბამისი კომპლექსური გეგმების შემუშავება;

- შესაბამისი სამეცნიერო, ტექნოლოგიური, ტექნიკური, სოციალურ-ეკონომიკური და იურიდიული ინფორმაციის სრული, ღია და ოპერატიული გაცვლა, რომელიც დაკავშირებულია კლიმატურ სისტემასთან და კლიმატის ცვლილებასთან, აგრეთვე რეაგირების სხვადასხვა სტრატეგიის ეკონომიკურ და სოციალურ შედეგებთან;
- კვლევები და სისტემატური დაკვირვების წარმოება
- განათლება, კადრების მომზადება და საზოგადოების ინფორმირება (კლიმატის ცვლილებისა და მისი შედეგების პრობლემების შესახებ საზოგადოების განათლებისა და ინფორმირების პროგრამების შემუშავება და განხორციელება; საზოგადოებისათვის კლიმატის ცვლილებისა და მისი შედეგების შესახებ ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა; საზოგადოების მონაწილეობა კლიმატის ცვლილებისა და მისი შედეგების საკითხების განხილვასა და რეაგირების შესაბამის დონისძიებათა შემუშავებაში; და სამეცნიერო, ტექნიკური და მმართველი პერსონალის მომზადება).

ზემოაღნიშნული ვალდებულებების შესრულების უზრუნველყოფის ამსახველ დოკუმენტს წარმოადგენს კონვენციის სამდივნოსთვის გარკვეული პერიოდულობით წარდგენილი ეროვნული შეტყობინებები.

კონვენციის ეგიდით შემუშავებული იქნა მთელი რიგი მექანიზმები, რომლებიც მიმართულია კონვენციით გათვალისწინებულ ვალდებულებათა შესრულების უზრუნველყოფაზე. ამ მექანიზმებიდან განსაკუთრებით აღსანიშნავია უკანასკნელ პერიოდში ჩამოყალიბებული ე.წ. კანკუნის ადაპტაციის მექანიზმი , ასევე, კლიმატის მწვანე ფონდის შექმნასთან, კლიმატის ცვლილებით გამოწვეული დანაკარგებისა და ზიანის სამუშაო პროგრამასთან , მიწათსარგებლობასა და მიწის მიზნობრივი დანიშნულების შეცვლასთან დაკავშირებული და სხვა გადაწყვეტილებები.

საერთაშორისო შეთანხმება სურსათისა და სოფლის მეურნეობის წარმოებისთვის საჭირო მცენარეული გენეტიკური რესურსების შესახებ (ITPGRFA)

აღსანიშნავია, რომ საქართველო არ წარმოადგენს აგრობიომრავალფეროვნების სფეროში ისეთი მნიშვნელოვანი მრავალმხრივი საერთაშორისო ხელშეკრულების მხარეს, როგორც არის საერთაშორისო შეთანხმება სურსათისა და სოფლის მეურნეობის წარმოებისთვის საჭირო მცენარეული გენეტიკური რესურსების შესახებ (ITPGRFA). შეთანხმება, საერთაშორისო დონეზე ძალაში მხოლოდ 2004 წლის 29 ივნისს შევიდა. აღნიშნული შეთანხმების ამოცანას წარმოადგენს სასურსათო უსაფრთხოების უზრუნველყოფა სურსათისა და სოფლის მეურნეობის წარმოებისთვის საჭირო მცენარეული გენეტიკური რესურსების კონსერვაციის (დაცვისა და შენარჩუნების), მათი ადგილობრივ და საერთაშორისო მიმოქცევაში ჩართვისა და მდგრადი გამოყენების მექანიზმების მეშვეობით. შეთანხმების კონკრეტული მიზანია სასოფლო-სამეურნეო ჯიშებისა და მათი ველური წინაპრების გენეტიკური რესურსების (გენეტიკური მასალის) დაცვა გენეტიკური რესურსების ბანკების შექმნისა (ex-situ კონსერვაცია) და უშუალოდ სასოფლო-სამეურნეო სავარგულებზე მათი დაცვისა და შენარჩუნების (in-situ კონსერვაცია) და აგრეთვე, გენეტიკური რესურსების საერთაშორისო გაცვლის მექანიზმის ფუნქციონირების გზით.

შეთანხმების რეგულირების საკვანძო ასპექტს წარმოადგენს აგრეთვე, სასოფლო-სამეურნეო ჯიშებზე ადგილობრივი ფერმერების ინტელექტუალური საკუთრების უფლებების დაცვა გენეტიკურ რესურსებზე ტრადიციული ცოდნის შენარჩუნების, გენეტიკური რესურსებზე ხელმისაწვდომობის, გენეტიკურ რესურსებთან დაკავშირებით გადაწყვეტილების მიღების პროცესში მონაწილეობისა და სასოფლო-სამეურნეო სავარგულებზე მოყვანილი სათესლე მასალის შემდგომი გამოყენებისა და მისი მიმოქცევაში ჩართვის უზრუნველყოფის გზით. შეთანხმების ეს უკანასკნელი ასპექტი შეთანხმების თითოეული მონაწილე ქვეყნისგან მწყობრი და დეტალური სამართლებრივი მექანიზმის შექმნას მოითხოვს - იმის გათვალისწინებით, რომ სასოფლო-სამეურნეო ჯიშებზე ადგილობრივი ფერმერების ინტელექტუალური საკუთრების უფლებების დაცვა გარკვეულწილად წინააღმდეგობაში მოდის მსოფლიო სავაჭრო ორგანიზაციის დოკუმენტების პაკეტში შემავალ შეთანხმებასთან „ინტელექტუალური საკუთრების უფლებებით ვაჭრობასთან დაკავშირებული ასპექტების შესახებ“ (TRIPS) , რომლის მიხედვითაც (მუხ.27)

დაპატენტების საგანს წარმოადგენს ნებისმიერი გამოგონება, ეს იქნება პროდუქტი თუ საწარმოო პროცესი, ტექნიკის ყველა დარგში, თუ ისინი ახალია, მათში ჩადებულია გამომგონებლური მარცვალი და შესაძლებელია მათი სამრწველო/სამეურნეო გამოყენება. პატენტის გაცემა და მასზე უფლებით სარგებლობა ხორციელდება ყოველგვარი დისკრიმინაციის გარეშე, გამოგონების ადგილის, ტექნიკის დარგის ან იმ საფუძველზე, იმპორტირებულია ეს პროექტები, თუ ადგილობრივი წარმოებისაა. ამასთან, წევრ სახელმწიფოებს შეუძლიათ პატენტუნარიანად არ ჩათვალონ გამოგონებები, რომელთა კომერციული გამოყენების აკრძალვა მათ ტერიტორიაზე აუცილებელია საზოგადოებრივი წესრიგის ან მორალის დასაცავად, მათ შორის ადამიანის, ცხოველთა და მცენარეთა სიცოცხლის ან ჯანმრთელობის დასაცავად, ან გარემოსათვის სერიოზული ზიანის მიყენების ასაცილებლად იმ პირობით, თუ ეს გამონაკლისი არ არის მხოლოდ იმიტომ დაშვებული, რომ ასეთი ექსპლუატაცია მათი კანონით არის აკრძალული. თუმცა, შეთანხმების იგივე მუხლი (მუხ.27) უშვებს, რომ წევრ სახელმწიფოებს შეუძლიათ პატენტუნარიანად არ ჩათვალონ მცენარეები და ცხოველები, გარდა მიკროორგანიზმებისა, და მცენარეთა და ცხოველთა აღწარმოების არსებითად ბიოლოგიური პროცესები, გარდა არაბიოლოგიური და მიკრობიოლოგიური პროცესებისა. მიუხედავად ამისა, წევრმა სახელმწიფოებმა უნდა გაითვალისწინონ მცენარეთა სახეობების დაცვა ან პატენტების მეშვეობით ან კიდევ ეფექტური საკუთარი (sui generis) სისტემის მეშვეობით, ან ნებისმიერი მათი კომბინაციის გამოყენებით.

აღსანიშნავია, რომ შეთანხმებასთან მიერთების საკითხი საქართველოში დღემდე არ განხილულა - შესაბამისად, დღემდე არ არის შეფასებული ის სარგებელი, რაც ქვეყანამ შეიძლება მიიღოს მიერთებით და იმ მექანიზმების გამოყენებით, რომლებიც შეთანხმებით არის გათვალისწინებული.

ბიომრავალფეროვნების ცალკეული კომპონენტების (*სახეობების, ჰაბიტატების, ეკოსისტემებისა და ლანდშაფტების*) დაცვის თვალსაზრისით ძალზე მნიშვნელოვანია ისეთი მრავალმხრივი ხელშეკრულებები, როგორებიც არის:

- ველური ცხოველების მიგრირებადი სახეობების დაცვის შესახებ კონვენცია (ბონი, 1979)²

² კონვენციას საქართველო შეუერთდა „ველური ცხოველების მიგრირებადი სახეობების დაცვის შესახებ“ კონვენციასთან შეერთების თაობაზე“ საქართველოს პარლამენტის 2000 წლის 11 თებერვლის დადგენილებით (საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე, III, 2000 წ., №12, მუხ. 110)

- „ველური ცხოველების მიგრირებადი სახეობების დაცვის შესახებ” ბონის კონვენციით გათვალისწინებული „აფრიკა-ევრაზიის მიგრირებადი წყლის ფრინველების დაცვის შესახებ” შეთანხმება³
- „ველური ცხოველების მიგრირებადი სახეობების დაცვის შესახებ” ბონის კონვენციით გათვალისწინებული „შავი ზღვის, ხმელთაშუა ზღვისა და მიმდებარე ატლანტის ოკეანის მცირე ვეშაპისებრთა დაცვის შესახებ” შეთანხმება⁴
- „მიგრირებადი სახეობების დაცვის” ბონის კონვენციით გათვალისწინებული „ევროპაში ღამურების დაცვის შესახებ” შეთანხმება⁵
- კონვენცია საერთაშორისო მნიშვნელობის ჭარბტენიანი, განსაკუთრებით წყლის ფრინველთა საბინადროდ ვარგისი, ტერიტორიების შესახებ (RAMSAR)⁶
- ევროპის ველური ბუნებისა და ბუნებრივი ჰაბიტატების დაცვის კონვენცია (ბერნი, 1979)⁷
- ევროპის ლანდშაფტების კონვენცია (2000)⁸
- კონვენცია გადაშენების საფრთხის წინაშე მყოფი ველური ფლორისა და ფაუნის სახეობებით საერთაშორისო ვაჭრობის შესახებ (CITES)

უნდა აღინიშნოს, რომ არცერთი ზემოხსენებული მრავალმხრივი ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ნორმები არ არის სრულად და თანამიმდევრულად ასახული ეროვნულ კანონმდებლობაში – გარდა გადაშენების საფრთხის წინაშე მყოფი ველური ფლორისა და ფაუნის სახეობებით საერთაშორისო ვაჭრობის შესახებ (CITES) კონვენციით გათვალისწინებული ნორმებისა.

აქედან გამომდინარე, მიზანშეწონილი იქნებოდა იმ საკანონმდებლო ცვლილებათა პროექტების მომზადება, რომელთა მეშვეობითაც მოხდებოდა ბიომრავალფეროვნების საკითხებთან დაკავშირებული მრავალმხრივი

³ რატიფიცირებულია საქართველოს პარლამენტის 2001 წლის 2 მარტის დადგენილებით (საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე, III, 2001 წ., 21, მუხ. 185)

⁴ რატიფიცირებულია საქართველოს პარლამენტის 2001 წლის 2 მარტის დადგენილებით (საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე, III, 2001 წ., 21, მუხ. 186)

⁵ რატიფიცირებულია საქართველოს პარლამენტის 2001 წლის 21 დეკემბრის დადგენილებით (საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე, III, 2002 წ., №3, მუხ. 24)

⁶ საქართველოს პარლამენტის 1996 წლის 30 აპრილის დადგენილება შეერთების თაობაზე.

⁷ საქართველოს პარლამენტის 2008 წლის 30 დეკემბრის დადგენილება „ევროპის ველური ბუნებისა და ბუნებრივი ჰაბიტატების დაცვის კონვენციასთან“ შეერთების შესახებ”

⁸ საქართველოს პრეზიდენტის 2010 წლის 9 ივნისის №395 ბრძანებულება „ევროპის ლანდშაფტების კონვენციის“ დამტკიცებისა და ძალაში შესვლის შესახებ”

ხელშეკრულებებით გათვალისწინებული ნორმების სრულყოფილად ინტეგრირება ეროვნულ კანონმდებლობაში.

რაც შეეხება იმ ხელშეკრულებებს, რომელთა მხარესაც საქართველო არ წარმოადგენს, აუცილებელია მოხდეს მათთან („სურსათისა და სოფლის მეურნეობის წარმოებისთვის საჭირო მცენარეული გენეტიკური რესურსების შესახებ (ITPGRFA)“ და ბიომრავალფეროვნების შესახებ კონვენციის „გენეტიკურ რესურსებზე ხელმისაწვდომობისა და მათი გამოყენებით მიღებული სარგებლის სამართლიანი და თანაბარი განაწილების შესახებ“ ნაგოიას 2010 წლის ოქმთან) საქართველოს შეერთების სამართლებრივი და ეკონომიკური მიზანშეწონილობის შეფასება (ტექნიკურ-ეკონომიკური დასაბუთების შემუშავება).

შიდასახელმწიფოებრივი ნორმატიული აქტები (ეროვნული კანონმდებლობა)

ბიომრავალფეროვნების სფეროში მოქმედი საქართველოს საკანონმდებლო ნორმატიული აქტებიდან უნდა აღინიშნოს:

- საქართველოს კანონი „გარემოს დაცვის შესახებ“ (1996)
- საქართველოს კანონი „დაცული ტერიტორიების სისტემის შესახებ“ (1996)
- საქართველოს კანონი „ცხოველთა სამყაროს შესახებ“ (1996)
- საქართველოს კანონი „წყლის შესახებ“ (1999)
- საქართველოს კანონი „ატმოსფერული ჰაერის დაცვის შესახებ“ (1999)
- საქართველოს კანონი „საქართველოს „წითელი ნუსხისა“ და „წითელი წიგნის“ შესახებ“ (2003)
- საქართველოს კანონი „ნიადაგების კონსერვაციისა და ნაყოფიერების აღდგენა-გაუმჯობესების შესახებ“ (2003)
- სივრცითი მოწყობისა და ქალაქთმშენებლობის საფუძვლების შესახებ (2005)
- ბუნებრივი და ტექნოგენური ხასიათის საგანგებო სიტუაციებისაგან მოსახლეობისა და ტერიტორიის დაცვის შესახებ (2007)
- საქართველოს კანონი „გარემოზე ზემოქმედების ნებართვის შესახებ“ (2007)
- საქართველოს კანონი „ეკოლოგიური ექსპერტიზის შესახებ“ (2007)

- საქართველოს კანონი „ტყის ფონდის მართვის შესახებ“ (2010)

საქართველოს კანონი „გარემოს დაცვის შესახებ“

ზემოთ მოყვანილი ჩამონათვალიდან განსაკუთრებული ადგილი უჭირავს საქართველოს კანონს „გარემოს დაცვის შესახებ“, რომელსაც, ხშირად, ე.წ. „ჩარჩო“ კანონად მოიხსენიებენ. სწორედ ამ კანონით შემოღებულ ძირითად ნორმებსა და პრინციპებს ეფუძნება გარემოს დაცვის სფეროს მიკუთვნებული სხვადასხვა დარგობრივი კანონები.

კანონის ძირითადი მიზნებია: ა) განისაზღვროს გარემოს დაცვის სფეროში სამართლებრივ ურთიერთობათა პრინციპები და ნორმები; ბ) დაიცვას გარემოს დაცვის სფეროში საქართველოს კონსტიტუციით დადგენილი ადამიანის ძირითადი უფლებები - ცხოვრობდეს ჯანმრთელობისათვის უვნებელ გარემოში და სარგებლობდეს ბუნებრივი და კულტურული გარემოთი; გ) უზრუნველყოს სახელმწიფოს მიერ გარემოს დაცვა და რაციონალური ბუნებათსარგებლობა, ადამიანის ჯანმრთელობისათვის უსაფრთხო გარემო საზოგადოების ეკოლოგიური და ეკონომიკური ინტერესების შესაბამისად და ახლანდელი და მომავალი თაობების ინტერესების გათვალისწინებით; დ) ხელი შეუწყოს ბიოლოგიური მრავალფეროვნების, ქვეყნისთვის დამახასიათებელი ფლორისა და ფაუნის იშვიათი, ენდემური, გადაშენების საფრთხის წინაშე მყოფი სახეობების შენარჩუნებას, ზღვის გარემოს დაცვას და ეკოლოგიური წონასწორობის უზრუნველყოფას; ე) შეინარჩუნოს და დაიცვას თვითმყოფადი ლანდშაფტები და ეკოსისტემები; ვ) სამართლებრივად უზრუნველყოს გარემოს დაცვის სფეროში საერთო გლობალური და რეგიონალური პრობლემების გადაჭრა; და ზ) უზრუნველყოს ქვეყნის მდგრადი განვითარების პირობები.

კანონმა სამართლებრივად დაამკვიდრა ისეთი ცნებები, როგორებიც არის: „ბიომრავალფეროვნება“ (ცოცხალ ორგანიზმთა მრავალსახეობა, ხმელეთის, ზღვის და წყლის ეკოსისტემები და ეკოლოგიური კომპლექსები, რომლებიც მოიცავენ მრავალფეროვნებას სახეობის ფარგლებში, სახეობათა შორის და

ეკოსისტემებში); „გარემოს დაბინძურების ინტეგრირებული კონტროლის სისტემა“, „საუკეთესო ტექნოლოგია“, „საუკეთესო ტექნიკა“, „ეკოლოგიურად სუფთა პროდუქცია“, „უფრო სუფთა წარმოება“ და სხვ.

კანონში მოყვანილი მთელი რიგი სამართლებრივი ნორმები შემუშავებული იქნა ევროკავშირის საბჭოს მიერ მიღებული საკანონმდებლო აქტებისა და გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის 1992 წლის რიო-დე-ჟანეიროს გარემოს დაცვისა და განვითარების კონფერენციის მიერ მიღებულ „გარემოს დაცვისა და განვითარების რიოს დეკლარაციის“, „21-ე საუკუნის გლობალური მდგრადი განვითარების პროგრამის - დღის წესრიგ 21-ისა“ და „ტყეების დაცვის, მდგრადი განვითარებისა და მართვის პრინციპების შესახებ განცხადების“ დასკვნითი დოკუმენტების საფუძველზე. გარდა ამისა, კანონში ინტეგრირებულია საქართველოს საერთაშორისო ხელშეკრულებათა და შეთანხმებათა ძირითადი მოთხოვნები გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსებით რაციონალური სარგებლობის სფეროში, რომელთა შორისაც აღსანიშნავია: კონვენცია „კლიმატის ცვლილების შესახებ“; კონვენცია „ბიოლოგიური მრავალფეროვნების შესახებ“ და კონვენცია „შავი ზღვის დაჭუჭყიანებისაგან დაცვის შესახებ“.

კანონით განისაზღვრა გარემოს დაცვის ძირითადი პრინციპები (ე.წ. „ნორმა-პრინციპები“) და დადგინდა, რომ საქმიანობის დაგეგმვისა და განხორციელების დროს სახელმწიფო ხელისუფლების ორგანოები, ფიზიკური და იურიდიული (საკუთრების და ორგანიზაციულ-სამართლებრივი ფორმის განურჩევლად) პირები ვალდებული არიან იხელმძღვანელონ გარემოს დაცვის ძირითადი პრინციპებით - ის ჩანართი 1.

კანონით შემოღებული იქნა საზოგადოებრიობის ინფორმირების მნიშვნელოვანი მექანიზმი - გარემოს მდგომარეობის შესახებ ეროვნულ მოხსენების (ყოველწლიურად, მოგვიანებით მიღებული ნორმის მიხედვით კი ყოველ 3 წელიწადში ერთჯერ) შემუშავება და დამტკიცება.

კანონმა განსაზღვრა გარემოს დაცვის დაგეგმვის მექანიზმი (სისტემა), რომელიც მოიცავს გრძელვადიან სტრატეგიულ გეგმას (მდგრადი განვითარების ეროვნულ სტრატეგიას), ხუთწლიან გეგმას (გარემოს დაცვის მოქმედებათა

ეროვნული პროგრამას) და სამეურნეო საქმიანობის თითოეული ობიექტისათვის ნებაყოფლობით საფუძველზე შედგენილ გარემოს დაცვის სამენეჯმენტო გეგმას. კანონით ასევე, დადგენილი იქნა, რომ გარემოს დაცვის მოქმედებათა პროგრამები დგება ასევე, რეგიონალურ, ადგილობრივ და უწყებრივ დონეებზე.

ჩანართი 1. ამონარდი - საქართველოს კანონიდან „გარემოს დაცვის შესახებ“

გარემოს დაცვის ძირითადი პრინციპები

ა) „რისკის შემცირების პრინციპი“ - საქმიანობის სუბიექტი თავისი საქმიანობის დაგეგმვისა და განხორციელებისას ვალდებულია მიიღოს სათანადო ზომები გარემოზე და ადამიანის ჯანმრთელობაზე მავნე ზემოქმედების რისკის თავიდან ასაცილებლად ან შესამცირებლად;

ბ) „მდგრადობის პრინციპი“ - გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების გამოყენება, როდესაც საშიშროება არ ექმნება საზოგადოების განვითარებას და უზრუნველყოფილია გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვა შეუქცევადი რაოდენობრივი და ხარისხობრივი ცვლილებებისაგან;

გ) „პრიორიტეტულობის პრინციპი“ - ქმედება, რომელმაც შეიძლება გამოიწვიოს უარყოფითი ზეგავლენა გარემოზე და ადამიანის ჯანმრთელობაზე, შეიძლება შეიცვალოს სხვა, ნაკლებრიკიანი, თუნდაც უფრო ძვირადღირებული ქმედებით. პრიორიტეტი ენიჭება უკანასკნელს, თუ მისი ღირებულება არ აღემატება ნაკლებადღირებული ქმედებით მიყენებული ეკოლოგიური ზიანის შედეგად ზარალის ანაზღაურების ხარჯებს;

დ) „ფასიანი ბუნებათსარგებლობის პრინციპი“ - საქმიანობის სუბიექტისათვის მიწის, წყლის, ტყის, ფლორისა და ფაუნის წიადის და წიადისუელის ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობა ფასიანია;

ე) პრინციპი „დამაბინძურებელი იხდის“ - საქმიანობის სუბიექტის, ასევე სხვა ფიზიკური და იურიდიული პირის ვალდებულება აანაზღაუროს გარემოსთვის მიყენებული ზარალი;

ვ) „ბიოლოგიური მრავალფეროვნების შენარჩუნების პრინციპი“ - საქმიანობა არ უნდა იწვევდეს ბიომრავალფეროვნების შექცევად დეგრადაციას;

ზ) „ნარჩენების მინიმიზაციის პრინციპი“ - საქმიანობის განხორციელებისას უპირატესობა ენიჭება ისეთ ტექნოლოგიას, რომელიც უზრუნველყოფს ნარჩენების მინიმიზაციას;

თ) „რეციკლირების პრინციპი“ - საქმიანობის განხორციელებისას უპირატესობა ენიჭება ხელმორედ გამოყენებად ან გადაუმუშავებად, ბიოლოგიურად დეგრადირებად ან გარემოსათვის უვნებლად დაშლად ნივთიერებებს, მასალებს და ქიმიურ ნაერთებს;

ი) „რესტიტუციის პრინციპი“ - საქმიანობის განხორციელების შედეგად დეგრადირებული გარემო აღდგენილი უნდა იყოს პირვანდელ (*restitution in integrum*) მდგომარეობასთან მაქსიმალურად მიახლოებული სახით;

კ) „გარემოზე ზემოქმედების შეფასების პრინციპი“ - საქმიანობის სუბიექტი თავისი საქმიანობის პროექტირების ან დაგეგმვის დროს ვალდებულია გაითვალისწინოს და შეაფასოს ამ საქმიანობის შესაძლო ზემოქმედება გარემოზე კანონით დადგენილი წესით;

ლ) „გადაწყვეტილების მიღების პროცესში საზოგადოებრიობის მონაწილეობის პრინციპი“ - უზრუნველყოფილია საქმიანობის განხორციელებასთან დაკავშირებული მნიშვნელოვანი გადაწყვეტილების მიღების პროცესში საზოგადოებრიობის მონაწილეობა;

მ) „ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის პრინციპი“ - ინფორმაცია გარემოს მდგომარეობის შესახებ ღია და ხელმისაწვდომია საზოგადოებრიობისათვის.

კანონის XII და XIII თავები მთლიანად დათმობილი აქვს ბიომრავალფეროვნების დაცვისა და შენარჩუნების საკითხებს. კანონით განისაზღვრა, რომ ბუნებრივი ეკოსისტემები, ლანდშაფტები და ტერიტორიები დაცული უნდა იყოს დაბინძურების, დარღვევის, დაზიანების, დეგრადაციის, გამოფიტვისა და დაშლისაგან. აგრეთვე, დადგინდა, რომ დაცვას ექვემდებარება: ა) ზღვის სანაპირო ზოლი; ბ) ჭაობები, წყაროსთავეები, წყალსატევების, მდინარეების სათავეები, მყინვარები, მღიმეები; გ) სუბალპური და ჭალის ტყეები; დ) ძვირფასი ტყის მასივები; ე) მწვანე ზონის ტყეები; ვ) სანიტარიული დაცვის ზონები და ტერიტორიები.

კანონი განსაკუთრებულ ყურადღებას უთმობს გარემოს დაცვის გლობალური და რეგიონალური მართვის საკითხებს. კერძოდ, კანონის მიხედვით დადგინდა, რომ სახელმწიფო ხელისუფლების ორგანოებმა და ფიზიკურმა და იურიდიულმა პირებმა, თავიანთი კომპეტენციისა და საქართველოს მიერ ნაკისრ საერთაშორისო ვალდებულებათა ფარგლებში, უნდა განახორციელონ დამატებითი ღონისძიებები საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე გარემოს დაცვის გლობალური და რეგიონალური პრობლემების გადასაჭრელად.

კანონის 51-ე და 52-ე მუხლები არეგულირებენ გლობალური ცვლილებებისაგან კლიმატის დაცვისა და ოზონის შრის დაცვის საკითხებს. ხოლო, კანონის 53-ე მუხლი განსაზღვრავს ბიომრავალფეროვნების დაცვის ზოგად ნორმებს - კერძოდ, ნორმას, რომლის მიხედვითაც სამეურნეო საქმიანობა არ უნდა იწვევდეს ბიომრავალფეროვნების შეუქცევად რაოდენობრივ ან ხარისხობრივ ცვლილებებს და მის დეგრადაციას. გარდა ამისა, აღსანიშნავია, რომ კანონმა მოახდინა მისი მიღების მომენტში მოქმედი ევროპული კანონმდებლობით გათვალისწინებული ნორმების ინტეგრირება ქართულ კანონმდებლობაში.

საქართველოს კანონები „ცხოველთა სამყაროს შესახებ“, „დაცული ტერიტორიების სისტემის შესახებ“, „საქართველოს „წითელი ნუსხისა“ და „წითელი წიგნის“ შესახებ“, „წყლის შესახებ“, „გარემოზე ზემოქმედების ნებართვის შესახებ“, „ეკოლოგიური ექსპერტიზის შესახებ“, „ტყის ფონდის მართვის შესახებ“ და საქართველოს ტყის კოდექსი

საქართველოს კანონები „ცხოველთა სამყაროს შესახებ“, „დაცული ტერიტორიების სისტემის შესახებ“, „საქართველოს „წითელი ნუსხისა“ და „წითელი წიგნის“ შესახებ“, „წყლის შესახებ“, „გარემოზე ზემოქმედების ნებართვის შესახებ“, „ეკოლოგიური ექსპერტიზის შესახებ“, „ტყის ფონდის მართვის შესახებ“ და საქართველოს ტყის კოდექსი გარემოსდაცვითი კანონმდებლობის შემადგენელ ნაწილებს წარმოადგენენ და ისინი არეგულირებენ გარემოს დაცვის, მათ შორის ბიომრავალფეროვნების კომპონენტების დაცვისა და გამოყენების, ცალკეულ ასპექტებს.

საქართველოს კანონები „ცხოველთა სამყაროს შესახებ“ და „საქართველოს „წითელი ნუსხისა“ და „წითელი წიგნის“ შესახებ“ არეგულირებენ მხოლოდ გარეული ცხოველებისა და ველური მცენარეების (მათ შორის გადაშენების საფრთხის წინაშე მყოფი სახეობების) დაცვისა და გამოყენების სამართლებრივ საკითხებს.

ბიომრავალფეროვნების ტერიტორიული დაცვისა და ბიომრავალფეროვნების in-situ კონსერვაციის სამართლებრივი ასპექტები

ბიომრავალფეროვნების ტერიტორიული დაცვის, კონსერვაციის და მდგრადი გამოყენების კუთხით ზემო აღნიშნული აღნიშნული კანონებიდან განსაკუთრებით აღსანიშნავია საქართველოს კანონი „დაცული ტერიტორიების სისტემის შესახებ“. კანონის მიხედვით დაცული ტერიტორიების სისტემის მიზნებს წარმოადგენს:

- ა) ბუნებრივი პროცესების უწყვეტი განვითარების უზრუნველსაყოფად საქართველოს ბიოგეოგრაფიული ერთეულების გრძელვადიანი გარანტირებული დაცვა;
- ბ) ბუნებრივი ეკოსისტემების, ლანდშაფტებისა და ცოცხალი ორგანიზმების დაცვა და აღდგენა;
- გ) საქართველოს „წითელ ნუსხაში“ შეტანილ, გადაშენების საფრთხის წინაშე მყოფ გარეულ ცხოველთა და ველურ მცენარეთა გენოფონდის დაცვა და ბიოლოგიური მრავალფეროვნების შენარჩუნება;
- დ) უნიკალური და იშვიათი ორგანული თუ არაორგანული ბუნებრივი წარმონაქმნების შენარჩუნება;

- ე) ეროზიული, ღვარცოვის, წყალდიდობა-წყალმოვარდნის, ზვავის, მეწყერის აქტიური გავლენის ზონაში მოხვედრილი ტერიტორიების, აგრეთვე ზედაპირული და მიწისქვეშა წყლების ფორმირების, გადინებისა და განტვირთვის არეალების დაცვა ანთროპოგენური ზემოქმედებისაგან;
- ვ) ისტორიულ-კულტურული ლანდშაფტების, ხუროთმოძღვრული და არქეოლოგიური კომპლექსების დამახასიათებელი პეიზაჟების შენარჩუნება და აღდგენა;
- ზ) განათლებისა და მეცნიერული კვლევა-ძიებისათვის ფასდაუდებელი და შეუცვლელი ობიექტების ტერიტორიაზე შესაბამისი სავსე პირობების შექმნა;
- თ) ბუნებრივ და ისტორიულ-კულტურულ გარემოში რეკრეაციის, ჯანმრთელობის დაცვისა და ტურიზმისათვის ხელსაყრელი პირობების უზრუნველყოფა;
- ი) ტრადიციული სამეურნეო საქმიანობისა და ხალხური შემოქმედების დაცვის, აღდგენისა და განვითარების ხელშეწყობა თვითმყოფადი ისტორიულ-კულტურული გარემოს შესანარჩუნებლად;
- კ) სასოფლო-სამეურნეო, სამრეწველო, სატრანსპორტო და ენერგეტიკული დანიშნულების ტერიტორიებისა და ბუნებრივი რესურსების დამზოგავი სამეურნეო საქმიანობის სტიმულირება.

კანონი განსაზღვრავს დაცული ტერიტორიების შემდეგ ეროვნულ კატეგორიებს: სახელმწიფო ნაკრძალი, ეროვნული პარკი, ბუნების ძეგლი, აღკვეთილი, დაცული ლანდშაფტი, მრავალმხრივი გამოყენების ტერიტორია. აღნიშნულ კატეგორიებს პირდაპირი მიმართება გააჩნიათ ბუნების დაცვის საერთაშორისო კავშირის (IUCN) მიერ განსაზღვრულ დაცული ტერიტორიების კატეგორიებთან (იხ. დანართი 2).

სახელმწიფო ნაკრძალი, ეროვნული პარკი, ბუნების ძეგლი, აღკვეთილი მხოლოდ იმ ტერიტორიებს მოიცავს, რომლებიც სახელმწიფოს საკუთრებაშია და შესაბამისად მათ უშუალოდ მართავს დაცული ტერიტორიების მართვაზე უშუალოდ პასუხისმგებელი სახელმწიფო ორგანო - დაცული ტერიტორიების სააგენტო.

ბიომრავალფეროვნების მდგრადი განვითარების კუთხით განსაკუთრებით საინტერესოა დაცული ტერიტორიების ისეთი კატეგორიები, როგორებიც არის დაცული ლანდშაფტი და მრავალმხრივი გამოყენების ტერიტორია.

კანონის თანახმად დაცული ლანდშაფტი შეიძლება დაარსდეს ეროვნული მნიშვნელობის მქონე, მაღალი ესთეტიკური ღირებულებით გამორჩეული, როგორც ბუნებრივი, ასევე ადამიანისა და ბუნებრივი გარემოს ჰარმონიული ურთიერთქმედების შედეგად ჩამოყალიბებული ბუნებრივ-კულტურული ლანდშაფტის დასაცავად, სასიცოცხლო გარემოს შენარჩუნების, რეკრაციულ-ტურისტული, და ტრადიციული სამეურნეო საქმიანობისათვის. დაცულ ლანდშაფტში დაშვებულია თევზჭერა, ნადირობა და სამონადირეო მეურნეობის მოწყობა. დაცული ლანდშაფტი საჭიროებს ეროვნული მნიშვნელობის მქონე ფართო სახმელეთო ტერიტორიას და (ან) აკვატორიას, სადაც თვითმყოფადი ბუნებრივ-კულტურული ლანდშაფტი გამოიხვეა მაღალი ისტორიული და ესთეტიკური ღირებულებით. შესაძლებელია დაცული ლანდშაფტში მოეწყოს სხვადასხვა ზონა.

რაც შეეხება მრავალმხრივი გამოყენების ტერიტორიას, იგი კანონის მიხედვით იქმნება გარემოს დაცვის მოთხოვნების გათვალისწინებით ორგანიზებული და განახლებადი ბუნებრივი რესურსების გამოყენებაზე ორიენტირებული სამეურნეო საქმიანობისათვის. მრავალმხრივი გამოყენების ტერიტორია საჭიროებს ხმელეთის შედარებით დიდ ფართობს და (ან) აკვატორიას, რომელიც წარმოადგენს წყლის აკუმულაციის, ტყეებისა და საძოვრების პროდუქტიულობას, ნადირობის, თევზჭერისა და ნადირ-ფრინველის გავრცელებას, აგრეთვე, ტურიზმისათვის საჭირო ბუნებრივ საფუძვლებს. დასაშვებია, იგი იყოს ნაწილობრივ სახეცვლილი და მოიცავდეს დასახელებებსაც. ტერიტორიაზე არ უნდა ხდებოდეს ეროვნული მნიშვნელობის უნიკალური ბუნებრივი წარმონაქმნები. მრავალმხრივი გამოყენების ტერიტორიაზე დაშვებულია თევზჭერა, ნადირობა და სამონადირეო მეურნეობის მოწყობა. განახლებადი ბუნებრივი რესურსების მუდმივობისა და გარანტირებული მოხმარების უზრუნველსაყოფად შეიძლება ბუნების დაცვისა და მრავალმხრივი გამოყენების სხვადასხვა დასაშვები შეფარდების მქონე ზონების გამოყოფა.

მრავალმხრივი გამოყენების ტერიტორიის კატეგორია საჭიროების მიხედვით შეიძლება გამოყენებული იქნეს სახელმწიფო ნაკრძალის, ეროვნული პარკის, ბუნების ძეგლისა და აღკვეთილის გარშემო ე.წ. დამხმარე (ბუფერული) ზონის შესაქმნელად. თავის მხრივ, დამხმარე ზონა გამიზნულია ბუნების დაცვისა და მდგრადი განვითარების ბალანსირებული საქმიანობის ხელშემწყობი და ადგილობრივი ფინანსური სახსრების გენერირების ღონისძიებების გასატარებლად.

აღსანიშნავია, რომ ორივე ზემოაღნიშნული კატეგორიის ტერიტორია შეიძლება მოიცავდეს იმ ტერიტორიებს, რომლებიც შეიძლება არ წარმოადგენდნენ სახელმწიფო საკუთრების ობიექტებს - დასახლებულ პუნქტებს, კერძო საკუთრებაში არსებულ სასოფლო-სამეურნეო სავარგულებს, აგრეთვე არსასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწებს და სხვ. აქედან გამომდინარე, კანონი ადგენს, რომ დაცული ტერიტორიების მართვაზე უშუალოდ პასუხისმგებელმა სახელმწიფო ორგანომ - დაცული ტერიტორიების სააგენტომ მხოლოდ სხვა ორგანიზაციებთან (ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოებთან) ერთად შეიძლება მართოს დაცული ლანდშაფტები. სოლოდ, მრავალმხრივი გამოყენების ტერიტორიების მართვის უფლებამოსილება დაცული ტერიტორიების სააგენტოს საერთოდ არ გააჩნია.

დაცული ლანდშაფტისა და მრავალმხრივი გამოყენების ტერიტორიის ფარგლებში მოქცეული სასოფლო-სამეურნეო სავარგულები და ფერმერთა მეურნეობები შეიძლება გამოყენებული იქნენ როგორც აგრობიომრავალფერვნების in-situ კონსერვაციისთვის ასევე, მდგრადი სოფლის მეურნეობის (მათ შორის ბიომეურნეობების) საწარმოებლად.

საქართველოს კანონი „სივრცითი მოწყობისა და ქალაქმშენებლობის საფუძვლების შესახებ“

სივრცითი მოწყობის სფეროს მარეგულირებელი ძირითადი საკანონმდებლო აქტი – საქართველოს კანონი „სივრცითი მოწყობისა და ქალაქმშენებლობის საფუძვლების შესახებ“ ადგენს სივრცითი მოწყობის საგანს, პრინციპებს, პრიორიტეტებს, მიზნებსა და ამოცანებს, სივრცით-ტერიტორიული დაგეგმვისა და დაგეგმვის დოკუმენტების ფორმებსა და როლს ტერიტორიის

განვითარებაში. აღნიშნული კანონის მიხედვით [მუხლი 2, ქვეპუნქტები „ა“, „ბ“] სივრცითი მოწყობა წარმოადგენს ტერიტორიების ფიზიკური გარემოსა და ინფრასტრუქტურის ფორმირებისათვის კანონმდებლობის, სივრცითი მოწყობის დარგის სახელმწიფო და ადგილობრივი პოლიტიკის, სივრცით-ტერიტორიული დაგეგმვის დოკუმენტების, ფიზიკური და იურიდიული პირების მოღვაწეობით განსაზღვრული პირობებისა და პროცესების ერთობლიობას, ხოლო სივრცით-ტერიტორიული დაგეგმვა წარმოადგენს საქმიანობას, რომელიც, სხვა საკითხებთან ერთად, არეგულირებს ტერიტორიების გამოყენების, მიწათსარგებლობის, კეთილმოწყობის, გარემოს დაცვის, რეკრეაციის სივრცით-ტერიტორიული პირობების, ინფრასტრუქტურულ და ასევე, ეკონომიკური განვითარების სივრცით ასპექტებს.

აღნიშნული კანონის შესაბამისად სივრცით-ტერიტორიული დაგეგმვა ხორციელდება ქვეყნის, თვითმმართველი ერთეულებისა და დასახლებათა დონეებზე. შესაბამისად, განსხვავებულია სივრცით-ტერიტორიული დაგეგმვის დოკუმენტაციის სახეები დაგეგმვის სხვადასხვა იერარქიული დონისათვის. ქვეყნის მასშტაბით ამგვარ დოკუმენტს წარმოადგენს ქვეყნის სივრცითი მოწყობის გენერალური სქემა, თვითმმართველი ერთეულისათვის – თვითმმართველი ერთეულის (მუნიციპალიტეტის) სივრცითი მოწყობის გეგმა, ხოლო დასახლებისათვის – დასახლების მიწათსარგებლობის გენერალური გეგმა (სივრცით-ტერიტორიული დაგეგმვის ტიპებისა და იერარქიისათვის იხ. აგრეთვე დანართი 3. სივრცით-ტერიტორიული დაგეგმვის სამართლებრივი მექანიზმის სქემა). კანონის [მუხლი 22, პუნქტი 4] შესაბამისად მუნიციპალიტეტის სივრცითი მოწყობის გეგმით (რომელსაც ნორმატიული აქტით ამტკიცებს მუნიციპალიტეტის საკრებულო), პირველ რიგში, განისაზღვრება მუნიციპალიტეტის სივრცით-ტერიტორიული სტრუქტურა. კერძოდ, სივრცის შემდეგი კატეგორიები: ურბანიზებული ტერიტორია, სასოფლო ტერიტორია, ბუნებრივ-ლანდშაფტური ტერიტორია და სპეციალური ტერიტორიები (იხ. დანართი 3).

აღსანიშნავია, რომ სივრცითი მოწყობის სფეროში მოქმედი კანონმდებლობის საფუძველზე განსაზღვრული სივრცის კატეგორია (ბუნებრივ-ლანდშაფტური ტერიტორია) და გარემოს დაცვის სფეროში მოქმედი კანონმდებლობის საფუძველზე დაცული ტერიტორიის კატეგორიის (მრავალმხრივი გამოყენების

ტერიტორიის) გამოყენებით შესაქმნელი დამხმარე (ბუფერული) ზონა და დაცული ლანდშაფტი, სამართლებრივი და ინსტიტუციონალური თვალსაზრისით წარმოადგენენ არა კოლიზიურ, არამედ ურთიერთშემავსებელ ცნებებს (იხ. ამასთან დაკავშირებით დაცული ტერიტორიების კატეგორიებისა და სივრცის კატეგორიების ურთიერთმიმართების სქემა - დანართი 2). აღნიშნულის დადასტურებას, გარდა სივრცითი მოწყობისა და გარემოს დაცვის სფეროში მოქმედი ნორმებისა, წარმოადგენს აგრეთვე ის გარემოება, რომ „დაცული ტერიტორიების სისტემის შესახებ“ საქართველოს კანონის [მუხლი 18, პუნქტი 4] მიხედვით დაცული ტერიტორიების მართვაზე უშუალოდ პასუხისმგებელი დაცული ტერიტორიების სააგენტო, როგორც ზემოთ იყო აღნიშნული, ფაქტიურად არ არის უფლებამოსილი მართოს დაცული ტერიტორიების ისეთი კატეგორიები, როგორებიც არის დაცული ლანდშაფტი და მრავალმხრივი გამოყენების ტერიტორია.

საქართველოს ორგანული კანონი „ადგილობრივი თვითმმართველობის შესახებ“

საქართველოს ორგანული კანონი „ადგილობრივი თვითმმართველობის შესახებ“ განსაზღვრავს თვითმმართველი ერთეულების იმ ექსკლუზიურ უფლებამოსილებათა ფარგლებს, რომელთაც თვითმმართველი ერთეულები ახორციელებენ დადგენილი წესით, დამოუკიდებლად და საკუთარი პასუხისმგებლობით. ორგანული კანონის მე-16 მუხლის, მე-2 პუნქტის „ვ“ ქვეპუნქტის შესაბამისად ამგვარ უფლებამოსილებათა რიგს განეკუთვნება მიწათსარგებლობის დაგეგმვა, თვითმმართველი ერთეულის ტერიტორიის ზონებად (გამწვანების, დასვენების, სამრეწველო, სავაჭრო და სხვა ზონები) დაყოფა, მათი საზღვრების დადგენა და შეცვლა. თავის მხრივ, მიწათსარგებლობისა და ტერიტორიის ზონირებასთან დაკავშირებული სპეციალური ნორმები ასახულია სივრცითი მოწყობისა და ასევე, გარემოს დაცვის სფეროში მოქმედ კანონმდებლობაში.

კანონმდებლობა რეგიონული განვითარების სფეროში

რეგიონული განვითარების მარეგულირებელი კანონმდებლობა საქართველოში დღემდე შემუშავებული არ არის. აღნიშნულ გარემოებას მნიშვნელოვანწილად

განაპირობებს ის ფაქტი, რომ ქვეყნის კანონმდებლობით არ არის განსაზღვრული რეგიონის, როგორც ადმინისტრაციულ-ტერიტორიული ერთეულის, სტატუსი.

ქვეყნის რეგიონალიზაციას, თავის მხრივ, უმნიშვნელოვანეს წინააღმდეგობას უქმნის საქართველოს კონსტიტუციის მე-2 მუხლის მე-3 პუნქტი, რომელიც კანონმდებელს საქართველოს ტერიტორიული სახელმწიფოებრივი მოწყობის რეგულირების პრეროგატივას მხოლოდ ქვეყნის მთელ ტერიტორიაზე საქართველოს იურისდიქციის სრულად აღდგენის შემდეგ ანიჭებს. ყოველივე ზემოთქმულიდან გამომდინარე, საქართველოს რეგიონალიზაცია პრინციპული ხასიათის საკანონმდებლო ცვლილებების განხორციელებას საჭიროებს. ამ კუთხით პოლიტიკის ძირითადი მიმართულებების განსაზღვრა, შესაბამისი საკანონმდებლო წინადადებების მომზადება / მიღება და გატარება განეკუთვნება საქართველოს პრეზიდენტისა და საქართველოს პარლამენტის უფლებამოსილებას.

საკანონმდებლო დონეზე სრულყოფილი მარეგულირებელი კანონმდებლობის არარსებობის მიუხედავად, საქართველოს მოქმედი კანონმდებლობა იძლევა საკითხის ნაწილობრივი რეგულირების შესაძლებლობას. კერძოდ:

- “საქართველოს მთავრობის სტრუქტურის, უფლებამოსილებისა და საქმიანობის წესის შესახებ” საქართველოს კანონის მე-271 მუხლის მე-2 პუნქტის „ბ“ ქვეპუნქტის თანახმად, სახელმწიფო რწმუნებულის-გუბერნატორების ერთ-ერთ უფლებამოსილებას განეკუთვნება “მთავრობის დაგალებით სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების პროგრამების განხორციელება”. აღნიშნული ნორმის განმარტების საფუძველზე შეგვიძლია დავადგინოთ, რომ კანონის მოცემულ ნორმაში საუბარია კონკრეტული ხასიათის ე.წ. რეგიონულ პროგრამებზე, რომლებიც რეგიონებში ადგილობრივი ინსფრასტრუქტურის და ეკონომიკური გარემოს გაუმჯობესების მიზნით ხორციელდება კონკრეტული საბიუჯეტო ასიგნებების თუ დაფინანსების სხვა წყაროების საფუძველზე. ამდენად, კონკრეტული ხასიათის ე.წ. რეგიონული პროგრამების შემუშავება შესაძლებელია “საქართველოს მთავრობის სტრუქტურის, უფლებამოსილებისა და საქმიანობის წესის შესახებ”

საქართველოს კანონისმე-271 მუხლის მე-2 პუნქტის „ბ“ ქვეპუნქტზე დაყრდნობით.

- ამასთან, “საქართველოს მთავრობის სტრუქტურის, უფლებამოსილებისა და საქმიანობის წესის შესახებ” საქართველოს კანონში არის შემდეგი შინაარსის 271 მუხლის მე-2 პუნქტის „ი“ ქვეპუნქტი: „სახელმწიფო რწმუნებული-გუბერნატორიახორციელებს საქართველოს კანონმდებლობით განსაზღვრულ სხვა უფლებამოსილებებს“. ამდენად, ამ დებულებაზე დაყრდნობით სახელმწიფო რწმუნებული-გუბერნატორი უფლებამოსილია მისი იურისდიქციის ტერიტორიულ ფარგლებში მოამზადოს აღნიშნული ტერიტორიის (პირობითად რეგიონის) განვითარების ხედვა, სტრატეგია და ა.შ.

„ბუნებრივი და ტექნოგენური ხასიათის საგანგებო სიტუაციებისაგან მოსახლეობისა და ტერიტორიის დაცვის შესახებ“

კანონი ადგენს საქართველოს ტერიტორიაზე მყოფი საქართველოს მოქალაქის, უცხო ქვეყნის მოქალაქისა და მოქალაქეობის არმქონე პირის, იურიდიული პირის, აგრეთვე საქართველოს საზღვრებში – სახმელეთო (მიწისქვეშა), საზღვაო და საჰაერო სივრცის ფარგლებში არსებული სამრეწველო და სოციალური დანიშნულების ობიექტების, ასევე ბუნებრივი გარემოს ბუნებრივი და ტექნოგენური ხასიათის საგანგებო სიტუაციებისაგან დაცვის ზოგად ორგანიზაციულ-სამართლებრივ წესებს.

კანონის მიზნებია: ა) საგანგებო სიტუაციის წარმოქმნისა და გავრცელების თავიდან აცილება; ბ) საგანგებო სიტუაციით გამოწვეული ზარალის შემცირება და გ) საგანგებო სიტუაციით გამოწვეული შედეგების ლიკვიდაცია ერთიანი სისტემის მეშვეობით. საგანგებო სიტუაციისაგან დაზიანებული ტერიტორიის აღდგენა, არ განეკუთვნება კანონის რეგულირების სფეროს.

კანონის საფუძველზე მიღებული იქნა ბუნებრივი და ტექნოგენური ხასიათის საგანგებო სიტუაციებზე ეროვნული რეაგირების გეგმა , რომელიც წარმოადგენს საგანგებო სიტუაციების მართვის ერთიან სისტემაში მყოფ სამინისტროთა, მათი მმართველობის სფეროში შემავალ სახელმწიფო საქვეუწყებო დაწესებულებათა და საჯარო სამართლის იურიდიულ პირთა

რეაგირების გეგმების ერთობლიობას, რომლებიც ითვალისწინებს ბუნებრივი და ტექნოგენური ხასიათის საგანგებო სიტუაციებისაგან მოსახლეობისა და ტერიტორიის დაცვას. გეგმა, სხვა საკითხებთან ერთად განსაზღვრავს საგანგებო დახმარების ფუნქციის ამოცანებს, რომლებიც მოიცავენ სხვადასხვა სახის საგანგებო სიტუაციებს, მათ შორის ტყის ხანძრების ლიკვიდაციასთან, მცენარეთა და ცხოველთა უსაფრთხოების და სასოფლო-სამეურნეო ობიექტების დაცვის უზრუნველყოფასთან დაკავშირებულ სიტუაციებს. გეგმა არ მოიცავს უშუალოდ კლიმატის ცვლილების შედეგად გამოწვეული სიტუაციების მიმართ რეაგირების ღონისძიებებს და/ან საგანგებო დახმარების ფუნქციის ამოცანებს.

თანამდევი კანონმდებლობა

თანამდევ (დამხმარე კანონმდებლობად) ბიომრავალფეროვნების სფეროში შეგვიძლია განვიხილოთ:

- საქართველოს კანონი „ნიადაგის დაცვის შესახებ“ (1994)
- საქართველოს კანონი „სასოფლო-სამეურნეო კარანტინის შესახებ“ (1997)
- საქართველოს კანონი „პესტიციდებისა და აგროქიმიკატების შესახებ“ (1998)
- საქართველოს კანონი „მავნე ორგანიზმებისაგან მცენარეთა დაცვის შესახებ“ (1998)
- საქართველოს კანონი „ვაზისა და ღვინის შესახებ“ (1999)
- საქართველოს კანონი „ნიადაგების კონსერვაციისა და ნაყოფიერების აღდგენა-გაუმჯობესების შესახებ“ (2003)
- საქართველოს კანონი „ცხოველთა და მცენარეთა ახალი ჯიშების შესახებ“ (2010)

ზემოაღნიშნული საკანონმდებლო აქტები არეგულირებენ ძირითადად სოფლის მეურნეობისა და სურსათის სფეროსთან დაკავშირებულ სამართლებრივ ნორმებს, თუმცა არცერთ მათგანს პირდაპირი მიმართება არ გააჩნია ბიომრავალფეროვნების საკითხებთან.

აღსანიშნავია, რომ სოფლის მეურნეობის სამინისტროს სისტემაში შემავალი საჯარო სამართლის იურიდიული პირი – ღვინის ეროვნული სააგენტო ერთდაერთი სტრუქტურაა სოფლის მეურნეობის სისტემაში, რომელსაც აკისრია გარკვეული კანონისმიერი ვალდებულება აგრობიომრავალფეროვნების (in farm) დაცვის საკითხებთან მიმართებაში.

კერძოდ, „ვაზისა და ღვინის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-3 თავით (*თავი III. ვაზის გენეტიკური რესურსები და მისი დაცვა. ვაზის სტანდარტული ჯიშების კლასიფიკაცია*) განსაზღვრულია, რომ „ვაზის გენეტიკური რესურსები – აბორიგენული (ადგილობრივი წარმოშობის) ჯიშების გენოფონდი და ვაზის ველური ფორმები ეროვნული სიმდიდრეა, რომელსაც იცავს სახელმწიფო“ (მუხლი 4) და რომ „ვაზის გენეტიკური რესურსების გამოვლენას, გამოკვლევას, შესწავლასა და კონსერვაციას აფინანსებს სახელმწიფო. ამავე საქმიანობას შეიძლება ეწეოდნენ ფიზიკური და იურიდიული პირები“ (მუხლი 5).

მართალია, აღნიშნული კანონი არ მიუთითებს, რომ სწორედ ღვინის სააგენტოს ეკისრება ვაზის გენეტიკური რესურსების გამოვლენა, გამოკვლევა, შესწავლა და კონსერვაცია, მაგრამ იგივე კანონისა და ღვინის სააგენტოს დებულების შესაბამისად სააგენტო ზედამხედველობს ვაზის სადედეების, სამყნობი მასალებისა და ნამყენი ნერგების წარმოებასა და გაშენებას, რაც გულისხმობს ტექნიკურ და ფიტოსანიტარულ კონტროლს იმის დასადგენად, სამრეწველო ვენახი და ვაზის საძირეთა და სანამყენეთა სადედეები გაშენებულია თუ არა ჯიშობრივად და ფიტოსანიტარიულად სუფთა იმ ჯიშების გამოყენებით, რომლებიც შედის დადგენილი ვაზის ჯიშების სტანდარტულ სორტიმენტში.

ბიომრავალფეროვნების რესურსებით სარგებლობის მექანიზმები

ბიომრავალფეროვნების დაცვის, აგრეთვე ბიოლოგიური რესურსებით სარგებლობისას, ან სხვა საქმიანობის განხორციელებისას ბიომრავალფეროვნებისათვის ზიანის მიყენების თავიდან აცილების/შემცირების მიზნით საქართველოში მოქმედებს შემდეგი მექანიზმები:

- ბიოლოგიური რესურსებით სარგებლობის წესები, რომლებიც განსაზღვრულია სხვადასხვა ნორმატიული აქტით, აგრეთვე, რესურსებით სარგებლობის სალიცენზიო და სანებართვო პირობებით;
- ბიოლოგიური რესურსებით სარგებლობის მოცულობის შეზღუდვა ზღვრულად მოსაპოვებელი ოდენობების (კვოტის) ფარგლებში;
- გარემოზე ზემოქმედების შეფასება, ეკოლოგიური ექსპერტიზა და გარემოზე ზემოქმედების ნებართვა სხვადასხვა საქმიანობისთვის;
- გარემოს დაცვის სახელმწიფო კონტროლი, რაც მოიცავს გარემოსდაცვითი კანონმდებლობის შესრულების მონიტორინგს და მისი დაცვის კონტროლს, მათ შორის, გარემოსდაცვითი ნებართვებისა და ლიცენზიების პირობების შესრულებისა და ბუნებათსარგებლობის წესების დაცვის კონტროლს, ამ სფეროში სამართალდარღვევათა გამოვლენას, პრევენციას და აღკვეთას.
- ბიომრავალფეროვნებისათვის მიყენებული ზიანისათვის პასუხისმგებლობისა და ზიანის ანაზღაურების სისტემა.

ლიცენზიებისა და ნებართვების სახეები ბიომრავალფეროვნების სფეროში

დღეისათვის საქართველოში კანონით დაწესებულია ლიცენზიების და ნებართვების შემდეგი სახეები, რომლებითაც რეგულირდება ბიოლოგიური რესურსებით სარგებლობა, ესენია:

სარგებლობის ლიცენზიები:

- ტყით სარგებლობის გენერალური ლიცენზია, რომელიც თავის მხრივ მოიცავს ხე-ტყის დამზადების სპეციალურ ლიცენზიას და სამონადირეო მეურნეობის სპეციალურ ლიცენზიას;
- თევზჭერის ლიცენზია;
- ექსპორტის მიზნით სოჭის გირჩითა და “გადაშენების საფრთხის წინაშე მყოფი ველური ფლორისა და ფაუნის სახეობებით საერთაშორისო ვაჭრობის შესახებ” კონვენციის (CITES) დანართებში შეტანილი თეთრყვავილას ბოლქვებით ან/და ყოჩივარდას გორგლებით სარგებლობის ლიცენზია.

ნებართვები:

- გარემოზე ზემოქმედების ნებართვა;
- “გადაშენების საფრთხის წინაშე მყოფი ველური ფლორისა და ფაუნის სახეობებით საერთაშორისო ვაჭრობის შესახებ” კონვენციის (ჩით შ) დანართებში შეტანილი სახეობების, მათი ნაწილებისა და დერივატების ექსპორტის, იმპორტის, რეექსპორტისა და ზღვიდან ინტროდუქციის ნებართვა.

ლიცენზიებისა და ნებართვების აღნიშნული სახეები განსაზღვრულია “ლიცენზიებისა და ნებართვების შესახებ” საქართველოს კანონით, რომელიც ადგენს ლიცენზიებისა და ნებართვების სახეების ამომწურავ ჩამონათვალს, ლიცენზიებისა და ნებართვების გაცემის წესებს და მასთან დაკავშირებულ სხვა საკითხებს. კანონის თანახმად, დაუშვებელია სხვა კანონით, ან კანონქვემდებარე აქტით ლიცენზიისა და ნებართვის შემოღება, ამ კანონით გაუთვალისწინებელ საქმიანობასა და ქმედებაზე.

ლიცენზიების და ნებართვების გამცემი ადმინისტრაციული ორგანოები ბიოლოგიური რესურსებით სარგებლობის სფეროში და მათ შორის კომპეტენციების გადანაწილება/ცვლილება

2011 წლის 11 მარტს “საქართველოს მთავრობის სტრუქტურის, უფლებამოსილებისა და საქმიანობის წესის შესახებ” საქართველოს კანონში შეტანილი ცვლილებების შედეგად, საქართველოს გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს შეეცვალა სახელწოდება და ჩამოყალიბდა საქართველოს გარემოს დაცვის სამინისტრო. შესაბამისად, შეიცვალა მისი კომპეტენცია და ვალდებულებები ზოგადად გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების, მათ შორის ბიომრავალფეროვნების დაცვისა და ბიოლოგიური რესურსებით სარგებლობის სფეროში. სამინისტროს რიგი კომპეტენცია და ვალდებულებები გადაეცა საქართველოს ენერგეტიკისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს. ბიოლოგიური რესურსების მართვის სფეროში მინიჭებული ფუნქციების შესრულებისათვის, მასვე გადაეცა გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს სტრუქტურული ერთეულები: სატყეო სააგენტო, გარემოს დაცვის ინსპექცია.

2011 წლის 11 მარტამდე, საქართველოს გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს კომპეტენციას განეკუთვნებოდა ზემოთ მითითებული

ლიცენზიებისა და ნებართვების გაცემის პროცესში მონაწილეობა, ან გაცემა. ამჟამად, აღნიშნული პროცედურების უმეტესობას ახორციელებს საქართველოს ენერჯეტიკისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტრო.

ქვემოთ განხილულია თითოეული სახის ლიცენზიისა და ნებართვის გაცემის პროცედურები გარემოს დაცვისა და ენერჯეტიკისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროებს შორის ფუნქციების გადანაწილებამდე/ცვლილებებამდე და მის შემდეგ:

ბიომრავალფეროვნებასთან დაკავშირებული ლიცენზიები და ნებართვები გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს კომპეტენციასა და ვალდებულებების სფეროში ცვლილებების განხორციელებამდე და მის შემდეგ

თევზჭერის ლიცენზია

თევზჭერის ლიცენზიის გაცემის პროცედურა განსაზღვრულია საქართველოს მთავრობის 2005 წლის 11 აგვისტოს №138 დადგენილებით “თევზჭერის ლიცენზიის გაცემის წესისა და პირობების შესახებ დებულების დამტკიცების თაობაზე”.

ამ დადგენილების თანახმად, თევზჭერა მოიცავდა და ამჟამადც მოიცავს შავ ზღვაში და შიდა წყალსატევებში თევზჭერას. აქედან ლიცენზირებას ექვემდებარება შავ ზღვაში ნაპირიდან არა უმცირეს 300 მეტრის დაცილებით თევზჭერა და შიდა წყალსატევებში თევზჭერა. ლიცენზიები გაიცემა აუქციონის წესით. მათ, სამინისტროებს შორის ცვლილებების განხორციელებამდე, გასცემდა ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო, გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს მიერ მიწოდებული ინფორმაციის საფუძველზე და მასთან შეთანხმებით, ამჟამად – ენერჯეტიკისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტრო. ლიცენზირებას არ ექვემდებარება: შავ ზღვაში ნაპირიდან არა უმეტეს 300 მეტრის დაშორებით თევზჭერა, სამოყვარულო და სპორტული მიზნით თევზჭერა, სამეცნიერო-კვლევითი მიზნით თევზჭერა, პალეოსტომის ტბაში თევზჭერა. თევზჭერის ამ სახეების წესების დადგენა შედიოდა გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს კომპეტენციაში. ამჟამად, სამინისტრო აღდგენს

მხოლოდ სამეცნიერო-კვლევითი მიზნით თევზჭერის წესს, ენერგეტიკისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროსთან შეთანხმებით. შავ ზღვაში ნაპირიდან არა უმეტეს 300 მეტრის დაშორებით თევზჭერის წესს ადგენს ენერგეტიკისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტრო. ეს სამინისტრო ადგენს აგრეთვე პალიასტომის ტბაში თევზჭერის წესს, გარემოს დაცვის სამინისტროსთან შეთანხმებით.

ქვემოთ დაკონკრეტებულია შავ ზღვაში და შიდა წყალსატევებში თევზჭერის ლიცენზიის გაცემის საკითხები:

შავ ზღვაში არა უმცირეს 300 მეტრის დაცილებით თევზჭერისათვის 2006 წელს გაცემულ იქნა გრძელვადიანი (10 წლიანი) ლიცენზია, აუქციონის წესით, 4 კომპანიაზე, დადგინდა პირველ წელს მოსაპოვებელი რესურსის კვოტა და განისაზღვრა სალიცენზიო პირობები (უნდა აღინიშნოს, რომ ამ დროისათვის ლიცენზიის გაცემა შედიოდა გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს კომპეტენციაში და შესაბამისად, ლიცენზიის გაცემა, კვოტის და სალიცენზიო პირობების დადგენაც მოხდა ამ სამინისტროს მიერ. ლიცენზიის გაცემის კომპეტენცია საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს გადაეცა 2008 წელს). ლიცენზიანტის ერთ-ერთი ვალდებულებაა თევზის მარაგის შესახებ ყოველწლიურად, სოლიდარულად ჩატარებული კვლევების შედეგად შედგენილი დასკვნის წარმოდგენა, რის საფუძველზეც უნდა მოხდეს ყოველი მომდევნო წლის ასათვისებელი რესურსის ოდენობის (კვოტის) განსაზღვრა. აღნიშნულ ინფორმაციას იხილავდა გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტრო, ამზადებდა დასკვნას კვოტის დადგენის თაობაზე და უგზავნიდა ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს, რომელიც ამტკიცებდა კვოტას. ამჟამად, აღნიშნული კვოტების დამტკიცებას ახორციელებს ენერგეტიკისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტრო.

ამჟამად, თევზჭერის (მათ შორის შავ ზღვაში თევზჭერის) ლიცენზიის გაცემა, რესურსით სარგებლობის კვოტის და სალიცენზიო პირობების დადგენა განეკუთვნება ენერგეტიკისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს კომპეტენციას.

შიდა წყალსატევებში თევზჭერისათვის დადგენილია სალიცენზიო პირობები, რომლებიც ერთნაირია ყველა ლიცენზიისათვის და ასახულია საქართველოს მთავრობის 2005 წლის 11 აგვისტოს №138 დადგენილებაში “თევზჭერის ლიცენზიის გაცემის წესისა და პირობების შესახებ დებულების დამტკიცების თაობაზე”. აღნიშნული სალიცენზიო პირობები მომზადდა საქართველოს გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს მიერ, ცვლილებების განხორციელებამდე.

ყოველი კონკრეტული წყალსატევისათვის შესაძლოა დადგინდეს (და როგორც წესი დგინდება) დამატებითი სალიცენზიო პირობები. ზემოთ აღნიშნულ მთავრობის დადგენილებაში მითითებულია, რომ: ლიცენზიის გამცემმა ადმინისტრაციულმა ორგანომ შეიძლება დაადგინოს თევზჭერის რაოდენობრივი, თვისობრივი და დროში განსაზღვრული ნორმები და წესები, რაშიც მოიაზრება დამატებითი სალიცენზიო პირობები. სალიცენზიო და დამატებით სალიცენზიო პირობებში ასახულია თევზის, მათ შორის გადაშენების საფრთხის წინაშე მყოფი სახეობების დაცვის, აღდგენის და შენარჩუნებისაკენ მიმართული ქმედებების განხორციელების, აგრეთვე თითოეული წყალსატევისათვის ბუნებრივი წონასწორობის შენარჩუნებისა და წყლის ეკოსისტემის დაცვისაკენ მიმართული და სხვა ქმედებების განხორციელების ვალდებულება.

ერთ-ერთ სალიცენზიო პირობად განსაზღვრულია წყლის ობიექტისა და თევზსამეურნეო საქმიანობის მართვის გეგმის შემუშავება, რომლის შედგენისა და დამტკიცების წესს ცვლილებების განხორციელებამდე ამტკიცებდა გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტრო, ხოლო ამჟამად ამტკიცებს ენერგეტიკისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტრო. ეს სამინისტრო ამტკიცებს აგრეთვე თვით მართვის გეგმებსაც. ცვლილებებამდე გეგმების დამტკიცება შედიოდა გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს კომპეტენციაში.

რაც შეეხება დამატებით სალიცენზიო პირობებს, მათში მოცემულია კონკრეტულ წყალსატევეში თევზჭერის ლიცენზიის გაცემის პირველ წელს მოსაპოვებელი რესურსის ოდენობა (კვოტა), აგრეთვე თევზის რესურსთან დაკავშირებული სხვა მოთხოვნები (წყალსატევეში, წლების მიხედვით, თევზის

მარაგის მინიმალური და მაქსიმალური საპროგნოზო ოდენობები სახეობების მიხედვით, მათ შორის წყალსატევის დათევზიანების მოთხოვნები). აღნიშნულ, დამატებით სალიცენზიო პირობებს ცვლილებების განხორციელებამდე აღგენდა საქართველოს ეკონომიკური განვითარების სამინისტრო გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროსთან შეთანხმებით და მის მიერ მიწოდებული ინფორმაციის საფუძველზე, ამჟამად – ენერგეტიკისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს სააგენტო.

ტყით სარგებლობის გენერალური ლიცენზია, ხე-ტყის დამზადების სპეციალური ლიცენზია და სამონადირეო მეურნეობის სპეციალური ლიცენზია

“საქართველოს ტყის კოდექსში” 2010 წლის 6 ივლისს შეტანილი ცვლილების შედეგად, საქართველოს ტყის ფონდის ტერიტორიაზე შესაძლებელი იყო (და ამჟამადაც ასეა), ტყითსარგებლობის შემდეგი სახეების განხორციელება:

- ა) ხე-ტყის დამზადება;
- ბ) სატყეო პლანტაციური მეურნეობის წარმოება;
- გ) ტყის მერქნიანი მცენარეების პროდუქტისა და ხის მეორეხარისხოვანი მასალების (თესლის, ნაყოფის, ძირკვის, ლაფნის, ფიჩხის, ნეკერის და სხვა) დამზადება;
- დ) ტყის არამერქნული რესურსებით (სოკოებით, სამკურნალო და ტექნიკური ნედლეულით, სხვა ბალახეული, ბუჩქოვანი მცენარეებითა და მათი პროდუქტებით) სარგებლობა;
- ე) სასოფლო-სამეურნეო მიზნით ტყითსარგებლობა;
- ვ) სპეციალური და მიჩენის მიზნით სარგებლობა;
- ზ) სამეცნიერო-კვლევითი და სასწავლო მიზნით სარგებლობა;
- თ) საკურორტო, რეკრეაციული, სპორტული და სხვა კულტურულ-გამაჯანსაღებელი მიზნით სარგებლობა;
- ი) სამონადირეო მეურნეობის მოწეობა;
- კ) თევზის მეურნეობის მოწეობა;
- ლ) ნადირობა;
- მ) სახელმწიფო ტყის ფონდში მიწის ნაყოფიერი ფენის მოხსნა;
- ნ) არასასოფლო-სამეურნეო მიზნით სარგებლობა;
- ო) ცხოველთა თავშესაფრებისა და სანაშენების მოწეობა;
- პ) „ტყითსარგებლობის წესით“ განსაზღვრული სხვა საქმიანობა.

კოდექსის თანახმად, ტყითსარგებლობა ხორციელდება ტყითსარგებლობის გენერალური ლიცენზიით (შემდგომში – გენერალური ლიცენზია), სამონადირეო მეურნეობისა და ხე-ტყის დამზადების სპეციალური ლიცენზიებით (შემდგომში – სპეციალური ლიცენზია) და ექსპორტის მიზნით სოჭის გირჩითა და „გადაშენების საფრთხის წინაშე მყოფი ველური ფლორისა და ფაუნის სახეობებით საერთაშორისო ვაჭრობის შესახებ“ კონვენციის (CITES) დანართებში შეტანილი თეთრყვავილას ბოლქვებით ან/და ყოჩივარდას გორგლებით სარგებლობის ლიცენზიის საფუძველზე. ტყითსარგებლობის ზემოთ ჩამოთვლილ სხვა სახეებზე, “ლიცენზიებისა და ნებართვების შესახებ” საქართველოს კანონის მიხედვით, ლიცენზიის გაცემა არ არის გათვალისწინებული.

ტყით სარგებლობის გენერალური ლიცენზიის, ხე-ტყის დამზადების სპეციალური ლიცენზიის და სამონადირეო მეურნეობის სპეციალური ლიცენზიის გაცემის პროცედურა განსაზღვრული იყო და ამჟამადაც გაანსაზღვრულია საქართველოს მთავრობის 2005 წლის 11 აგვისტოს №132 დადგენილებით “ტყით სარგებლობის ლიცენზიების გაცემის წესისა და პირობების შესახებ დებულების დამტკიცების თაობაზე”.

ამ დადგენილების თანახმად, გენერალური ლიცენზია არის დოკუმენტი, რომელიც მოიცავს სამონადირეო მეურნეობისა და ხე-ტყის დამზადების სპეციალურ ლიცენზიებს. აქედან ერთ-ერთი რომელიმე ლიცენზიით გათვალისწინებული საქმიანობისათვის გენერალური ლიცენზიის აღება სავალდებულო არ არის.

ლიცენზიები გაიცემა აუქციონის წესით. მათ, სამინისტროებს შორის ცვლილებების განხორციელებამდე, გასცემდა ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო, გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს მიერ მიწოდებული ინფორმაციის საფუძველზე და მასთან შეთანხმებით. ამჟამად, ლიცენზიებს გასცემს ენერგეტიკისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტრო.

ლიცენზიების გაცემის ძირითადი წესი არ შეცვლილა. იგი ერთნაირია გენერალური და ორივე სპეციალური ლიცენზიების გაცემისათვის. ქვემოთ განხილულია ლიცენზიების გაცემის წესი.

ხე-ტყის დამზადების სპეციალური ლიცენზია

ზემოთ მითითებულ მთავრობის დადგენილებაში შეტანილი ცვლილების თანახმად, 2010 წლის 1 იანვრიდან ხე-ტყის დამზადების სპეციალური ლიცენზიის გაცემა უნდა მომხდარიყო სახელმწიფო ტყის ფონდის მხოლოდ იმ ფართობებზე, სადაც განხორციელებული იყო ტყეთმოწეობა (ტყეთმოწეობა გულისხმობს ტყის აღრიცხვას, მოსაჭრელი ტყის რესურსის რაოდენობის, სახეობების, ადგილმდებარეობის და სხვა დადგენას. ტყეთმოწეობის მასალები წარმოადგენს ტყით სარგებლობის გეგმის საფუძველს. (ამ გეგმის შესახებ იხ. ქვემოთ). ტყეთმოწეობა უნდა განხორციელდებინათ სახელმწიფო ტყის მართვის უფლების მქონე შესაბამის ორგანოებს, მათ შორის გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს სატყეო სააგენტოს. აღნიშნულ სააგენტოს უფლება ჰქონდა განესაზღვრა მოსაჭრელი ტყის რესურსის ფართობი, ადგილმდებარეობა და ოდენობა. თუმცა აღნიშნულმა წესმა ვერ იმუშავა და მისი მოქმედება ჯერ შეჩერდა 2011 წლის 1 იანვრამდე, ხოლო შემდეგ – 2011 წლის 21 იანვარის ცვლილებით – 2012 წლის 1 იანვრამდე. ამჟამად აღნიშნულის განხორციელება შედის ენერგეტიკისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს კომპეტენციაში.

ზემოთ აღნიშნულიდან გამომდინარე, ტყეთმოწეობას ახორციელებდნენ და ამჟამადაც ახორციელებენ ხე-ტყის დამზადების სპეციალური (ან გენერალური) ლიცენზიის მფლობელები, ვინაიდან ტყეთმოწეობა ტყით სარგებლობის გეგმის შემუშავების საფუძველია. ხოლო ამ გეგმის შემუშავება და მისი 1 წელში დასამტკიცებლად წარდგენა, ერთ-ერთი სალიცენზიო პირობაა. სალიცენზიო პირობები დადგენილია ზემოთ მითითებული მთავრობის დადგენილებით. ტყეთმოწეობის მასალების საფუძველზე, მართვის გეგმით, სხვა საკითხებთან ერთად, დგინდება მოსაპოვებელი რესურსის (ტყის ჭრის) ოდენობები/კვოტები წლების მიხედვით. ამ გეგმის დამტკიცების წესს და თვითონ გეგმას, კომპეტენციების ცვლილებების განხორციელებამდე ამტკიცებდა გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტრო, ხოლო ამჟამად: გეგმის

დამტკიცების წესს ამტკიცებს საქართველოს ენერგეტიკისა და ბუნებრივი რესურსების მინისტრი, ხოლო გეგმას – სააგენტო. ლიცენზიის გაცემის პირველ წელს, ლიცენზიის მფლობელს, მართვის გეგმის დამტკიცებამდე უფლება არა აქვს და არც სამინისტროებს შორის კომპეტენციების გადანაწილებამდე ჰქონდა, განახორციელოს ტყის ჭრა.

აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ კომპეტენციების გადანაწილებამდე, ტყით სარგებლობასთან დაკავშირებულ მოთხოვნებსა და წესებს ამზადებდა და/ან ამტკიცებდა გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტრო, ამჟამად – ენერგეტიკისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტრო, გარდა დაცულ ტერიტორიებთან დაკავშირებული იმ ნაწილისა, რომელიც განეკუთვნება მხოლოდ ამ სფეროს.

სამონადირეო მეურნეობის სპეციალური ლიცენზია

“ცხოველთა სამყაროს შესახებ” საქართველოს კანონის თანახმად, ნადირობა შესაძლებელია ლიცენზიის საფუძველზე, სამოყვარულო და სპორტული ნადირობის სახით.

კანონის თანახმად, ნადირობა დაშვებული იყო მხოლოდ სპეციალურად საამისოდ გამოყოფილ ტერიტორიებზე – სამონადირეო მეურნეობებში (გარდა გადამფრენ ფრინველებზე ნადირობისა), აღკვეთილებში და დაცული ტერიტორიების სხვა კატეგორიების ამისათვის სპეციალურად გამოყოფილ ზონებში.

2010 წლის 6 ივლისს “ცხოველთა სამყაროს შესახებ” საქართველოს კანონში შეტანილი ცვლილების შედეგად, ნადირობა დაშვებული იყო მხოლოდ სპეციალურად საამისოდ გამოყოფილ ტერიტორიებზე – სამონადირეო მეურნეობებში (გარდა გადამფრენ ფრინველებზე ნადირობისა), აღკვეთილებში, დაცული ტერიტორიების სხვა კატეგორიების სპეციალურად სანადიროდ გამოყოფილ ზონებში და სამინისტროს სისტემაში შემავალი საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – სატყეო სააგენტოს მართვისა და დაქვემდებარებულ ტერიტორიაზე. აღნიშნული ცვლილება კანონის თანახმად ძალაში უნდა შესულიყო 2010 წლის 1 აგვისტოს. ამ ცვლილების თანახმად,

სატყეო სააგენტოს უფლება ეძლეოდა განხორციელობინა ნადირობის ორგანიზება ერთჯერადი დოკუმენტის გაცემის გზით სამონადირეო მეურნეობის ტერიტორიების ფარგლებს გარეთაც. რისთვისაც შესაბამისი ცვლილება იქნა შეტანილი აგრეთვე “საქართველოს ტყის კოდექსში”. თუმცა ასეთი სახის ნადირობა არ განხორციელებულა, ვინაიდან “საქართველოს ტყის კოდექსში” შეტანილი ცვლილება ითხოვდა აგრეთვე შესაბამის ცვლილებებს კანონმდებლობაში ნადირობის კვოტების დადგენისა და სხვა საკითხებთან დაკავშირებით. სამინისტროებს შორის კომპეტენციებში მომხდარი ცვლილებების შემდეგ, “ტყის კოდექსში”, 2011 წლის 8 ნოემბერს შეტანილი ცვლილებების შედეგად, ნადირობა შეიძლება განხორციელდეს ბუნებრივი რესურსების სააგენტოს მიერ გაცემული, ნადირობას დაქვემდებარებული ცხოველთა სამყაროს ობიექტის (გარდა გადამფრენი ფრინველისა) მოპოვების შესახებ დოკუმენტის საფუძველზე, რისთვისაც, ენერგეტიკისა და ბუნებრივი რესურსების მინისტრის მიერ დამტკიცებულია რესურსის მოპოვების კვოტები, ნადირობის ობიექტები, მოპოვების წესები, ვადები. აღნიშნულ წესებს ცვლილებების განხორციელებამდე ამტკიცებდა გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების მინისტრი. ნადირობის აღნიშნული სახე, ისევე, როგორც გადამფრენ ფრინველებზე ნადირობა, კანონმდებლობის თანახმად, ლიცენზიას, ან ნებართვას არ საჭიროებს. როგორც ზემოთ იყო აღნიშნული, ლიცენზიის აღებას ექვემდებარება სამონადირეო მეურნეობის მოწყობა.

სამონადირეო მეურნეობა წარმოადგენს მართულ ტერიტორიას, რომლის ძირითადი მიზანი ეკოსისტემების და ცხოველთა სამყაროს დაცვის უზრუნველყოფაა, რესურსით (ამ შემთხვევაში სანადირო ცხოველების) მდგრადად სარგებლობის – ნადირობის ჩათვლით. სამონადირეო მეურნეობის შექმნა შესაძლებელია სამონადირეო მეურნეობის სპეციალური ლიცენზიის საფუძველზე. სალიცენზიო პირობები განსაზღვრულია გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს მიერ და ასახულია საქართველოს მთავრობის 2005 წლის 11 აგვისტოს №132 დადგენილებაში “ტყით სარგებლობის ლიცენზიების გაცემის წესისა და პირობების შესახებ დებულების დამტკიცების თაობაზე”. სალიცენზიო პირობების უმეტესობა მოიცავს ცხოველთა, მათ შორის გადაშენების საფრთხის წინაშე მყოფი სახეობების დაცვისა და აღდგენის ვალდებულებებს. სალიცენზიო პირობებად განსაზღვრულია აგრეთვე შემდეგი მოთხოვნები:

ლიცენზიის მფლობელი ვალდებულია ყოველწლიურად ჩაატაროს ცხოველთა სახეობების ინვენტარიზაცია/აღრიცხვა მათი მოპოვების კვოტების დადგენის მიზნით და წარადგინოს დასამტკიცებლად. ლიცენზიის გაცემის პირველ წელს ცხოველთა მოპოვების კვოტების არ არის განსაზღვრული. კომპეტენციების ცვლილებებამდე, აღნიშნულ ინფორმაციას ლიცენზიის მფლობელი წარადგენდა საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროში. აღნიშნული სამინისტრო მასალებს უგზავნიდა საქართველოს გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს, რომელიც იხილავდა მათ და დასკვნას, ცხოველთა სახეობების მიხედვით მოპოვების დასაშვები ოდენობების თაობაზე აწვდიდა ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს. ეს უკანასკნელი კი ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტით/ბრძანებით ამტკიცებდა ცხოველთა მოპოვების ყოველწლიურ კვოტებს, სახეობების მიხედვით. სამონადირეო მეურნეობის ფარგლებში ცხოველთა სამყაროს ობიექტების ინვენტარიზაციის ჩატარების წესს ამტკიცებდა საქართველოს გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტრო. ამჟამად, ლიცენზიანტი აღრიცხვის მასალებს წარუდგენს სააგენტოს, რომელიც ადგენს კვოტებს. ხოლო სამონადირეო მეურნეობის ფარგლებში ცხოველთა სამყაროს ობიექტების ინვენტარიზაციის ჩატარებისა და მათი მოპოვების კვოტების დამტკიცების წესს ამტკიცებს ენერგეტიკისა და ბუნებრივი რესურსების მინისტრი.

ლიცენზიის მფლობელი ვალდებულია ლიცენზიის აღებიდან 1 წლის განმავლობაში შეიმუშავოს და დასამტკიცებლად წარადგინოს სამონადირეო მეურნეობის მართვის გეგმა, რომლის შედგენისა და დამტკიცების წესს, აგრეთვე თვით გეგმებს ამტკიცებდა გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტრო. ამჟამად, ზემოთ მითითებულ წესის დამტკიცება განეკუთვნება ენერგეტიკისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს, ხოლო გეგმების დამტკიცება სააგენტოს კომპეტენციას (აღნიშნული წესი უკვე დამტკიცებულია გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს მიერ 2010 წლის აპრილში და ენერგეტიკისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს მიერ, მისი ხელახლა დამტკიცება ჯერ არ განხორციელებულა).

ლიცენზიებსა და ნებართვებთან დაკავშირებული საქართველოს კანონმდებლობის მოკლე მიმოხილვა „გადაშენების საფრთხის წინაშე მყოფი ველური ფლორისა და ფაუნის სახეობებით საერთაშორისო ვაჭრობის შესახებ“ კონვენციის (CITES) მოთხოვნების შესაბამისად

„ლიცენზიებისა და ნებართვების შესახებ“ საქართველოს კანონის (2005 წელი) თანახმად დადგინდა, რომ CITES-ის დანართებში შეტანილი სახეობების ნიმუშებით ექსპორტი, იმპორტი, რეექსპორტი და ზღვიდან ინტროდუქცია საჭიროებს ნებართვას. ნებართვის გაცემის კონკრეტული წესი და პირობები განსაზღვრულია საქართველოს მთავრობის 2007 წლის 6 თებერვალი №18 დადგენილებით. აღნიშნული დადგენილების თანახმად საქართველოს გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტრო მოქმედებდა და ახლაც მოქმედებს, როგორც CITES-ის ადმინისტრაციული ორგანო და პასუხისმგებელია ნებართვების გაცემაზე.

კონვენციის მოთხოვნის თანახმად, ნებართვის გაცემისათვის აუცილებელია სამეცნიერო ორგანოს დასკვნა, იმის თაობაზე, რომ კონკრეტულ სახეობას ნებართვის გაცემის შემთხვევაში, გადაშენების საფრთხე არ შეექმნება. კონვენციითვეა განსაზღვრული ასეთი სამეცნიერო ორგანოს არსებობა ჩით შ-ის მხარე ქვეყანაში.

საქართველოში CITES-ის ეროვნული სამეცნიერო ორგანო შეიქმნა და მისი მუშაობის წესი განისაზღვრა საქართველოს გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების მინისტრის 2007 წლის 21 თებერვლის №143 ბრძანებით. მინისტრი იწვევს სამეცნიერო ორგანოს რეკომენდაციების შემუშავებისათვის, რომელთა საფუძველზეც იღებს გადაწყვეტილებას ნებართვის გაცემის თაობაზე.

“ლიცენზიებისა და ნებართვების შესახებ” საქართველოს კანონის თანახმად, ექსპორტის მიზნით ყოჩივარდას და თეთრყვავილას მოპოვება ექვემდებარება ლიცენზირებას. ეს სახეობები კომერციული მიზნით ექსპორტირდება საქართველოდან ყოველწლიურად. ლიცენზია თეთრყვავილებისა და ყოჩივარდების ბოლქვების მოპოვებაზე გაიცემა აუქციონით, რომლის გამართვამდე ისაზღვრება მოპოვების კვლავ სამეცნიერო ორგანოს გადაწყვეტილების საფუძველზე. თეთრყვავილებისა და ყოჩივარდების

კომერციული მიზნით ექსპორტისათვის ნებართვა გაიცემა მოპოვების ლიცენზიის საფუძველზე.

ექსპორტის მიზნით სოჭის გირჩითა და „გადაშენების საფრთხის წინაშე მყოფი ველური ფლორისა და ფაუნის სახეობებით საერთაშორისო ვაჭრობის შესახებ“ კონვენციის (CITES) დანართებში შეტანილი თეთრყვავილას ბოლქვებით ან/და ყოჩივარდას გორგლებით სარგებლობის ლიცენზია

ექსპორტის მიზნით სოჭის გირჩითა და „გადაშენების საფრთხის წინაშე მყოფი ველური ფლორისა და ფაუნის სახეობებით საერთაშორისო ვაჭრობის შესახებ“ კონვენციის (CITES) დანართებში შეტანილი თეთრყვავილას ბოლქვებით ან/და ყოჩივარდას გორგლებით სარგებლობის ლიცენზია გაიცემა საქართველოს მთავრობის 2007 წლის 6 თებერვლის №21 დადგენილების “ექსპორტის მიზნით სოჭის გირჩისა და „გადაშენების საფრთხის წინაშე მყოფი ველური ფლორისა და ფაუნის სახეობებით საერთაშორისო ვაჭრობის შესახებ“ კონვენციის (CITES) დანართებში შეტანილი თეთრყვავილას ბოლქვებით ან/და ყოჩივარდას გორგლებით სარგებლობის ლიცენზიის გაცემის წესისა და პირობების თაობაზე დებულების დამტკიცების შესახებ” შესაბამისად. ლიცენზიის შემოღება განაპირობა ამ რესურსზე მაღალმა მოთხოვნამ, მათი ექსპორტის მიზნით. ანუ საქართველოდან კომერციული მიზნით ძირითადად ეს სახეობები ექსპორტირდებოდა. შესაბამისად, საჭირო გახდა ამ რესურსით სარგებლობის რეგულირების მექანიზმის შემოღება.

აღსანიშნავია, რომ სოჭისაგან განსხვავებით, თეთრყვავილა (*Galanthus woronowii*) და ყოჩივარდა (*Cyclamen coum*) შეტანილი არიან „გადაშენების პირას მყოფი ველური ფაუნისა და ფლორის სახეობებით საერთაშორისო ვაჭრობის შესახებ“ კონვენციის (CITES) II დანართში. შესაბამისად, ამ რესურსის მოპოვებაზე განსხვავებული რეგულირების მექანიზმია დაწესებული, ვიდრე სოჭის გირჩის მოპოვებაზე. ჩთ შ-ის მიხედვით II დანართში შეტანილი სახეობების ექსპორტისათვის აუცილებელია ექსპორტის ნებართვის წინასწარი გაცემა. გარემოს დაცვის სამინისტროსთან შექმნილი სამეცნიერო ორგანოს მიერ ყოველწლიურად განისაზღვრება ამ მცენარეთა მოპოვების კოტა, რომლის ფარგლებშიც ეკონომიკური განვითარების სამინისტროს მიერ გაიცემოდა მოპოვების ლიცენზია (ამ სამინისტროს ეს ფუნქცია გადაეცა 2008 წლიდან.

მანამდე ლიცენზიებს გასცემდა გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტრო. ამჟამად ლიცენზიას გასცემს ენერგეტიკისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტრო), ხოლო ლიცენზიის საფუძველზე გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტრო გასცემდა და ახლაც გასცემს, კონვენციით დადგენილ ექსპორტის ნებართვას. ლიცენზიის შემოღება განაპირობა შემდეგმა სიტუაციამ: წლების მანძილზე იზრდებოდა ყოჩივარდასა და თეთრყვავილას რესურსის მოპოვებისა და მისი ექსპორტირების მსურველნი პირთა რიცხვი. მათ მიერ მოთხოვნილი რესურსის ოდენობა საგრძნობლად აღემატებოდა სამეცნიერო ორგანოს მიერ დადგენილ, რესურსის მოპოვების წლიურ კვოტას. აღნიშნულმა სიტუაციამ საგრძნობლად გაართულა თეთრყვავილას ბოლქვებსა და ყოჩივარდას გორგლებზე ექსპორტის ნებართვების გაცემის პროცესი, მსურველთა შორის კვოტის გადანაწილებასთან მიმართებით. ამდენად, 2005 წელს მიღებულ იქნა საკითხის მარეგულირებელი პირველი ნორმატიული აქტები, ხოლო 2007 წელს მთავრობის დადგენილებით დამტკიცებული დებულება, რომელიც დღემდე მოქმედებს. 2008 წელს გაიცა თეთრყვავილას მოპოვებაზე 10 წლიანი ლიცენზიები 4 სუბიექტზე, რომლებიც, ლიცენზიის მოქმედების პერიოდში, პროპორციულად გაინაწილებენ მოპოვების კვოტას, რომელიც სამეცნიერო ორგანოს მიერ ყოველწლიურად ისაზღვრება.

რაც შეეხება სოჭის გირჩს, მისი მოპოვების კვოტის განსაზღვრა ასევე ყოველწლიურად ხდება.

“გადაშენების საფრთხის წინაშე მყოფი ველური ფლორისა და ფაუნის სახეობებით საერთაშორისო ვაჭრობის შესახებ” კონვენციის (CITES) დანართებში შეტანილი სახეობების, მათი ნაწილებისა და დერივატების ექსპორტის, იმპორტის, რეექსპორტისა და ზღვიდან ინტროდუქციის ნებართვა როგორც ზემოთ იყო აღნიშნული, „ლიცენზიებისა და ნებართვების შესახებ“ საქართველოს კანონის (2005 წელი) თანახმად დადგინდა, რომ CITES-ის დანართებში შეტანილი სახეობების ნიმუშებით ექსპორტი, იმპორტი, რეექსპორტი და ზღვიდან ინტროდუქცია საჭიროებს ნებართვას. ნებართვის გაცემის კონკრეტული წესი და პირობები განსაზღვრულია საქართველოს მთავრობის 2007 წლის 6 თებერვალი №18 დადგენილებით. აღნიშნული დადგენილების თანახმად საქართველოს გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი

რესურსების სამინისტრო მოქმედებდა და ახლაც მოქმედებს, როგორც ჩსთ შ-ის ადმინისტრაციული ორგანო და პასუხისმგებელია ნებართვების გაცემაზე.

კონვენციის მოთხოვნის თანახმად, ნებართვის გაცემისათვის აუცილებელია სამეცნიერო ორგანოს დასკვნა, იმის თაობაზე, რომ კონკრეტულ სახეობას ნებართვის გაცემის შემთხვევაში, გადაშენების საფრთხე არ შეექმნება. კონვენციითგა განსაზღვრული ასეთი სამეცნიერო ორგანოს არსებობა CITES-ის მხარე ქვეყანაში.

საქართველოში ჩსთ შ-ის ეროვნული სამეცნიერო ორგანო შეიქმნა და მისი მუშაობის წესი განისაზღვრა საქართველოს გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების მინისტრის 2007 წლის 21 თებერვლის №143 ბრძანებით. მინისტრი იწვევს სამეცნიერო ორგანოს რეკომენდაციების შემუშავებისათვის, რომელთა საფუძველზეც იღებს გადაწყვეტილებას ნებართვის გაცემის თაობაზე.

ძირითადი საკანონმდებლო ხარვეზები

მთლიანობაში, ბიომრავალფეროვნების სფეროში დღეისათვის მოქმედ კანონმდებლობას ახასიათებს მთელი რიგი ხარვეზები, რომელთაგან აღსანიშნავია:

- საერთაშორისო ხელშეკრულებებით გათვალისწინებული ნორმების არასრული და არათანმიმდევრული ასახვა ეროვნულ კანონმდებლობაში;
- დაცული ტერიტორიების კანონმდებლობაში (საქართველოს კანონი “დაცული ტერიტორიების სისტემის შესახებ”) ბიომრავალფეროვნების კონსერვაციასთან და მდგრად გამოყენებასთან დაკავშირებული კონკრეტული ნორმების არარსებობა და დაცული ტერიტორიების კატეგორიებსა და სივრცულ-ტერიტორიულ კატეგორიებს შორის სამართლებრივი კავშირის უქონლობა;
- დაცული ტერიტორიების სხვადასხვა კატეგორიების დაცვის რეჟიმების სრულად ამოქმედებისთვის (დაცული ტერიტორიის შექმნიდან მისი სრულყოფილი მენეჯმენტის გეგმის დამტკიცებამდე და ტერიტორიის ადმინისტრაციის ფორმირებამდე) აუცილებელი პერიოდის (ე.წ. გარდამავალი პერიოდის) სამართლებრივი თვალსაზრისით არარსებობა,

რაც იწვევს ფორმალურად არსებული დაცული ტერიტორიების წარმოშობას (მაგ., ქცია-ტაბაწყურის აღკვეთილი);

- ბიომრავალფეროვნების დაცვისა და რესურსებით სარგებლობის სფეროში (განსაკუთრებით ცხოველთა სამყაროს რეგულირების სფეროში) ერთდროულად მოქმედი და ხშირად კოლიზიური საკანონმდებლო აქტებისა და მათგან გამომდინარე არანაკლებ კოლიზიური კანონქვემდებარე აქტების მოქმედება (იხ. აღნიშნულთან დაკავშირებით დანართი 1);
- ტყის სფეროში მოქმედ კანონმდებლობაში ერთიანი სისტემატიზირებული აქტის არარსებობა, ტყის ფონდის მიწების უკიდურესად სუსტი სამართლებრივი სტატუსი, რაც პირდაპირ უწყობს ხელს ტყეების ფრაგმენტაციას (იხ. დანართები 9 და 10);
- სახეობებისა და ჰაბიტატების კონსერვაციის დაგეგმვის სფეროში სახეობათა კონსერვაციის გეგმებისა და ეკო-კორიდორების იურიდიული სტატუსის არარსებობა.

3. ბიომრავალფეროვნების დაცვაზე კონტროლისა და პასუხისმგებლობის საკითხები (არსებული ინსტიტუციები და მათი ფუნქციები) და გადაწყვეტილების მიღების პროცესში ბიომრავალფეროვნების გათვალისწინების ასპექტები

არსებული ინსტიტუციები და მათი ფუნქციები

უმაღლესი საკანონმდებლო და აღმასრულებელი ხელისუფლება

საქართველოს პრეზიდენტი და საქართველოს პარლამენტი

საქართველოს პრეზიდენტი არის საქართველოს სახელმწიფოს მეთაური. საქართველოს კონსტიტუციის შესაბამისად საქართველოს პრეზიდენტს გააჩნია უფლებამოსილება ფართო წრე. იგი წარმართავს და ახორციელებს სახელმწიფოს საშინაო და საგარეო პოლიტიკას, უზრუნველყოფს სახელმწიფო ორგანოთა საქმიანობას კონსტიტუციის შესაბამისად. საქართველოს პრეზიდენტი წარმოადგენს საქართველოს საგარეო ურთიერთობებში, დებს საერთაშორისო ხელშეკრულებებსა და შეთანხმებებს. იგი უფლებამოსილია

შეაჩეროს ან გააუქმოს მთავრობისა და აღმასრულებელი ხელისუფლების დაწესებულებათა აქტები, თუ ისინი ეწინააღმდეგებიან საქართველოს კონსტიტუციას, საერთაშორისო ხელშეკრულებებსა და შეთანხმებებს, კანონებსა და პრეზიდენტის ნორმატიულ აქტებს. საქართველოს პრეზიდენტი კონსტიტუციისა და კანონის საფუძველზე გამოსცემს ბრძანებულებებს და განკარგულებებს. საქართველოს პრეზიდენტი ბრძანებულებას გამოსცემს იმ შემთხვევაშიც, თუ შესაბამისი საკითხი არ არის მოწესრიგებული საქართველოს საკანონმდებლო აქტით, გარდა იმ შემთხვევისა, როცა საკითხი განეკუთვნება სხვა ორგანოს უფლებამოსილებას.

საქართველოს პარლამენტი არის ქვეყნის უმაღლესი წარმომადგენლობითი ორგანო, რომელიც ახორციელებს საკანონმდებლო ხელისუფლებას, განსაზღვრავს ქვეყნის საშინაო და საგარეო პოლიტიკის ძირითად მიმართულებებს, კონსტიტუციით განსაზღვრულ ფარგლებში კონტროლს უწევს მთავრობის საქმიანობას და ახორციელებს სხვა უფლებამოსილებებს.

საქართველოს მთავრობა

საქართველოს მთავრობისა და აღმასრულებელი ხელისუფლების ცენტრალური უწყებების უფლებამოსილებები და ფუნქციები განისაზღვრება „საქართველოს მთავრობის სტრუქტურის, უფლებამოსილებისა და საქმიანობის წესის შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად. ამავე კანონისა და საქართველოს კანონმდებლობის საფუძველზე და მის შესასრულებლად ხდება აღნიშნული უწყებების დებულებათა დამტკიცება.

მთავრობა კოორდინაციასა და კონტროლს უწევს სამინისტროების საქმიანობას. იგი თავისი უფლებამოსილების განხორციელებისას ხელმძღვანელობს სამთავრობო პროგრამით, რომელსაც ნდობას უცხადებს საქართველოს პარლამენტი.

თუ საკითხი, რომელიც კანონით გადაცემულია აღმასრულებელი ხელისუფლების გამგებლობაში, არ მიეკუთვნება არც ერთი სამინისტროს გამგებლობის სფეროს, მასზე გადაწყვეტილებას იღებს მთავრობა.

მთავრობის საქმიანობის პროგრამულ ნაწილს მიეკუთვნება ის კომპეტენციები, რომლებიც მთავრობას საბიუჯეტო და აგრეთვე სახელმწიფო მიზნობრივი პროგრამების დაგეგმვის სფეროში გააჩნია. აღნიშნულ მიმართულებებით მთავრობა შეიმუშავებს და საქართველოს პრეზიდენტთან შეთანხმებით საქართველოს პარლამენტს წარუდგენს საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტს, სახელმწიფო ბიუჯეტის მიღების შემდეგ უზრუნველყოფს მის შესრულებას.

გარდა ამისა, მთავრობა სოციალურ-ეკონომიკურ, კულტურისა და სხვა სფეროებში ამტკიცებს სახელმწიფო მიზნობრივ პროგრამებს და უზრუნველყოფს მათ განხორციელებას.

სახელმწიფო მიზნობრივი პროგრამის ერთ-ერთ ამგვარ მაგალითად უნდა იქნეს განხილული საქართველოს ბიომრავალფეროვნების დაცვის სტრატეგია და მოქმედებათა გეგმა, რომელიც საქართველოს მთავრობის 2005 წლის 19 თებერვლის №27 დადგენილებით იქნა დამტკიცებული. ამ დოკუმენტით განისაზღვრა ქვეყნის ბიომრავალფეროვნების დაცვისა და გონივრული გამოყენების 10-წლიანი სტრატეგია და კონკრეტული ქმედებები 5-წლიანი პერიოდისათვის. მთავრობის მიერ აღნიშნული სტრატეგიისა და მოქმედებათა გეგმის დამტკიცება „საქართველოს მთავრობის სტრუქტურის, უფლებამოსილებისა და საქმიანობის წესის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-5 მუხლის „ჟ“ ქვეპუნქტის საფუძველზე მოხდა, რომლის მიხედვითაც საქართველოს მთავრობა უზრუნველყოფს „გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის, მოსახლეობის ეკოლოგიური უსაფრთხოების სფეროში ერთიანი სახელმწიფო პოლიტიკის გატარებას“.

ზემოაღნიშნული კანონის ამავე მუხლით სხვადასხვა სფეროში მთავრობისთვის მინიჭებულ კომპეტენციათა შორის (მუხლი 5) აღსანიშნავია გარემოს დაცვის სფეროსთან უშუალოდ დაკავშირებული სხვა კომპეტენციაც - კერძოდ, გარდა გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვისა და მოსახლეობის ეკოლოგიური უსაფრთხოების სფეროში ერთიანი სახელმწიფო პოლიტიკის გატარების უზრუნველყოფისა, ასევე, ბუნებრივი რესურსების დაცვისა და რაციონალურად გამოყენების ორგანიზების კომპეტენცია.

შედარებისათვის - სსენებული კანონით დადგენილი არ არის მთავრობის კომპეტენციები მაგალითად სოფლის მეურნეობის სფეროსთან მიმართებაში. გარემოს დაცვის სფეროში მთავრობის კომპეტენციათა კანონში პირდაპირი ინტეგრირება წარმოადგენს ამავე სფეროში კონსტიტუციური ნორმების გავლენას და არა მაგალითად გარემოს დაცვის სფეროს პრიორიტეტულობის საკანონმდებლო დონეზე აღიარებას სოფლის მეურნეობის ან რომელიმე სხვა (ამავე კანონით გაუთვალისწინებელ) სფეროსთან მიმართებაში.

ამგვარად, საქართველოს მთავრობა, „საქართველოს მთავრობის სტრუქტურის, უფლებამოსილებისა და საქმიანობის წესის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-5 მუხლის („უ“ და „რ“ ქვეპუნქტების) საფუძველზე, უფლებამოსილია მიიღოს (დაამტკიცოს ან მოიწონოს) გარემოს დაცვის, ბუნებრივი რესურსებისა და ეკოლოგიური უსაფრთხოების სფეროებში პოლიტიკის განმსაზღვრელი დოკუმენტები (მაგ., სტრატეგია, მოქმედებათა გეგმა, პროგრამა, კონცეფცია და ა.შ.) - გარდა იმ შემთხვევებისა, თუ მსგავსი დოკუმენტების/საკითხების თაობაზე გადაწყვეტილების მიღება კანონმდებლობის მიხედვით მიეკუთვნება რომელიმე სამინისტროს გამგებლობის სფეროს.

ცენტრალური უწყებების როლი ბიომრავალფეროვნების სფეროში

ბიომრავალფეროვნების სფეროში ძირითადი კომპეტენციები ცენტრალური უწყებების დონეზე საქართველოს გარემოს დაცვის და საქართველოს ენერგეტიკისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროებზეა გადანაწილებული. ამასთან, მთელ რიგ სხვა უწყებებსა და ორგანიზაციებს ამავე სფეროებში გააჩნიათ დამხმარე ინსტიტუციების მნიშვნელოვანი ფუნქციები.

საქართველოს გარემოს დაცვის სამინისტრო

ბიომრავალფეროვნების სფეროში მთავარ სამთავრობო დაწესებულებას (აღმასრულებელი ხელისუფლების ცენტრალურ ორგანოს) საქართველოს გარემოს დაცვის სამინისტრო წარმოადგენს.

სამინისტროს საქმიანობის სფერო და ამოცანები გარემოს დაცვის სფეროში (მათ შორის ბიომრავალფეროვნებასთან მიმართებაში) განისაზღვრება

საქართველოს მთავრობის 2011 წლის 16 მარტის №132 დამტკიცებული დებულებით, რომელიც თავის მხრივ, ეფუძნება 2011 წლის დასაწყისში მთავრობის ინსტიტუციონალური რეფორმის განხორციელების მიზნით მიღებულ საკონმდებლო ცვლილებების პაკეტს, ძირითადად - „საქართველოს მთავრობის სტრუქტურის, უფლებამოსილებისა და საქმიანობის წესის შესახებ“ საქართველოს კანონში ცვლილების შეტანის თაობაზე“ საქართველოს 2011 წლის 11 მარტის კანონს. აღნიშნული კანონით განისაზღვრა ის ფუნქციები, რომლებიც ამ კანონის მიღებამდე არსებული საქართველოს გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს კომპეტენციების სფეროს განეკუთვნებოდა, ხოლო კანონის მიღების შემდგომ კი გადანაწილდა ერთი მხრივ, ახლადფორმირებულ გარემოს დაცვის და ენერგეტიკისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროებს შორის, მეორე მხრივ, სხვა უწყებებს (რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტრო, სოფლის მეურნეობის სამინისტრო და სხვ.) შორის.

სამინისტროს დებულება ინტეგრირებული სახით ასახავს სამინისტროს ყველა იმ ფუნქციასა და კომპეტენციას, რომლებიც სამინისტროს გამგებლობისთვის არის მიკუთვნებული დღეისათვის მოქმედი საქართველოს კანონმდებლობით.

სამინისტროს დებულების მიხედვით შემდგენაირად არის ჩამოყალიბებული სამინისტროს საქმიანობის ის ამოცანები და კომპეტენციები, რომელთაც რომელთაც პირდაპირი ან ირიბი მიმართება გააჩნიათ (ან შეიძლება გააჩნდეთ) ბიომრავალფეროვნების საკითხებთან:

ბიომრავალფეროვნების დაცვის, აღდგენისა და მონიტორინგის საკითხებთან უშუალოდ დაკავშირებული კომპეტენციები

- ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგი;
- ველურ მცენარეთა და გარეულ ცხოველთა დაცვისა და აღდგენის ღონისძიებების პრიორიტეტული მიმართულებების განსაზღვრა, დაგეგმვა, განხორციელება და კოორდინაცია;
- გადაშენების საფრთხის წინაშე მყოფი სახეობების დაცვისა და აღდგენის ღონისძიებების დაგეგმვა, განხორციელება და კოორდინაცია;

„წითელ ნუსხაში“ შეტანილი სახეობების გარემოდან ამოღების შესახებ გადაწყვეტილების მიღება;

დაცული ტერიტორიების სისტემის დაფუძნების, ფუნქციონირებისა და მართვის სახელმწიფო პოლიტიკის, ქმედებათა კოორდინირებისა და კონტროლის განხორციელება.

ბიომრავალფეროვნების კომპონენტების რეგულირებასთან უშუალოდ დაკავშირებული კომპეტენციები

სამეცნიერო-კვლევითი მიზნით ცხოველთა სამყაროს ობიექტების გარემოდან ამოღების რეგულირება, გარეულ ცხოველთა რაოდენობის რეგულირება;

„გადაშენების საფრთხის წინაშე მყოფი ველური ფლორისა და ფაუნის სახეობებით საერთაშორისო ვაჭრობის შესახებ“ კონვენციის (CITES) დანართებში შეტანილი სახეობების, მათი ნაწილებისა და დერივატების ექსპორტის, იმპორტის, რეექსპორტისა და ზღვიდან ინტროდუქციის ნებართვის გაცემა;

მონაწილეობა ცხოველთა სამყაროს ობიექტების გარემოდან ამოღების წესების (მათ შორის, – მოპოვების ვადების, ადგილების, აკრძალული იარაღებისა და მეთოდების, მოპოვებისათვის დაშვებული სახეობების, სპორტულ-სამოყვარულო თევზჭერის) დადგენაში;

მონაწილეობა ცხოველთა სამყაროს რესურსების მოპოვების კვტების დადგენაში;

მონაწილეობა სამონადირეო მეურნეობებისა და თევზსამეურნეო მართვის გეგმების შედგენის წესის შემუშავებაში და თავისი კომპეტენციის ფარგლებში აღნიშნული გეგმების შეთანხმება .

გარემოს დაცვის ზოგად საკითხებთან დაკავშირებული კომპეტენციები

გარემოს დაცვის სახელმწიფო მართვა;

საქართველოს ტერიტორიაზე გარემოსდაცვითი მოთხოვნების, რაციონალური ბუნებათსარგებლობისა და მდგრადი განვითარების პრინციპების გათვალისწინებით ეკოლოგიური წონასწორობის შენარჩუნების უზრუნველყოფა.

□ გარემოს დაცვის პოლიტიკის საკითხებთან დაკავშირებული ზოგადი კომპეტენციები

□ გარემოს დაცვის პოლიტიკისა და ეკოლოგიური უსაფრთხოების სფეროში სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავებაში მონაწილეობა და მისი განხორციელება;

□ ქვეყნის ეკონომიკური და სოციალური განვითარების კონცეფციების, პროექტებისა და სახელმწიფო მიზნობრივი პროგრამების შემუშავებაში მონაწილეობა;

□ თავისი კომპეტენციის ფარგლებში ქვეყნის ევროპული და ევროატლანტიკური პოლიტიკის შემუშავებასა და განხორციელებაში მონაწილეობა;

□ საერთაშორისო გარემოსდაცვითი ხელშეკრულებებით ნაკისრ ვალდებულებათა შესრულების კოორდინირება და მონიტორინგი;

□ თავისი კომპეტენციის ფარგლებში საკანონმდებლო აქტების პროექტების შემუშავებაში მონაწილეობა, შესაბამისი კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტების შემუშავება, მიღება (გამოცემა).

□ კონტროლის, მონიტორინგის, განათლებისა და გარემოსდაცვითი ცნობიერების საკითხებთან დაკავშირებული კომპეტენციები

□ კომპეტენციის ფარგლებში გარემოს დაცვის სფეროში სახელმწიფო კონტროლის განხორციელება და კანონმდებლობით გათვალისწინებულ შემთხვევებში ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის ოქმის შედგენა;

□ ეკოლოგიური ექსპერტიზის ჩატარება და გარემოზე ზემოქმედების ნებართვის გაცემა;

□ გარემოს მონიტორინგის (გარემოს მდგომარეობაზე დაკვირვების) ერთიანი სახელმწიფო სისტემის ორგანიზება;

□ გარემოსდაცვითი განათლებისა და გარემოსდაცვითი ცნობიერების ამაღლების ხელშეწყობა.

სამინისტროს სისტემაში შედიან მისი სტრუქტურული ქვედანაყოფები და მისი კონტროლის ქვეშ მოქმედი საჯარო სამართლის იურიდიული პირები (იხ.

სამინისტროს ორგანიზაციული სტრუქტურის სქემა - დანართი 4). 2010 წლის დასაწყისში ჩატარებული ინსტიტუციონალური და სტრუქტურული რეფორმის შემდგომი პერიოდიდან სამინისტროს აღარ გააჩნია ტერიტორიული ორგანოები.

ბიომრავალფეროვნებასთან უშუალოდ დაკავშირებული სამინისტროს სტრუქტურული ქვედანაყოფია ბიომრავალფეროვნების დაცვის სამსახური.

ამავე სფეროებთან დაკავშირებული არიან აგრეთვე სამინისტროს სისტემაში შემავალი საჯარო სამართლის იურიდიული პირები - დაცული ტერიტორიების სააგენტო და გარემოს ეროვნული სააგენტო.

ბიომრავალფეროვნების დაცვის სამსახური

ბიომრავალფეროვნების დაცვის სამსახური წარმოადგენს გარემოს დაცვის სამინისტროსადმი უშუალოდ დაქვემდებარებულ სტრუქტურულ ქვედანაყოფს, რომელიც ასრულებს როგორც პოლიტიკის შემმუშავებელი, ასევე შეზღუდული ადმინისტრაციული კომპეტენციებით აღჭურვილი ფუნქციონალური ერთეულის ამოცანებს. სამსახურს არ გააჩნია საზედამხედველო ან/და მაკონტროლებელი უფლებამოსილებები.

ბიომრავალფეროვნების დაცვის სამსახურის ფუნქციები, რომლებიც გარემოს დაცვის მინისტრის 2011 წლის 9 ივნისის №20 ბრძანებით დამტკიცებული დებულებით არის განსაზღვრული, მოიცავს ყველა იმ ფუნქციასა და კომპეტენციას, რომლებიც გარემოს დაცვის სამინისტროს საქმიანობის სფეროს არის მიკუთვნებული ბიომრავალფეროვნების დაცვის, აღდგენის, მონიტორინგისა და აგრეთვე ბიომრავალფეროვნების რესურსების კომპონენტების რეგულირების კუთხით - გარდა დაცული ტერიტორიების სისტემის დაფუძნების, ფუნქციონირებისა და მართვის საკითხებისა.

დამატებით, ბიომრავალფეროვნების დაცვის სამსახურის დებულებით ასევე განსაზღვრულია სამსახურის ისეთი ფუნქციები, როგორებიც არის:

□ ბიომრავალფეროვნების დაცვის სფეროში სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავებაში მონაწილეობის მიღება და რეალიზაციის უზრუნველყოფა;

- საქართველოს ბიომრავალფეროვნების დაცვის სტრატეგიისა და სამოქმედო გეგმის შემუშავება და განხორციელების კოორდინაცია;
- ბიომრავალფეროვნების დაცვის სფეროში საქართველოს საერთაშორისო ხელშეკრულებებით განსაზღვრული ვალდებულებების შესრულების ორგანიზება და კოორდინაცია;
- გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიშის განხილვაში მონაწილეობა.

დაცული ტერიტორიების სააგენტო

დაცული ტერიტორიების სააგენტო საქართველოს გარემოს დაცვის სამინისტროს სისტემაში შემავალი საჯარო სამართლის იურიდიული პირია, რომელიც სამინისტროს სტრუქტურული ქვედანაყოფებიდან განსხვავებით, მისი კომპეტენციების ფარგლებში, საჯარო სამართლის იურიდიული პირისთვის კანონმდებლობით მინიჭებული ადმინისტრაციული და ფინანსური ავტონომიით სარგებლობს და სახელმწიფოს კონტროლით დამოუკიდებლად ახორციელებს თავის საქმიანობას.

საქართველოს კანონმდებლობისა და დაცული ტერიტორიების სააგენტოს დებულების შესაბამისად სააგენტო პასუხისმგებელია დაცული ტერიტორიების ფარგლებში ბიომრავალფეროვნების ტერიტორიულ დაცვაზე (in-situ კონსერვაციაზე). ამ ფუნქციას სააგენტო დაცული ტერიტორიების სისტემის მართვის ფუნქციის განხორციელების მეშვეობით ასრულებს. თავის მხრივ, დაცული ტერიტორიების სისტემა მოიცავს დაცული ტერიტორიების შემდეგ ეროვნულ კატეგორიებს: სახელმწიფო ნაკრძალი, ეროვნული პარკი, ბუნების ძეგლი, აღკვეთილი, დაცული ლანდშაფტი და მრავალმხრივი გამოყენების ტერიტორია.

სახელმწიფო ნაკრძალი, ეროვნული პარკი, ბუნების ძეგლი, აღკვეთილი მხოლოდ იმ ტერიტორიებს მოიცავს, რომლებიც სახელმწიფოს საკუთრებაშია და შესაბამისად მათ უშუალოდ მართავს დაცული ტერიტორიების მართვაზე პასუხისმგებელი სახელმწიფო ორგანო - დაცული ტერიტორიების სააგენტო.

რაც შეეხება დაცულ ლანდშაფტსა და მრავალმხრივი გამოყენების ტერიტორიას - აღსანიშნავია, რომ ორივე ზემოაღნიშნული კატეგორიის ტერიტორია შეიძლება მოიცავდეს მიწის ნაკვეთებს, რომლებიც შეიძლება არ წარმოადგენდნენ სახელმწიფო საკუთრების ობიექტებს, მაგალითად - დასახლებულ პუნქტებს, კერძო საკუთრებაში არსებულ სასოფლო-სამეურნეო სავარგულებს, აგრეთვე არსასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწებს და სხვ. აქედან გამომდინარე, კანონმდებლობით განსაზღვრულია, რომ დაცული ტერიტორიების მართვაზე უშუალოდ პასუხისმგებელმა სახელმწიფო ორგანომ - დაცული ტერიტორიების სააგენტომ მხოლოდ სხვა ორგანიზაციებთან (ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოებთან) ერთად შეიძლება მართოს დაცული ლანდშაფტები. ხოლო, მრავალმხრივი გამოყენების ტერიტორიების მართვის უფლებამოსილება დაცული ტერიტორიების სააგენტოს საერთოდ არ გააჩნია - ამგვარი კატეგორია შეიძლება მართოს მხოლოდ ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანომ.

მიუხედავად მართვის ფორმისა, ექვსივე დაცული ტერიტორიის ეროვნული კატეგორიის (მათ შორის დაცული ლანდშაფტისა და მრავალმხრივი გამოყენების ტერიტორიის) მენეჯმენტის გეგმის შემუშავებისა და დამტკიცების პროცესში მინიჭებული აქვთ შესაბამისად დაცული ტერიტორიების სააგენტოსა და საქართველოს გარემოს დაცვის სამინისტროს.

ბიომრავალფეროვნების რესურსებით სარგებლობის საკითხებს პირდაპირი მიმართება გააჩნიათ განსაკუთრებით დაცული ტერიტორიების ისეთი კატეგორიების მიმართ, როგორებიც არის დაცული ლანდშაფტი, მრავალმხრივი გამოყენების ტერიტორია, აღკვეთილი და ასევე, ეროვნული პარკის ტრადიციული გამოყენების ზონა.

აღნიშნული დაცული ტერიტორიების კატეგორიებისა და ეროვნული პარკის ტრადიციული გამოყენების ზონის ფარგლებში მოქცეულ სავარგულებზე ზოგადად დაშვებულია მდგრადი განვითარებისა და ადგილობრივი ფინანსური სახსრების გენერირების ღონისძიებების ხელშემწყობი ბალანსირებული საქმიანობის წარმართვა. მათ შორის, განახლებადი ბუნებრივი რესურსების ტრადიციულად გამოყენებასთან დაკავშირებული სამეურნეო საქმიანობა, ადგილობრივი მოსახლეობის საჭიროებით და ბუნებრივი პროდუქტულობით

ლიმიტირებული თიბვა, ძოვება და სხვა. ზოგიერთ კატეგორიაში (მაგ. დაცული ლანდშაფტსა და მრავალმხრივი გამოყენების ტერიტორიაზე) დაშვებულია აგრეთვე ხენა-თესვა და სასოფლო-სამეურნეო ნაგებობების განთავსება. აქედან გამომდინარე, დაცული ტერიტორიების აღნიშნული კატეგორიები და მათი ცალკეული ზონები შეიძლება გამოყენებული იქნენ როგორც აგრობიომრავალფერვნების კონსერვაციისათვის, ასევე, ზოგადად, მდგრადი სოფლის მეურნეობის (მათ შორის ბიომეურნეობების) საწარმოებლად.

ამასთან, ფაქტიურად არცერთი დაცული ტერიტორიის ამჟამად არსებული მართვის დოკუმენტი (დაცული ტერიტორიის მენეჯმენტის გეგმა) არ არეგულირებს ზემოაღნიშნული დაცული ტერიტორიების კატეგორიებისა და მათი ზონების ფარგლებში მოქცეულ სასოფლო-სამეურნეო სავარგულებზე სოფლის მეურნეობის ან/და აგრობიომრავალფერვნების დაცვისა და რაციონალური გამოყენების საკითხებს. მენეჯმენტის გეგმებით დასახული არ არის დაშვებული საქმიანობის პროგრამები და შესაბამისად, რაიმე სახის საგეგმო ღონისძიებები - რაც, თავის მხრივ, ფაქტიურად ზღუდავს ამ ტერიტორიების მიმდებარე მოსახლეობის უფლებას სავარგულების ტრადიციული გამოყენების კუთხით. შესაბამისად, იზღუდება დაცული ტერიტორიების ისეთი ფუნქციონალური დანიშნულებით გამოყენება, როგორც არის დაცული ტერიტორიების ფარგლებში ტრადიციული სამეურნეო საქმიანობისა და ხალხური შემოქმედების დაცვა, აღდგენა და განვითარების ხელშეწყობა თვითმყოფადი ისტორიულ-კულტურული გარემოს შესანარჩუნებლად და სასოფლო-სამეურნეო და ბუნებრივი რესურსების დამზოგავი სამეურნეო საქმიანობის სტიმულირება.

ამგვარ საქმიანობათა სტიმულირება წარმოადგენს დაცული ტერიტორიების სააგენტოს პირდაპირ და უშუალო ფუნქციას/კომპეტენციას, რომელიც მან უნდა განახორციელოს შესაბამისი დაცული ტერიტორიის (დაცული ლანდშაფტის, მრავალმხრივი გამოყენების ტერიტორიის, ადკვეთილის და ასევე, ეროვნული პარკის ტრადიციული გამოყენების ზონის) და მასზე არსებული ბუნებრივი რესურსების დაგეგმარებით - დაცული ტერიტორიების მენეჯმენტის გეგმების შემუშავებისა და ამ გეგმების დანერგვის ხელშეწყობის გზით.

გარემოს ინტეგრირებული მართვის დეპარტამენტი

გარემოს ინტეგრირებული მართვის დეპარტამენტი სამინისტროს სტრუქტურული ქვედანაყოფია (იხ. დანართი 4), რომელიც, თავის მხრივ შედგება ოთხი სტრუქტურული ერთეულისაგან: ატმოსფერული ჰაერის დაცვის სამმართველოსაგან, წყლის რესურსების მართვის სამმართველოსაგან, ნარჩენებისა და ქიმიური ნივთიერებების მართვის სამმართველოსაგან და ჰიდრომეტეოროლოგიური და კლიმატის ცვლილების სამმართველოსაგან.

გარემოს ეროვნული სააგენტო

კლიმატის ცვლილების, ბიომრავალფეროვნებისა და აგრეთვე სოფლის მეურნეობის საკითხებთან ფუნქციონალური მიმართება გააჩნია საქართველოს გარემოს დაცვის სამინისტროს სისტემაში შემავალ საჯარო სამართლის იურიდიულ პირს - გარემოს ეროვნულ სააგენტოს, რომლის მიზნები და ამოცანები, სხვასთან ერთად, მოიცავს:

- ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგის წარმოებას;
- გლობალური კლიმატის ცვლილების ფონზე, საქართველოს ტერიტორიაზე ჰიდრომეტეოროლოგიური პარამეტრების ცვლილების დინამიკის შესწავლას;
- ეკონომიკის სხვადასხვა დარგების მოთხოვნების შესაბამისად, სპეციალიზირებული ჰიდრომეტეოროლოგიური ინფორმაციით და ინფორმაციული პროდუქციით, აგრეთვე სხვა სახის ჰიდრომეტეოროლოგიური საქმიანობით (მომხმარებლის დაკვეთით ექსპედიციური და სტაციონალური ჰიდრომეტეოროლოგიური დაკვირვებების ორგანიზება, ჰიდრომეტეოროლოგიური გამზომი საშუალებების სამონტაჟო-საინსტალაციო-სარემონტო სამუშაოების ჩატარება და სხვა) მომსახურებას;
- ბუნებრივი და ანთროპოგენური კატასტროფების, მათ შორის გაუდაბნოების და მიწის დეგრადაციის პროცესების შერბილების წინააღმდეგ პრევენციული ღონისძიებების შემუშავებას და მათი განხორციელების კოორდინაციას;
- საქართველოს ტერიტორიაზე ჰიდრომეტეოროლოგიური, გეოლოგიური და ეკოლოგიური საშიშროების რისკების შეფასებას და მოსალოდნელი ზიანის განსაზღვრას;

□ კომპეტენციის ფარგლებში ნიადაგის ეროზია-დეგრადაციისა და ნაყოფიერების მონიტორინგს.

სააგენტო 2008 წელს შეიქმნა ადრე დამოუკიდებლად არსებული რამოდენიმე უწყების ფუნქციების ურთიერთშერწყმის საფუძველზე - უმთავრესად ყოფილი ჰიდრომეტეო-როლოგიისა და გეოლოგიის სახელმწიფო დეპარტამენტების ბაზაზე. ამჟამად, სააგენტოს ფუნქციონალური დანიშნულების სტრუქტურული ქვედანაყოფებია: ჰიდრომეტეოროლოგიის დეპარტამენტი; გარემოს დაბინძურების მონიტორინგის დეპარტამენტი; გეოლოგიური საშიშროების მართვის დეპარტამენტი და გარემოსდაცვითი ინფორმაციის სამსახური.

სააგენტოს საქმიანობა ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგის სფეროში გარემოს დაბინძურების მონიტორინგის დეპარტამენტს დაქვემდებარებულ შავი ზღვის მონიტორინგის ცენტრის (ყოფილი შავი ზღვის ეკოლოგიისა და თევზის მეურნეობის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტი) მიერ ზღვისა და მისი მისი სანაპირო ეკოსისტემების, მდინარეების და შიდა წყალსატევების ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგითა და წყლის ეკოსისტემების სხვადასხვა კომპონენტების (ბაქტერიო-ზოოპლანქტონი, მაკროზოობენტოსი, იქტიოფაუნა, ზღვის ძუძუმწოვრები და სხვა) კვლევითა და მის საფუძველზე დასკვნების, რეკომენდაციების და წინადადებების შემუშავებით შემოიფარგლება.

მთლიანობაში, გარემოს ეროვნული სააგენტოს არ გააჩნია პირდაპირი კანონისმიერი ვალდებულება აწარმოოს ქვეყნის მთელ ტერიტორიაზე ბიომრავალფეროვნების სისტემური მონიტორინგი ან/და სისტემური დაკვირვებები და ანალიზი კლიმატის ცვლილების მონიტორინგის სფეროში. აღნიშნულ სფეროში გარემოს ეროვნული სააგენტოს საქმიანობა არასრულ, ფრაგმენტულ და არასისტემურ ხასიათს ატარებს.

საქართველოს ენერგეტიკისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტრო

საქართველოს ენერგეტიკისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტრო უზრუნველყოფს სახელმწიფო პოლიტიკის განხორციელებას ბუნებრივი რესურსების მართვისა და სარგებლობის სფეროში.

სამინისტრო ახორციელებს ბუნებრივი რესურსების მართვისა და სარგებლობის სფეროში სახელმწიფო პოლიტიკის, სახელმწიფო სტრატეგიისა და სახელმწიფო პროგრამების შესრულების მონიტორინგს, უზრუნველყოფს მათი განხორციელების კოორდინაციას, შეისწავლის შესრულების მიმდინარეობას და შეიმუშავებს სათანადო რეკომენდაციებს. სამინისტრო ახორციელებს ბუნებრივი რესურსების მართვისა და სარგებლობის სფეროში ინვესტიციების მოზიდვის ხელშეწყობას და თავისი კომპეტენციის ფარგლებში ამისათვის აუცილებელი ქმედებების განხორციელებას. სამინისტროს ვალდებულებას წარმოადგენს უზრუნველყოს ბუნებრივი რესურსების ეფექტიანი მართვა და სარგებლობასთან დაკავშირებული პროექტების განხორციელება. სამინისტრომ ასევე, უნდა უზრუნველყოს ბუნებრივი რესურსებით რაციონალურ სარგებლობა და მათი მართვა - გარემოს პოტენციური შესაძლებლობებისა და მდგრადი განვითარების პრინციპების გათვალისწინებით.

2011 წლის პირველ ნახევარში განხორციელებული ინსტიტუციონალური რეფორმის ფარგლებში სამინისტროს გადაეცა ბუნებრივი რესურსების მართვისა და სარგებლობასთან დაკავშირებული კომპეტენციები. აღნიშნული კომპეტენციები, სხვა საკითხებთან ერთად, მოიცავენ აგრეთვე გარეული ცხოველებისა და ველური მცენარეების (ბიომრავალფეროვნების) რესურსებით სარგებლობის კვტების დადგენისა და მოპოვების მეთოდების განსაზღვრის საკითხებსაც. აღნიშნული გარემოება დღემდე კოლიზიას ქმნის ენერგეტიკისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროსა და გარემოს დაცვის სამინისტროს შორის ფუნქციებისა და კომპეტენციების ნათლად და ერთმნიშვნელოვნად გამიჯვნის სფეროში.

სამინისტრო ზოგადად ორიენტირებულია ბუნებრივი რესურსების მოპოვების გაფართოებაზე და ამ მიზნით ბუნებრივი რესურსების სფეროში მოქმედი მარეგულირებელი მექანიზმებისა და ნორმების ლიბერალიზაციაზე.

ბუნებრივი რესურსების მართვისა და სარგებლობის სფეროში სამინისტრო მოქმედებს მის სისტემაში შემავალი (იხ. დანართი 5) საჯარო სამართლის იურიდიული პირის - ბუნებრივი რესურსების სააგენტოს მეშვეობით.

ბუნებრივი რესურსების სააგენტო

ბუნებრივი რესურსების სააგენტო 2011 წლის პირველ ნახევარში განხორციელებული ინსტიტუციონალური რეფორმის შედეგად შეიქმნა - ძირითადად, ყოფილი გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს დაქვემდებარებაში არსებული სატყეო სააგენტოსა და ყოფილი ენერგეტიკის სამინისტროს დაქვემდებარებაში არსებული ნავთობისა და გაზის სააგენტოს სტრუქტურული გაერთიანების საფუძველზე. 2012 წლის პირველ ნახევარში განხორციელდა სააგენტოს სტრუქტურული რეორგანიზაცია, რომლის შედეგადაც მნიშვნელოვნად შეიცვალა სააგენტოს სტრუქტურული ქვედანაყოფების როლი და ფუნქციები და გარდა ამისა, მოხდა სააგენტოს ერთიანი ინტეგრირებული ტერიტორიული ორგანოების ლიკვიდაცია (იხ. აღნიშნულთან დაკავშირებით დანართი 5 - ენერგეტიკისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს სტრუქტურა - 2012 წლის აპრილამდე 2012 წლის აპრილის შემდგომი პერიოდის მდგომარეობით).

დღეისათვის სააგენტოს შემადგენლობაში შედის ტყისა და ველური ბუნების მართვის დეპარტამენტი, რომელსაც სტრუქტურული ერთეულების სახით გააჩნია ტერიტორიული ორგანოები. ბუნებრივი რესურსების სააგენტო ტყისა და ველური ბუნების მართვის დეპარტამენტის მეშვეობით ახორციელებს ერთი მხრივ, სახელმწიფო ტყის ფონდის მართვას და მეორე მხრივ, ტყის ფონდის ტერიტორიაზე არსებული ტყის რესურსებით (ტყის მერქნული რესურსებით, მიწის რესურსებით, არამერქნული მცენარეული რესურსებით, ცხოველთა სამყაროს ობიექტებით) სარგებლობის რეგულირებასთან დაკავშირებულ ფუნქციებს (იხ. აღნიშნულთან დაკავშირებით ქვემოთ მოყვანილი ჩანართი 2).

ჩანართი 2. ამონარიდი - საქართველოს ენერგეტიკისა და ბუნებრივი რესურსების მინისტრის 2011 წლის 18 მარტის №01 ბრძანებით დამტკიცებული ბუნებრივი რესურსების სააგენტოს დებულებიდან.

*სააგენტოს მიზნები და ამოცანები (მუხლი 2) და
ფუნქციები და უფლება-მოვალეობანი (მუხლი 3)*

- ქვეყნის მდგრადი განვითარების მიზნით ბუნებრივი რესურსების მართვისა და სარგებლობის განხორციელება;
- ბუნებრივი რესურსების მოპოვების კვლევებისა და მარაგების დამტკიცება;
- ტყის ფონდის მართვა;
- ტყითსარგებლობის რეგულირება;
- ტყის მოვლა და აღდგენა;
- ტყის ფონდის ტერიტორიაზე ბიოლოგიური მრავალფეროვნების კომპონენტების მდგრადი
- გამოყენება;
- ტყის ფონდის მონიტორინგი და მონიტორინგის შედეგად მიღებულ მონაცემთა ბაზის შექმნა;
- სახელმწიფო ტყის ფონდის მიწების სასოფლო-სამეურნეო და არასასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიზნით სარგებლობის უფლებით გაცემა;
- ტყის ფონდის სალიცენზიო ობიექტის მომზადება;
- ტყის ფონდის ტერიტორიის კონტროლი;
- უკანონო ტყითსარგებლობისგან ტყის დაცვის ღონისძიებების დაგეგმვა და განხორციელება;
- ნადირობას დაქვემდებარებული ცხოველთა სამყაროს ობიექტის მოპოვების დოკუმენტის ორგანიზაციული უზრუნველყოფა;
- გადაშენების საფრთხის წინაშე მყოფი სახეობების ტყვეობაში გამრავლების გეგმის, ასევე სამონადირო მეურნეობის მართვის გეგმის განხილვასთან დაკავშირებული შესაბამისი ქმედებების განხორციელება.

ბიომრავალფეროვნების საკითხებთან მიმართებაში ბუნებრივი რესურსების სააგენტოსა და ტყისა და ველური ბუნების მართვის დეპარტამენტის ფუნქციები რიგ შემთხვევებში (იხ. ჩანართი 2) ბუნდოვანი და კონკრეტული შინაარსის არმქონეა - მაგ, ამგვარ ფუნქციათა რიგს განეკუთვნება „ტყის ფონდის ტერიტორიაზე ბიოლოგიური მრავალფეროვნების კომპონენტების მდგრადი გამოყენება“. აღსანიშნავია, რომ ეს სხვა ამგვარი ფუნქციები და/ან მათი შემადგენელი ნაწილები გაწერილი არ არის არცერთ საკანონმდებლო თუ კანონქვემდებარე ნორმატიულ აქტში.

კიდევ ერთხელ ხაზი უნდა გაესვას იმ გარემოებას, რომ ბუნებრივი რესურსების სააგენტო ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობის რეგულირებას მხოლოდ რესურსების იმ სახეობების მიმართ ახორციელებს, რომლებიც „ლიცენზიებისა და ნებართვების შესახებ“ საქართველოს კანონით

განსაზღვრული ლიცენზიების გაცემასა და საქართველოს ტყის კოდექსითა და „ტყის მართვის შესახებ“ საქართველოს კანონით სახელშეკრულებო პირობებით სარგებლობაში გაცემას ექვემდებარებიან.

დღეისთვის ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობის ამგვარ სახეობათა რიგს განეკუთვნება ტყის მერქნული რესურსებით სარგებლობა, ნადირობას დაქვემდებარებულ ცხოველთა სამყაროს ობიექტებით სარგებლობა და სამონადირეო მეურნეობის მოწყობა, თევზჭერა, ზოგიერთი მცენარეული რესურსით (მაგ., სოჭის გირჩები) სარგებლობა და ტყის ფონდის სხვადასხვა მიზნით სარგებლობაში გაცემა - მათ შორის ტყის ფონდის მიწების სასოფლო-სამეურნეო მიზნით სარგებლობაში გაცემა.

საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტრო

საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტრო წარმოადგენს საკვანძო უწყებას სოფლის მეურნეობის სახელმწიფო პოლიტიკის განხორციელების სფეროში.

სამინისტროს მმართველობის სფეროა აგროსასურსათო, ნიადაგის კონსერვაციისა და ნაყოფიერების აღდგენა-გაუმჯობესების, საკუთარი კომპეტენციის ფარგლებში მცენარეთა დაცვის, მეცხოველეობის, აგროსაინჟინრო და ვეტერინარიის დარგები.

საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტრო პასუხისმგებელია ქვეყანაში სოფლის მეურნეობის განვითარების სტრატეგიული დოკუმენტების შემუშავებისა და განხორციელებისათვის. მას გააჩნია ხანგრძლივ პერსპექტივაზე გათვლილი ვალდებულებები დაავადებათა კონტროლის, სასურსათო უსაფრთხოების, სასურსათო პროდუქტების უვნებლობის, ცხოველთა ჯანმრთელობის, მცენარეთა დაცვის, ნიადაგის ნაყოფიერების გაზრდის, სამეცნიერო კვლევების და ცოდნისა და გამოცდილების გავრცელების სფეროში. სამინისტრო აღნიშნულ ვალდებულებებს ახორციელებს თავად ან თავის დაქვემდებარებაში არსებული ორგანიზაციების მეშვეობით.

სამინისტროს, თავისი დებულებიდან გამომდინარე, აქვს შემდეგი კონკრეტული ამოცანები:

- აგრარული რეფორმების განხორციელება ეროვნული ტრადიციებისა და საერთაშორისო გამოცდილების გათვალისწინებით;
- სოფლის მეურნეობის მდგრადი განვითარების პრინციპების გათვალისწინებით სასურსათო უსაფრთხოებაზე ზრუნვა;
- მწარმოებელთა და მომხმარებელთა ინტერესების ჰარმონიზაციის ხელშეწყობა;
- აგროსამრეწველო დარგში საექსპორტო პოტენციალის გამოყენებისა და საერთაშორისო ბაზრებზე პოზიციების მოპოვება-განმტკიცების ხელშეწყობა;
- საკანონმდებლო ინიციატივების მომზადება;
- შიდა და გარე ბაზრების შესახებ ინფორმაციის მოპოვება და ანალიზი;
- სოფლის მეურნეობაში დასაქმებული პირების კვალიფიკაციის ამაღლების მიზნით გადამზადების პროგრამების შემუშავება;
- ნებართვების გაცემა და სანებართვო პირობების შესრულების ზედამხედველობა;
- ნიადაგის ნაყოფიერების მდგომარეობის შეფასება და მონიტორინგი;
- პესტიციდების, აგროქიმიკატების, მცენარეთა და ცხოველთა ახალი ჯიშების გამოცდის ორგანიზება და რეგისტრაცია;
- ქვეყნის ტერიტორიის ფიტოსანიტარიული დაცვა;
- სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის ხელმისაწვდომობის გაზრდა;
- კანონმდებლობით გათვალისწინებული სხვა ამოცანები.

სამინისტროს ექვემდებარებიან მისი სტრუქტურული ერთეულები და მის სისტემაში შემავალი სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული შემდეგი საჯარო სამართლის იურიდიული პირები (იხ. დანართი 6):

- ა) ღვინის ეროვნული სააგენტო;
- ბ) საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ლაბორატორია;
- გ) სურსათის ეროვნული სააგენტო.

სამინისტროს არ გააჩნია ტერიტორიული ორგანოები.

აღსანიშნავია, რომ სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ან მის სისტემაში შემავალ რომელიმე საჯარო სამართლის იურიდიულ პირს (ღვინის ეროვნული სააგენტოს გარდა) არ აკისრია პირდაპირი კანონისმიერი (საკანონმდებლო ან კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტით დადგენილი) ვალდებულება აგრობიომრავალფეროვნების დაცვისა და შენარჩუნების ან/და გენეტიკური რესურსების მდგრადი გამოყენების საკითხებთან მიმართებაში.

ერთადერთ სამართლებრივ აქტს, რომელშიაც საზგასმუღია აგრობიომრავალფეროვნების მიმართება სოფლის მეურნეობის დარგთან და აქედან გამომდინარე, აგრეთვე სოფლის მეურნეობის სამინისტროსთან, წარმოადგენს საქართველოს მთავრობის 2012 წლის 28 მარტის 566 განკარგულებით მოწონებული „საქართველოს სოფლის მეურნეობის განვითარების სტრატეგია - 2012-2022“.

სოფლის მეურნეობის განვითარების სტრატეგია მოიცავს „გარემოს დაცვის“ ნაწილს, რომელშიაც აღნიშნულია აგრობიომრავალფეროვნების მნიშვნელობის შესახებ. ეს ნაწილი რომელიც, თავის მხრივ მოიცავს მცენარეთა გენეტიკურ რესურსებთან დაკავშირებულ მიმართულებას, რომელშიაც მოყვანილია ინფორმაცია სურსათისა და სოფლის მეურნეობის სფეროებში გამოყენებული მცენარეთა გენეტიკური რესურსების მნიშვნელობისა და საქართველოს რამდენიმე სამეცნიერო დაწესებულებაში შექმნილი გენური ბანკების შესახებ.

კერძოდ, სტრატეგიის გარემოს დაცვით ნაწილში აღნიშნულია, რომ „საქართველო, როგორც კავკასიის ეკორეგიონის ნაწილი, წარმოადგენს ბიომრავალფეროვნების ერთ-ერთ მნიშვნელოვან წერტილს, სადაც აგრობიომრავალფეროვნების კონსერვაციასა და მდგრად გამოყენებას განსაკუთრებული როლი ენიჭება სოფლის მეურნეობის განვითარების საქმეში“.

მცენარეთა გენეტიკური რესურსების მდგრადი გამოყენების ნაწილში კი სტრატეგიაში აღნიშნულია, რომ „სურსათისა და სოფლის მეურნეობის სფეროებში გამოყენებული მცენარეთა გენეტიკური რესურსები ბუნებრივი ევოლუციისა და ადამიანის ჩარევის პროდუქტია. მცენარეთა გენეტიკური რესურსების კონსერვაციასა და გაუმჯობესებაში მნიშვნელოვან როლს ასრულებენ ფერმერები, მცენარეთა და ცხოველთა სელექციონერები, ასევე

ადგილობრივი მოსახლეობა. მათ მნიშვნელოვანი წვლილი მიუძღვით სასოფლო-სამეურნეო მცენარეთა და ცხოველთა გენეტიკური რესურსების კონსერვაციასა და გამოყენებაში“. სტრატეგია ასევე აღნიშნავს, რომ „პროგრესი შეინიშნება გადაშენების საფრთხის წინაშე მყოფი და ენდემური სახეობებისა და აგრობიომრავალფეროვნების ex-situ და on farm კონსერვაციაში.

ამასთან, სტრატეგიის ზემოაღნიშნულ ნაწილს („გარემოს დაცვა“) თან ახლავს გარემოს დაცვის კუთხით სოფლის მეურნეობის სფეროში არსებული პრობლემების დახასიათება და განსახორციელებელი ღონისძიებების ნუსხა. ნუსხა ნუსხა მოიცავს კლიმატის ცვლილების საადაპტაციო ღონისძიებას - მოსალოდნელი სტიქიური მოვლენების შესახებ ადრეული შეტყობინების სისტემის სრულყოფისა და მოდერნიზაციის თაობაზე და აგრეთვე მთელ რიგ სხვა ღონისძიებებს, რომლებიც სოფლის მეურნეობის სფეროში კლიმატის ცვლილების ზეგავლენის შერბილების (მიტიგაციის) ღონისძიებებად შეიძლება იქნენ განხილული (მაგ., ქარსაფარი ზოლების გაშენება და მოვლა; სასუქებისა და შხამქიმიკატების მიზანმიმართული გამოყენება და სხვ.).

საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო

ბიომრავალფეროვნებისა და ზოგადად, გარემოს დაცვის კუთხით განსაკუთრებული მნიშვნელობა გააჩნია საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს ვინაიდან სწორედ ეს სამინისტრო წარმართავს სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული ქონების პრივატიზაციის პროცესს და ეკონომიკური განვითარების მიმართულებებს.

საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს ერთ-ერთ სტრუქტურულ ერთეულს წარმოადგენს მდგრადი განვითარების დეპარტამენტი, რომლის ფუნქციებშიც შედის მდგრადი განვითარების სტრატეგიის მომზადება და მისი ხელშეწყობი სახელმწიფო პროგრამის შემუშავება; მსოფლიო გლობალური გამოწვევების წინაშე ქვეყნის მზადყოფნის უზრუნველყოფი ღონისძიებების განხორციელებაში მონაწილეობა, მდგრადი განვითარების ხელშეწყობის მიზნით შესაბამისი ინოვაციური პროექტების მიღება, დამუშავება და ანალიზი, მათი რეალიზაციის აუცილებლობისა და განხორციელების მიზანშეწონილობის შე სახებ შესაბამისი წინადადებების წარდგენა

საქართველოს მთავრობისათვის; ქვეყნის საინვესტიციო პოტენციალისა და რე სურ სების გამოვლენის ხელშეწყობა მდგრადი განვითარების მი მარ თულებით; ეკონომიკის მდგრადი და უსაფრთხო განვითარების ხელშეწყობის მიმართულებით შესაბამისი საკანონმდებლო ინიციატივების მომზადება და მისი კანონმდებლობით დად გე ნილი წესის შესაბამისად საქართველოს მთავრობისათვის წარდგენა.

ზემოაღნიშნული მიზნების მისაღწევად დიდი მნიშვნელობა აქვს სამინისტროსა და დეპარტამენტის მხრიდან აღმასრულებელ ხელისუფლებასა და სამოქალაქო საზოგადოებასთან, ბიზნესსექტორთან და საერთაშორისო ინსტიტუტებთან აქტიური თანამშრომლობას.

სტატისტიკის ეროვნული სამსახური (საქსტატი)

საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური (საქსტატი) არის საჯარო სამართლის იურიდიული პირი, რომელიც შექმნილია „ოფიციალური სტატისტიკის შესახებ“ საქართველოს კანონის საფუძველზე, ოფიციალური სტატისტიკის წარმოებისა და სტატისტიკური ინფორმაციის გავრცელების მიზნით.

აღმასრულებელ ხელისუფლების სისტემაში საქსტატი არის დამოუკიდებელი ორგანო, რომელიც თავის საქმიანობას ახორციელებს სტატისტიკის საერთაშორისოდ აღიარებული პრინციპების, „ოფიციალური სტატისტიკის შესახებ“ საქართველოს კანონის და სხვა სამართლებრივი აქტების შესაბამისად.

გარემოს დაცვის სექტორის განვითარებისათვის მეტად დიდი მნიშვნელობა აქვს ზუსტ სტატისტიკურ მონაცემებს. საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური ამჟამად აგროვებს და აქვეყნებს გარემოს დაცვის და ბუნებრივი რესურსების სფეროსთან დაკავშირებულ მნიშვნელოვან მონაცემებს.

კონტროლი სალიცენზიო და სანებართვო პირობების შესრულებაზე

სალიცენზიო და სანებართვო პირობების შესრულებაზე კონტროლს სამინისტროებს შორის კომპეტენციების გადანაწილებამდე ახორციელებდა გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტრო. ცვლილებების შემდგომ: სალიცენზიო პირობების შესრულებაზე კონტროლი ხორციელდება ენერგეტიკისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს სააგენტოს მიერ, ხოლო სანებართვო პირობებზე – გარემოს დაცვის სამინისტროს მიერ.

როგორც ზემოთ იყო აღნიშნული, 2011 წლის 11 მარტს, “საქართველოს მთავრობის სტრუქტურის, უფლებამოსილებისა და საქმიანობის წესის შესახებ” საქართველოს კანონში შეტანილი ცვლილებების შედეგად, საქართველოს გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს შეეცვალა სახელწოდება და ჩამოყალიბდა საქართველოს გარემოს დაცვის სამინისტროდ. შესაბამისად, შეიცვალა მისი კომპეტენცია და ვალდებულებები ზოგადად გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების, მათ შორის ბიომრავალფეროვნების დაცვისა და ბიოლოგიური რესურსებით სარგებლობის სფეროში. სამინისტროს რიგი კომპეტენცია და ვალდებულებები გადაეცა საქართველოს ენერგეტიკისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს. ბიოლოგიური რესურსების მართვის სფეროში მინიჭებული ფუნქციების შესრულებისათვის, მასვე გადაეცა გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს სტრუქტურული ერთეულები: სატყეო სააგენტო, გარემოს დაცვის ინსპექცია.

2011 წლის 11 მარტამდე, საქართველოს გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს კომპეტენციას განეკუთვნებოდა ზემოთ მითითებული ლიცენზიებისა და ნებართვების გაცემის პროცესში მონაწილეობა, ან გაცემა. ამჟამად, აღნიშნული პროცედურების უმეტესობას ახორციელოებს საქართველოს ენერგეტიკისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტრო.

გარდა აღნიშნულისა, ენერგეტიკისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს მიენიჭა ბიომრავალფეროვნების სფეროში მისაღები, მათ შორის ცხოველთა და მცენარეთა დაცვისაკენ მიმართული კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტების უმეტესობის დამტკიცების კომპეტენცია.

აღსანიშნავია, რომ ზემოთ განხილულ საკანონმდებლო აქტებში უმეტეს შემთხვევაში (ლიცენზიების გაცემის, აგრეთვე ბიოლოგიური რესურსებით სარგებლობისა და დაცვისათვის დადგენილი ნორმების და წესების დადგენის სფეროებში) მითითებულია, რომ ლიცენზიებს გასცემს, აგრეთვე შესაბამის ნორმებსა და წესებს ამტკიცებს საქართველოს ენერგეტიკისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტრო, ხოლო საქართველოს გარემოს დაცვის სამინისტროს ჩართულობა (მონაწილეობა ან შეთანხმება) ამ პროცესში არ არის აღნიშნული. თუმცა გარემოს დაცვის სამინისტროს დებულებაში მითითებულია, რომ სამინისტროს საქმიანობის სფერო და ამოცანებია: გარემოს დაცვის სახელმწიფო მართვა; ველურ მცენარეთა და გარეულ ცხოველთა დაცვისა და აღდგენის ღონისძიებების პრიორიტეტული მიმართულებების განსაზღვრა, დაგეგმვა, განხორციელება და კოორდინაცია, მონაწილეობა ცხოველთა სამყაროს ობიექტების გარემოდან ამოღების წესებისა (მათ შორის, – მოპოვების ვადების, ადგილების, აკრძალული იარაღებისა და მეთოდების, მოპოვებისათვის დაშვებული სახეობების, სპორტულ-სამოყვარულო თევზჭერის) და რესურსის მოპოვების კვოტების დადგენაში; მონაწილეობა სამონადირეო მეურნეობებისა და თევზსამეურნეო მართვის გეგმების შედგენის წესის შემუშავებაში და თავისი კომპეტენციის ფარგლებში აღნიშნული გეგმების შეთანხმება. აღნიშნულიდან გამომდინარე, იქმნება შტაბჰედილება, რომ ამ საკითხების რეგულირებაში გარემოს დაცვის სამინისტროს ჩართვა ენერგეტიკისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს ნებაზეა დამოკიდებული. შესაბამისად, რეკომენდებულია აღნიშნული ვითარების გამოსწორება, ვინაიდან: გარემოს დაცვის სამინისტრო წარმოადგენს იმ უწყებას, რომელსაც ბიომრავალფეროვნების დაცვის სფეროში დიდი გამოცდილება და მოტივაცია გააჩნია, რადგან წლების მანძილზე უძღვებოდა, ხოლო მოგვიანებით სრულად იყო ჩართული ბიომრავალფეროვნების დაცვისა და მისი რესურსებით სარგებლობის რეგულირების პროცესებში. ამ სამინისტროს, ბიომრავალფეროვნების სფეროს მიკუთვნებული კომპეტენციების დაკნინება სავარაუდოდ უარყოფითად აისახება საქართველოს ბიომრავალფეროვნების მდგომარეობაზე.

[გადაწყვეტილების მიღების პროცესში ბიომრავალფეროვნების გათვალისწინების ასპექტები](#)

გარემოზე ზემოქმედების შეფასებისა და გარემოზე ზემოქმედების ნებართვის გაცემის საკითხები საქართველოში რეგულირდება კანონებით „გარემოზე ზემოქმედების ნებართვის შესახებ“ და „ეკოლოგიური ექსპერტიზის შესახებ“. გარემოზე ზემოქმედების ნებართვის გაცემის საკანონმდებლო ბაზას ცვლილებები არ განუცდია, თუ არ ჩავთვლით ტექნიკური ხასიათის ცვლილებებს, რომელიც აისახა “გარემოზე ზემოქმედების შეფასების შესახებ” დებულებაში (დამტკიცდა ახალი დებულება გარემოს დაცვის მინისტრის 2011 წლის 4 ოქტომბრის №14 ბრძანებით და გაუქმდა ძველი დებულება). ”გარემოზე ზემოქმედების ნებართვის შესახებ“ კანონით განისაზღვრება იმ საქმიანობათა სრული ჩამონათვალი, რომელთა განხორციელებასაც საქართველოს ტერიტორიაზე სჭირდება გარემოზე ზემოქმედების ნებართვა და გარემოზე ზემოქმედების შეფასება – სულ 21 სახის საქმიანობა. „გარემოზე ზემოქმედების ნებართვის შესახებ“ კანონით ასევე განისაზღვრება ნებართვის გაცემის პროცესში საზოგადოების მონაწილეობის აუცილებლობა.

„გარემოზე ზემოქმედების ნებართვის შესახებ“ კანონის თანახმად გზშ-ს განხორციელებისას სავალდებულოა დაგეგმილი საქმიანობის ბიომრავალფეროვნების კომპონენტებზე მოსალოდნელი ზეგავლენის შეფასება, შემარბილებელი/აღმკვეთი და საკომპენსაციო ღონისძიებების განსაზღვრა.

გზშ-ს სისტემასთან დაკავშირებული ზოგადი მოთხოვნები განსაზღვრულია „გარემოს დაცვის შესახებ“ საქართველოს 1996 წლის 10 დეკემბრის კანონით, რომლითაც განსაზღვრულია გარემოსდაცვითი მოთხოვნები საქმიანობაზე გადაწყვეტილების მიღებისას და განხორციელებისას. კანონის თანახმად, საზოგადოებისა და სახელმწიფო ეკოლოგიური, სოციალური და ეკონომიკური ინტერესების გათვალისწინებისა და ადამიანის ჯანმრთელობის, ბუნებრივი გარემოს, ასევე კულტურულ და მატერიალურ ფასეულობათა დაცვის მიზნით საქართველოს ტერიტორიაზე საქმიანობის განხორციელებისათვის აუცილებელია გარემოზე ზემოქმედების ნებართვა, რომლის გაცემამდე სავალდებულოა ჩატარდეს გარემოზე ზემოქმედების შეფასება.

როგორც აღინიშნა, ამჟამად გზშ-ს სისტემა რეგულირდება 2007 წელს მიღებული კანონებით „გარემოზე ზემოქმედების შესახებ“ და „ეკოლოგიური ექსპერტიზის შესახებ“. „გარემოზე ზემოქმედების ნებართვის შესახებ“ კანონის თანახმად გარემოზე ზემოქმედების ნებართვას საჭიროებს საქმიანობა,

რომელიც ხასიათდება ადამიანის სიცოცხლისათვის ან ჯანმრთელობისათვის მომეტებული საფრთხით. კანონის განმარტების თანახმად გზშ არის დაგეგმილი საქმიანობის შესწავლისა და გამოკვლევის პროცედურა, რომლის მიზანია გარემოს ცალკეული კომპონენტების, ადამიანის, ასევე ლანდშაფტისა და კულტურული მემკვიდრეობის დაცვა. გზშ შეისწავლის, გამოავლენს და აღწერს საქმიანობის პირდაპირ და არაპირდაპირ ზეგავლენას ადამიანის ჯანმრთელობასა და უსაფრთხოებაზე, მცენარეულ საფარსა და ცხოველთა სამყაროზე, ნიადაგზე, ჰაერზე, წყალზე, კლიმატზე, ლანდშაფტზე, ეკოსისტემებსა და ისტორიულ ძეგლებზე ან ყველა ზემოაღნიშნული ფაქტორის ერთიანობაზე, მათ შორის, ამ ფაქტორების ზეგავლენას კულტურულ ფასეულობებსა და სოციალურ-ეკონომიკურ ფაქტორებზე.

კანონით განისაზღვრება იმ საქმიანობათა სრული ჩამონათვალი, რომელთა განხორციელებასაც საქართველოს ტერიტორიაზე სჭირდება გარემოზე ზემოქმედების ნებართვა და გარემოზე ზემოქმედების შეფასება:

- ა) სასარგებლო წიაღისეულის გადამუშავება (ეკოლოგიურ ექსპერტიზას არ ექვემდებარება სამშენებლო (მათ შორის, ინერტული) მასალების გადამუშავება, გარდა „გ“ ქვეპუნქტით გათვალისწინებულისა);
- ბ) ნებისმიერი საწარმოო ტექნოლოგია, სადაც გამოყენებული იქნება აზბესტი;
- გ) ცემენტის, ასფალტის, კირის, გაჯის, თაბაშირისა და აგურის წარმოება;
- დ) მინისა და მინის პროდუქციის წარმოება;
- ე) მყარი საყოფაცხოვრებო ნარჩენების გადამუშავება (მათ შორის, ნარჩენების დაწვის ქარხნების მოწყობა) ან/და ნაგავსაყრელების მოწყობა;
- ვ) ტოქსიკური და სხვა სახიფათო ნარჩენების განთავსება, მათი სამარხების მოწყობა ან/და ამ ნარჩენების გადამუშავება, გაუვნებლებად;
- ზ) ქვანახშირის გაზიფიცირებასთან, გათხევადებასთან, ბრიკეტირებასა და დაკოქსებასთან დაკავშირებული ნებისმიერი სიმძლავრის წარმოება;
- თ) მაგისტრალური ნავთობსადენისა და გაზსადენის გაყვანა;
- ი) ნავთობისა და ნავთობპროდუქტების, აგრეთვე თხევადი და ბუნებრივი აირების საცავების, ტერმინალების განთავსება, რომელთა ტერიტორიაზე განლაგებული ავზებიდან ერთ-ერთის მოცულობა 1000 კუბ.მ-ზე მეტია ან მათი ჯამური მოცულობა 1000 კუბ.მ-ს აღემატება;
- კ) საერთაშორისო და შიდასახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის საავტომობილო გზების, რკინიგზის და მათზე განთავსებული ხიდების, გზაგამტარი გვირაბის,

აგრეთვე საავტომობილო გზის, რკინიგზის და მათი ტერიტორიების საინჟინრო დაცვის ნაგებობების აგება;

ლ) მაღალი ძაბვის (35 კვტ და მეტი) საჰაერო და საკაბელო ელექტროგადამცემი ხაზების გაყვანა და ქვესადგურის (110 კვტ-ისა და მეტი ძაბვის) განთავსება;

მ) ჰიდროელექტროსადგურის (2 მგტ-ისა და მეტი სიმძლავრის) და თბოელექტროსადგურის (10 მგტ-ისა და მეტი სიმძლავრის) განთავსება;

ნ) მეტროპოლიტენის მშენებლობა;

ო) წყალსაცავის (10 000 კუბ.მ-ისა და მეტი მოცულობის) მოწყობა;

პ) ჩამდინარე წყლების გამწმენდი ნაგებობების (დღე-ღამეში 1000 კუბ.მ-ისა და მეტი მოცულობის), აგრეთვე მაგისტრალური საკანალიზაციო კოლექტორის განთავსება;

ჟ) აეროდრომის, აეროპორტის, რკინიგზის სადგურისა და საზღვაო ნავსადგურის მოწყობა;

რ) კაშხლის, ნავსადგურის, ნავმისადგომის, მოლისა და ბუნის განთავსება;

ს) ქიმიური მრეწველობა, კერძოდ: ნახევარფაბრიკატების (შუალედური პროდუქტების) ქიმიური დამუშავება და ქიმიური ნივთიერებების წარმოება; პესტიციდების, მინერალური სასუქების, ქიმიური საღებავების, ლაქის, პეროქსიდებისა და ელასტიკური ნივთიერებების (რეზინის ან პლასტიკური ნივთიერებების) წარმოება და დამუშავება; დენტისა და სხვა ასაფეთქებელი ნივთიერებების წარმოება; აკუმულატორების წარმოება; გრაფიტის ელექტროდების დამზადება;

ტ) ნავთობგადამამუშავებელი და გაზგადამამუშავებელი წარმოებები (დღე-ღამეში 500 ტ-ზე მეტის);

უ) ნებისმიერი მეტალურგიული წარმოება (საათში ტონაზე მეტი პროდუქციის წარმადობით), გარდა ლითონთა ცივად დამუშავებისა და საიუველირო წარმოებებისა;

ფ) ტოქსიკური და სხვა საშიში ნივთიერების საცავების მოწყობა.

კანონმდებლობით არ არის განსაზღვრული სკოუპინგის პროცედურა ანუ გზშ-ს ამოცანებისა და მასშტაბების დადგენა. „გარემოზე ზემოქმედების შეფასების შესახებ“ დებულებაში განსაზღვრულია გზშ-ს ეტაპები და გზშ-ს ანგარიშში განსახილველი სავალდებულო საკითხები, რომელიც ვრცელდება ყველა იმ საქმიანობაზე, რომლებსაც სჭირდებათ გარემოზე ზემოქმედების ნებართვა.

გზშ-ს ორგანიზებასა და ჩატარებაზე პასუხისმგებელია საქმიანობის განმახორციელებელი. საქმიანობის განმახორციელებელი ფარავს აგრეთვე გზშ-ს პროცედურის ჩატარებისათვის საჭირო ხარჯებს.

გზშ-ს ანგარიში წარედგინება გარემოს დაცვის სამინისტროს საქმიანობის განხორციელებისათვის გარემოზე ზემოქმედების ნებართვის გაცემის მიზნით. იმ შემთხვევაში, თუ საქმიანობა საჭიროებს მშენებლობის ნებართვას, გზშ-ს ანგარიში და კანონმდებლობით გათვალისწინებული სხვა დოკუმენტაცია წარედგინება მშენებლობის ნებართვის გამცემ ადმინისტრაციულ ორგანოს, რომელიც უზრუნველყოფს ანგარიშის და ნებართვის მისაღებად საჭირო დოკუმენტაციის გარემოს დაცვის სამინისტროსათვის გადმოგზავნას. ამ შემთხვევაში, სამინისტროს მიერ გარემოზე ზემოქმედების ნებართვა არ გაიცემა. გაიცემა მხოლოდ ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნა, რომლის პირობებიც აისახება მშენებლობის ნებართვაში, სანებართვი პირობებად და სავალდებულოა შესასრულებლად.

ნებართვის გაცემის პროცედურის აუცილებელი შემადგენელი ნაწილებია:

- ✓ გარემოზე ზემოქმედების შეფასება,
- ✓ ეკოლოგიური ექსპერტიზა და
- ✓ საზოგადოების მონაწილეობა გადაწყვეტილების მიღების პროცესში.

საქმიანობის განხორციელებაზე გარემოზე ზემოქმედების ნებართვის (ან კანონმდებლობით განსაზღვრულ შემთხვევაში მშენებლობის ნებართვის) მიღებისათვის, კანონმდებლობით დადგენილი აუცილებელი პროცედურაა ეკოლოგიური ექსპერტიზის ჩატარება, რომელმაც უნდა უზრუნველყოს ობიექტური და სათანადოდ არგუმენტირებული გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილებების მიღება, დაგეგმილი საქმიანობის შესახებ. ეკოლოგიური ექსპერტიზის ჩატარებასთან დაკავშირებული საკითხები რეგულირდება კანონით „ეკოლოგიური ექსპერტიზის შესახებ“. ეკოლოგიური ექსპერტიზის პროცესში გარემოს დაცვის სამინისტროს მიერ შედგენილი საექსპერტო კომისია განიხილავს საქმიანობის განმახორციელებლის მიერ სამინისტროსთვის წარდგენილ საპროექტო დოკუმენტაციას და გზშ-ს ანგარიშს, ამზადებს საექსპერტო დასკვნას, რომელიც აისახება ეკოლოგიური

ექსპერტიზის დასკვნაში. მხოლოდ დადებითი ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნის საფუძველზე გაიცემა გარემოზე ზემოქმედების ნებართვა ან მშენებლობის ნებართვა. ნებართვით განისაზღვრება პირობები საქმიანობის განხორციელებისათვის, მათ შორის ბიომრავალფეროვნებაზე ზეგავლენის შემცირების/აღკვეთის ღონისძიებების გატარების აუცილებლობა.

„გარემოზე ზემოქმედების ნებართვის შესახებ“ საქართველოს კანონის თანახმად, ნებართვის მიღების მიზნით, საქმიანობის განმახორციელებელმა:

- გზშ-ის ანგარიშის ნებართვის გამცემი ადმინისტრაციული ორგანოსათვის წარდგენამდე უნდა მოაწყოს მისი საჯარო განხილვა, რისთვისაც მან უნდა გამოაქვეყნოს განცხადება პრესაში (ცენტრალურ და ადგილობრივ პერიოდულ ბეჭდვით ორგანოში).
- ბეჭდვით ორგანოში დაგეგმილი საქმიანობის შესახებ ინფორმაციის გამოქვეყნებიდან ერთი კვირის ვადაში ნებართვის გამცემ ადმინისტრაციულ ორგანოში უნდა წარადგინოს გზშ-ის ანგარიში;
- დაგეგმილი საქმიანობის შესახებ ინფორმაციის გამოქვეყნებიდან 45 დღის განმავლობაში უნდა მიიღოს და განიხილოს საზოგადოების წარმომადგენლებისაგან წერილობითი სახით წარმოდგენილი შენიშვნები და მოსაზრებები;
- დაგეგმილი საქმიანობის შესახებ ინფორმაციის გამოქვეყნებიდან არა უადრეს 50 და არა უგვიანეს 60 დღისა უნდა მოაწყოს გზშ-ის ანგარიშის საჯარო განხილვა თავის მიერ დაგეგმილ საქმიანობასთან დაკავშირებით;
- გზშ-ის ანგარიშის საჯარო განხილვიდან 5 დღის უნდა ვადაში უზრუნველყოს გზშ-ის ანგარიშის საჯარო განხილვის შედეგების შესახებ ოქმის გაფორმება.

გზშ-ის ანგარიშის საჯარო განხილვის მოწყობის, მისი შედეგების გაფორმებისა და გზშ-ის ანგარიშის საბოლოო სახით ჩამოყალიბების შემდეგ, საქმიანობის განმახორციელებელს უფლება აქვს ნებართვის გამცემ ადმინისტრაციულ ორგანოს ერთი წლის განმავლობაში წარუდგინოს

განცხადება ნებართვის (ან მშენებლობის ნებართვის) მიღებასთან დაკავშირებით.

ნებართვის გამცემი ვალდებულია ნებართვის გაცემის შესახებ გადაწყვეტილება მიიღოს განცხადების წარდგენიდან 20 დღის ვადაში. თუ აღნიშნულ ვადაში არ იქნა მიღებული გადაწყვეტილება ნებართვის გაცემის ან ნებართვის გაცემაზე უარის თქმის შესახებ, ნებართვა გაცემულად ჩაითვლება, თუ ნებართვის გაცემის ვადა, კანონით დადგენილი წესით არ იქნა გაგრძელებული.

ბიომრავალფეროვნების ასპექტებთან მიმართებაში გზშ-ის ანგარიშების მომზადების⁹, დამტკიცებისა და შემდგომ კი გაცემული ნებართვების პირობების კონტროლის მთავარი სირთულეები იმაში მდგომარეობს, რომ:

- ✓ ეკოლოგიური ექსპერტიზისა და ინსპექტირების სამმართველოს მეთოდოლოგია (ინსპექტირების წესი და ობიექტების ინსპექტირების გეგმა - წელიწადში ერთი ყოველ ობიექტზე) სახელმწიფო კონტროლის განხორციელებისას იმ პირთა მიმართ, რომელთაც გააჩნიათ სამინისტროს მიერ გაცემული ნებართვა ან რომელთა საქმიანობა ექვემდებარება ეკოლოგიურ ექსპერტიზას არ ითვალისწინებს ბიომრავალფეროვნების ასპექტებს;
- ✓ არ არსებობს დამტკიცებული მეთოდოლოგია (მეთოდური მითითებები), რომელიც გამოყენებული იქნებოდა გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ბიომრავალფეროვნების ნაწილის მომზადებისას.

ზოგადად, გზშ-ის შედგენისას (იმ შემთხვევაში თუ პროექტის დაფინანსება საერთაშორისო დონორი ორგანიზაციების მონაწილეობით არის გათვალისწინებული) ხელმძღვანელობენ საერთაშორისო საფინანსო

⁹ იხ. მაგალითისათვის:

ლაჯანურის ჰიდროელექტროსადგურში, გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიში. / სამეცნიერო-კვლევითი ფორმა „გამა“, პრეზიდენტი ვ. გუასარია. თბილისი, 2007.
http://www.aarhus.ge/uploaded_files/32654eada0d6423b3ff574a79dcccc8fb24edfbb3cb852c2281aa078b1fe25f8.pdf

რკინიგზის მოდერნიზაციის პროექტი. გარემოზე ზემოქმედების შეფასება. ტომი I. მოახსიანა: ფონდმა “მსოფლიო გამორჩეულობა საქართველოსთვის” კონსორციუმს SYSRA Ltd / SPECTRUM-ისათვის/ შპს “საქართველოს რკინიგზა”. თბილისი 2011. / ზესტაფონი-ხაშურის მონაკვეთის რეაბილიტაცია და მშენებლობა.
http://www.aarhus.ge/uploaded_files/5268bd71539b52ab145e6b3e4f988628ced69c1ae6b7d8bcc5b14b6bad43aa9.pdf

პროექტი ნამახვანის ჰიდროელექტროსადგურების კასკადის შესახებ. გარემოზე და სოციალური ზემოქმედების შეფასების ანგარიში. 2011. ენკონი - გარემოს დაცვის კონსულტანტი. პროექტის განმასრულებელი: "NS JV" ერთობლივი საწარმო (Nuro1 da SK E&C).
http://www.aarhus.ge/uploaded_files/0016432eb11a2df115d4920ba9a3346d79d5d050bfca608cfb1f689c58b4842.pdf

ინსტიტუტების გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ინსტრუქციებითა და პინციპებით¹⁰.

მთლიანობაში, მიზანშეწონილი იქნებოდა, საქართველოს ბიომრავალფეროვნების სპეციფიკის გათვალისწინებით შემუშავებულიყო გარემოზე ზემოქმედების შეფასებისას ბიომრავალფეროვნების ასპექტების გათვალისწინების თაობაზე მეთოდური მითითებები/სახელმძღვანელო, რომელიც მომზადებული იქნებოდა ბიომრავალფეროვნების კონვენციისა¹¹ და სხვა ბიომრავალფეროვნების სფეროში სხვა მრავალმხრივი ხელშეკრულებების¹² ეგიდით დამუშავებული სახელმძღვანელო პრინციპებისა და მეთოდური მითითებების საფუძველზე.

4. ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგის ერთიანი სისტემის ჩამოყალიბებისა და ეკოსისტემებისა და ბიომრავალფეროვნების ეკონომიკის (TEEB) საკითხები

¹⁰ Procedure for Environmental and Social Review of Projects. The International Finance Corporation (IFC)/ December 1998.
<http://www1.ifc.org/wps/wcm/connect/8b64370048855267ab74fb6a6515bb18/ESRP.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=8b64370048855267ab74fb6a6515bb18>

ENVIRONMENTAL AND SOCIAL PROCEDURES. EBRD, April 2010.
<http://www.ebrd.com/downloads/about/sustainability/eprocs10.pdf>

IFC Performance Standards on Environmental and Social Sustainability - Effective January 1, 2012.
http://www1.ifc.org/wps/wcm/connect/topics_ext_content/ifc_extermal_corporate_site/ifc+sustainability/publications/publications_handbook_pps

THE EQUATOR PRINCIPLES JUNE 2006. A financial industry benchmark for determining, assessing and managing social and environmental risk in project financing.
http://www.equator-principles.com/resources/equator_principles.pdf

¹¹ CBD Guidelines on Biodiversity and Tourism Development
<http://www.cbd.int/tourism/guidelines.shtml>

CBD - Impact assessment: Voluntary guidelines on biodiversity-inclusive impact assessment / COP 8 Decision VIII/28.
<http://www.cbd.int/decision/cop/?id=11042>

CBD Technical Series No. 26. Biodiversity in Impact Assessment /Background Document to CBD Decision VIII/28: Voluntary Guidelines on Biodiversity-Inclusive Impact Assessment
<http://www.cbd.int/doc/publications/cbd-ts-26-en.pdf>

¹² Resolution VIII.9: Guidelines for incorporating biodiversity-related issues into environmental impact assessment legislation and/or processes and in strategic environmental assessment' adopted by the Convention on Biological Diversity (CBD), and their relevance to the Ramsar Convention
http://www.ramsar.org/cda/en/ramsar-documents-resol-resolution-viii-9/main/ramsar/1-31-107%5E21514_4000_0__

RAMSAR Convention Resolution VIII.4: Principles and guidelines for incorporating wetland issues into Integrated Coastal Zone Management (ICZM)
http://www.ramsar.org/cda/en/ramsar-documents-resol-resolution-viii-4/main/ramsar/1-31-107%5E21494_4000_0__

RAMSAR Convention Resolution VIII.16: Principles and guidelines for wetland restoration
http://www.ramsar.org/cda/en/ramsar-documents-guidelines-principles-and-20878/main/ramsar/1-31-105%5E20878_4000_0__

IMPACT ASSESSMENT AND MIGRATORY SPECIES. Adopted by the Conference of the Parties at its Seventh Meeting (Bonn, 18-24 September 2002)
http://www.cn.int/bodies/COP/cop7/proceedings/pdf/en/part_I/Res_Rec/RES_7_02_Impact_Assessment.pdf

ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგის ერთიანი სისტემის ჩამოყალიბების საკითხები

ბიომრავალფეროვნების მდგომარეობის უკეთ შეფასებისთვის საქართველოში დღეისათვის მიმდინარეობს ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგის ეროვნული სისტემის ჩამოყალიბების პროცესი GIZ-თან თანამშრომლობით. დასრულდა ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგის ეროვნული ინდიკატორების შერჩევა¹³. ამჟამად მიმდინარეობს ცალკეული ინდიკატორების მიხედვით მონაცემთა შეგროვებისა და ანალიზის მეთოდების შემუშავება. მას შემდეგ, რაც დასრულდება მეთოდოლოგიური ნაწილი, დაგეგმილია ცალკეული ინდიკატორების შესაბამისად მონაცემთა შეგროვება და ანალიზი.

საკუთრივ მონიტორინგის პრაქტიკული განხორციელების დაწყება 2013 წლიდან არის დაგეგმილი.

ეკოსისტემებისა და ბიომრავალფეროვნების ეკონომიკის საკითხები

საქართველოს მთავრობა 2011 წელს შეუერთდა და 2012 წლიდან უშუალოდ ჩაერთო გაეროს გარემოსდაცვითი პროგრამის (UNEP) ეგიდით მიმდინარე ეკოსისტემებისა და ბიომრავალფეროვნების ეკონომიკის (TEEB) საპილოტე კვლევების პროგრამის განხორციელებაში.

დღეისათვის, მიმდინარეობს აღნიშნული კვლევების საწყისი ეტაპის სამუშაოები. ეკოსისტემებისა და ბიომრავალფეროვნების ეკონომიკის (TEEB) საპილოტე კვლევების შედეგების დანერგვა თავად ამ კვლევების სიზუსტესა და გამოყენებით ღირებულებაზე იქნება დამოკიდებული.

ამას გარდა, ამჟამად მიმდინარეობს მუშაობა ევროკავშირსა და საქართველოს შორის ასოცირებულ შეთანხმებაზე გარემოს დაცვის სფეროში. შეთანხმების მიზანია გარემოსდაცვით საკითხებთან დაკავშირებით ევროკავშირთან თანამშრომლობის გაძლიერება და მდგრადი განვითარებისა და “მწვანე” ეკონომიკის ხელშეწყობა.

¹³ ბიომრავალფეროვნების შესახებ კონვენციით ნაკისრ ვალდებულებათა ფარგლებში ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგის ერთიანი სისტემის შექმნის უზრუნველყოფის მიზნით 2009 წელს დამტკიცებული იქნა ბიომრავალფეროვნების ინდიკატორთა სია.

ხელშეკრულების პროექტი ითავლისწინებს მთელ რიგ ღონისძიებებს გარემოს დაცვის სფეროში, რომელთა განხორციელებაც ხელს შეუწყობს არა მარტო ადამიანისა და ეკოსისტემებისათვის შესაბამისი გარემო პირობების უზრუნველყოფას, არამედ გარემოსდაცვითი მმართველობისა და ეფექტიანი გადაწყვეტილებების მიღების პროცედურების გაუმჯობესებას, რაც ესოდენ მნიშვნელოვანია როგორც ქვეყნის, ასევე რეგიონისა და ზოგიერთ შემთხვევებში, საერთაშორისო საზოგადოებისთვისაც.

5. ბიომრავალფეროვნების დაცვისა და შენარჩუნების საკითხების ასახვა სტრატეგიული, სექტორული და პროგრამული დაგეგმვის (მათ შორის სიცრცით-ტერიტორიული დაგეგმვისა და ტერიტორიული განვითარების ასპექტებში

ეროვნული უსაფრთხოების კონცეფცია

საქართველოს პარლამენტმა 2011 წლის 23 დეკემბერს დაამტკიცა ეროვნული უსაფრთხოების ახალი კონცეფცია, რომელმაც 2005 წლის ივლისში მიღებული ეროვნული უსაფრთხოების კონცეფცია ჩაანაცვლა. ამ დადგენილებით მეორედ დაამტკიცდა ეროვნული უსაფრთხოების კონცეფცია, რომელიც ასახავს წინა დოკუმენტის მიღების შემდეგ ქვეყნის უსაფრთხოების გარემოში მომხდარ ცვლილებებს და მათ გავლენას საქართველოს წინაშე არსებულ საფრთხეებზე, რისკებსა და გამოწვევებზე.

საქართველოს ეროვნული უსაფრთხოების კონცეფცია არის ფუძემდებლური დოკუმენტი, რომელიც განმარტავს ფუნდამენტურ ეროვნულ ღირებულებებს და ეროვნულ ინტერესებს, აყალიბებს ქვეყნის უსაფრთხო განვითარების ხედვას, განსაზღვრავს მის წინაშე არსებულ საფრთხეებს, რისკებსა და გამოწვევებს და ადგენს უსაფრთხოების პოლიტიკის ძირითად მიმართულებებს. ეროვნული უსაფრთხოების კონცეფციას შეიმუშავებს საქართველოს აღმასრულებელი ხელისუფლება და ამტკიცებს საქართველოს პარლამენტი. კონცეფციის შემუშავებაში მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანეს არასამთავრობო ორგანიზაციებმა და სამოქალაქო საზოგადოების სხვა წარმომადგენლებმა.

საქართველოს ხელისუფლება ეროვნული უსაფრთხოების კონცეფციის საფუძველზე ატარებს ღონისძიებებს, რომლებიც უზრუნველყოფს ფუნდამენტური ეროვნული ღირებულებების დაცვას და ეროვნული ინტერესების განხორციელებას, აგრეთვე ქვეყნის წინაშე არსებულ საფრთხეებზე, რისკებსა და გამოწვევებზე ადეკვატურ რეაგირებას. ეროვნული უსაფრთხოების კონცეფციის საფუძველზე ასევე იქმნება სხვადასხვა დარგობრივი სტრატეგია და გეგმა, რომლებიც კონცეფციის ცვლილებასთან ერთად უნდა განახლდეს.

კონცეფცია აყალიბებს ქვეყნის ეროვნულ ღირებულებებს, ეროვნულ ინტერესებს, საქართველოს წინაშე არსებულ საფრთხეებს, რისკებს და გამოწვევებს და უსაფრთხოების პოლიტიკის ძირითად მიმართულებებს. თოთხმეტ ეროვნულ ინტერესს შორის მოიხსენიება საქართველოს და რეგიონის ეკოლოგიური უსაფრთხოების უზრუნველყოფა, ხოლო, საქართველოს წინაშე არსებულ თორმეტ ძირითად საფრთხესა და გამოწვევას შორის - ეკოლოგიური გამოწვევები, როგორც ბუნებრივი პროცესებისა და ადამიანის საქმიანობის შედეგად წარმოქმნილ კრიზისებიდან საქართველოს ბუნებრივ გარემოსთვის, ბიომრავალფეროვნებისთვის და მისი მოქალაქეების კეთილდღეობისთვის წარმოქმნილი საფრთხე.

კონცეფციის თანახმად საქართველოს უსაფრთხოების პოლიტიკის ძირითადი მიმართულებები დაყოფილია თვრამეტ ძირითად მიმართულებად, რომელთა შორის არის ეკოლოგიური უსაფრთხოების პოლიტიკა.

ეკოლოგიური უსაფრთხოების პოლიტიკასთან დაკავშირებით კონცეფცია აღნიშნავს, რომ საქართველოს ეკოლოგიური უსაფრთხოების პოლიტიკის მიზანია მოსახლეობისა და გარემოს უსაფრთხოების დაცვა - ბუნებრივი რესურსების მნიშვნელოვანი შემცირების, გარემოს დაბინძურების, ბუნებრივი მოვლენებისა და ადამიანის საქმიანობის შედეგად წარმოქმნილი კრიზისების პრევენციის გზით. განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა ისეთ ბუნებრივ მოვლენებს, როგორებიცაა წყალდიდობა, მეწყერი, ზეავი, მიწისძვრა, ასევე სამრეწველო ავარიების პრევენციას და სხვა. საქართველოს ეკოლოგიური უსაფრთხოების პოლიტიკა ასევე მიზნად ისახავს, უზრუნველყოს გარემოს დაბინძურების საწინააღმდეგო ეფექტიანი ღონისძიებების შემუშავება და

გატარება, ჰაერის, წყლისა და ნიადაგის დაბინძურების პრევენცია, ტყის რესურსების დაცვა, ქვეყნის ტერიტორიის რადიოაქტიური და სხვა მავნე ნარჩენებისაგან გაწმენდის სამუშაოების ჩატარება, შავი ზღვის დაბინძურების პრევენცია და სხვა.

კონცეფციის მიხედვით საქართველოს ხელისუფლება აცნობიერებს, რომ ქვეყნის ეკოლოგიური უსაფრთხოების დაცვა მჭიდრო რეგიონულ და საერთაშორისო თანამშრომლობას საჭიროებს და რომ ამ მიზნით, საქართველო ავითარებს რეგიონის ქვეყნებთან თანამშრომლობას ეკოლოგიური უსაფრთხოების სფეროში და რომ აზერბაიჯანს, სომხეთს, თურქეთსა და საქართველოს შორის წარმატებული თანამშრომლობა ხელს შეუწყობს რეგიონში გარემოს დაცვის გაძლიერებას და ეკოლოგიური უსაფრთხოების განმტკიცებას.

საქართველოს გარემოს დაცვის მოქმედებათა ეროვნული პროგრამა

საქართველოს მთავრობის 2012 წლის 24 იანვრის 127 განკარგულებით მიღებული იქნა 2012-2016 წლებზე გათვლილი საქართველოს გარემოს დაცვის მოქმედებათა მეორე ეროვნული პროგრამა.

საქართველოს გარემოს დაცვის მოქმედებათა მეორე ეროვნული პროგრამა ოფიციალური დოკუმენტია, რომელშიც წარმოდგენილია საქართველოს გეგმები გარემოს დაცვის სფეროში 2012-2016 წლებისათვის. პროგრამა ქმნის სამომავლო გარემოსდაცვითი დაგეგმარების კარგ საფუძველს. პროგრამა, აღიარებს რა, ქვეყნის ეკონომიკური განვითარების აუცილებლობას, დოკუმენტში აქცენტი გაკეთებულია მდგრად განვითარებაზე და არა ამკრძალავ პერსპექტივებზე.

პროგრამის ერთ-ერთი მიზანია გააძლიეროს საკანონმდებლო, ადმინისტრაციული და ინსტიტუციური ჩარჩო ყველა დონეზე და, შესაბამისად, შექმნას ევროკავშირთან დაახლოების კარგი საფუძველი. პროგრამის განხორციელების პროცესი ხელს შეუწყობს პარტნიორობას ყველა ეკონომიკურ ერთეულს შორის (სახელმწიფო, კერძო და არასამთავრობო სექტორები) და ქმნის მყარ საფუძველს იმისათვის, რომ ქვეყანაში იყოს ჯანმრთელობისათვის უვნებელი გარემო, გაუმჯობესდეს მოსახლეობის კეთილდღეობა, შეიქმნას

უკეთესი პირობები ქვეყნის ეკონომიკური განვითარებისათვის გრძელვადიან პერსპექტივაში და ბოლოს, გაძლიერდეს თანამონაწილეობითი მიდგომები.

პროგრამა მოიცავს ძირითად დარგობრივ მიმართულებას - მათ შორის ბიომრავალფეროვნების მიმართულებას. გარდა დარგობრივი მიმართულებებისა პროგრამა მოიცავს ზოგადი შინაარსის მიმართულებებსაც, რომლებშიაც შეჯამებულია ის ურთიერთგადამკვეთი საკითხები, რომლებიც ბევრი დარგობრივი მიმართულებით გამოიკვეთა და, შესაბამისად, მათი მოგვარება ერთნაირად სარგებლის მომტანი იქნება ყველა გარემოსდაცვითი სექტორისთვის. გარემოსდაცვითი საკითხების რთული და ინტერსექტორალური ბუნების გამო, გარემოსდაცვითი სტრატეგიისა და პოლიტიკის ინტეგრირების აუცილებლობა სხვა დარგების განვითარების გეგმებსა თუ პოლიტიკაში კი მიმოხილულია პროგრამის ცალკე ნაწილში.

პროგრამის მიხედვით, საერთო გარემოსდაცვით დონისძებათა რიგს განეკუთვნება:

- საკანონმდებლო ბაზის სრულყოფა;
- ჩართული მხარეების ცნობიერების ამაღლება;
- მონიტორინგის, ინსპექტირებისა და კანონდღსრულების სისტემების გაუმჯობესება;
- პოლიტიკის შემუშავებისათვის საჭირო ცოდნის ამაღლება.

ბიომრავალფეროვნებისა და დაცული ტერიტორიების სფეროში ძირითადი პრიორიტეტები იდენტიფიცირებულია, როგორც: გადაშენების საფრთხის წინაშე მყოფი სახეობების სიცოცხლისუნარიანი პოპულაციების კლება და ჰაბიტატების დეგრადაცია; თევზჭერისა და ნადირობის პრაქტიკის გაუმჯობესება და დაცული ტერიტორიების ერთიანი სისტემის განვითარება; ბიომრავალფეროვნების კონსერვაციის სათანადო მონაცემთა ბაზის არარსებობა და ბიოლოგიური რესურსების მდგრადი მართვა.

პროგრამის თანახმად ბიომრავალფეროვნების კარგის ძირითადი გამომწვევი მიზეზებია ჰაბიტატების განადგურება და რესურსების ჭარბი მოპოვება, რის გამოც მცენარეთა და ცხოველთა მრავალი სახეობა საქართველოში

გადაშენების საფრთხის წინაშე აღმოჩნდა. მსხვილი ძუძუმწოვრების რიცხოვნობის შემცირების ძირითადი მიზეზია ბრაკონიერობა.

პროგრამა ყურადღებას ამახვილებს იმაზე, რომ მსხვილი ძუძუმწოვრების სტატუსის გაუმჯობესება მხოლოდ სპეციფიკური კონსერვაციული ქმედებებით არის შესაძლებელი. ამ მხრივ მიმდინარეობს ღონისძიებები ქურციკის პოპულაციის აღსადგენად ვაშლოვანის ეროვნულ პარკში და ნიამორის პოპულაციის აღსადგენად ბორჯომ-ხარაგულის ეროვნულ პარკში. მომზადებულია კონსერვაციის მენეჯმენტის გეგმები შემდეგი სახეობებისა და სახეობათა ჯგუფებისათვის: ჯიხვი, ჯიქი, ხელფრთიანები, მურა დათვი, კავკასიური როჭო, წყალმცურავი და მენაპირე ფრინველები, ბექობის არწივი, მცირე კირკიტა, ზუთხისებრთა ოჯახი, კავკასიური სალამანდრა. ეკოსისტემებიდან მეტ ყურადღებას საჭიროებს ტყის ეკოსისტემების დაცვა. მერქნისა და სათბობი შეშის დამზადება რჩება ერთ-ერთ საფრთხედ ბიომრავალფეროვნებისათვის. საშეშე მერქანი ჯერ კიდევ არის ზოგიერთი სოფლისა და პატარა ქალაქის სათბობი ენერჯის უმთავრესი წყარო. მიუხედავად იმისა, რომ ტარდება გარკვეული ქმედებები ჭიაურისა და ივრის ჭალების აღდგენისათვის, აუცილებელია ალაზნისა და ივრის ჭალების ტყეების აღდგენის კომპლექსური ღონისძიებების დასახვა და განხორციელება.

აგრეთვე ყურადღებას საჭიროებს ეკოსისტემების დაცვა ინვაზიური სახეობებისგან. აუცილებელია ინტენსიური საკვლევი სამუშაოების ჩატარება, რათა უკეთესად იქნეს გააზრებული არადგილობრივ სახეობათა ზეგავლენა და შემუშავდეს როგორც პრევენციული (სასაზღვრო კონტროლი) ასევე საკონტროლო ღონისძიებები (მექანიკური, ქიმიური, ბიოლოგიური), რათა შეიზღუდოს მათი განსახლების შესაძლებლობა და ამ გზით მინიმუმადე დავიდეს მათ მიერ გამოწვეული ზიანი.

მონაცემთა შეგროვების, შენახვისა და ანალიზის თანამედროვე და ეფექტური მექანიზმების არსებობა აუცილებელია სახეობათა და ჰაბიტატების მდგომარეობაში ცვლილებების ეფექტური განსაზღვრისათვის, აგრეთვე ბიომრავალფეროვნებისათვის არსებული საფრთხეების ზეგავლენის მასშტაბების შეფასებისათვის. დღეისათვის, არ არსებობს საკმარისი

ინფორმაცია და მკაფიო საფუძველი ბიომრავალფეროვნების კონსერვაციის სფეროში ეფექტური და ფოკუსირებული გადაწყვეტილებების მისაღებად.

პროგრამა აღნიშნავს, რომ ბიომრავალფეროვნების მდგომარეობას გლობალური კლიმატის ცვლილებაც ართულებს. კლიმატის ცვლილების კონვენციისადმი მეორე ეროვნული შეტყობინების მომზადების პროცესში განხორციელებულმა შეფასებებმა აჩვენა, რომ საქართველოში კლიმატის ცვლილებისადმი მოწვევადი ეკოსისტემებია ზღვის სანაპირო, არიდული და სემიარიდული ზონა და მაღალი მთა. 2008 წელს საქართველომ ბიოუსაფრთხოების კარტახენას ოქმის რატიფიცირება მოახდინა. შესაბამისად, აუცილებელია ამ ოქმით გათვალისწინებული ვალდებულებების ეროვნულ დონეზე აღსრულების მექანიზმების შემუშავება.

პროგრამის მიხედვით ბიომრავალფეროვნებისა და დაცული ტერიტორიების სფეროში ეროვნული ბიომრავალფეროვნების პოლიტიკის გრძელვადიან მიზანს (20 წელი) წარმოადგენს საქართველოს უნიკალური ეკოსისტემების, სახეობათა მრავალფეროვნების და გენეტიკური რესურსების დაცვა, აღდგენა და შენარჩუნება. ეს გრძელვადიანი მიზანი შეიძლება მიღწეულ იქნეს დაცული ტერიტორიების ეფექტიანი მართვითა და ერთიანი სისტემის შექმნით, ბიოლოგიური რესურსების მდგრადი სარგებლობით და მართვით, და მიღებული სარგებლის სამართლიანი განაწილებით. ამ ძირითადი მიზნის მისაღწევად პროგრამა ადგენს შემდეგ მოკლევადიან (5-წლიანი) მიზნებს:

მიზანი 1 - გადაშენების საფრთხის წინაშე მყოფი შერჩეული სახეობების სიცოცხლისუნარიანი პოპულაციებისა და ჰაბიტატების რეაბილიტაცია, დაცვა და კონსერვაცია.

მიზანი 2 - თევზჭერისა და ნადირობის მენეჯმენტის ეფექტიანობის გაზრდა ფაუნის რესურსების მდგრადი სარგებლობის უზრუნველსაყოფად.

მიზანი 3 - დაცული ტერიტორიების ერთიანი ეფექტიანი ქსელის შექმნა.

მიზანი 4 - დაცული ტერიტორიების მენეჯმენტის ეფექტიანობის გაზრდა ადმინისტრაციების შესაძლებლობების გაძლიერებით და ფინანსური მდგრადობის მექანიზმების დანერგვით.

მიზანი 5 - ბიომრავალფეროვნების კონსერვაციისა და ბიოლოგიური რესურსების მდგრადი მართვის სათანადო საინფორმაციო უზრუნველყოფა ბიომონიტორინგის ეროვნული სისტემის ჩამოყალიბების გზით.

ბიომრავალფეროვნების ტერიტორიული დაგეგმარება, დაცვა, მართვა და მისი ინტეგრირება სივრცით-ტერიტორიული განვითარების კანონმდებლობასთან

მნიშვნელოვან საკითხს წარმოადგენს ბიომრავალფეროვნების კონსერვაციის კუთხით ბიომრავალფეროვნების ტერიტორიული დაგეგმარების, დაცვისა და მართვის საკითხების ინტეგრირება არსებულ სივრცით-ტერიტორიული განვითარების კანონმდებლობაში.

ამასთან დაკავშირებით უნდა აღინიშნოს, რომ საქართველოში ბიომრავალფეროვნების ტერიტორიულ დაცვას ხანგრძლივი ისტორია აქვს. გასულ საუკუნეში საქართველოში დაცული ტერიტორიების სისტემის განვითარება ძირითადად ბუნებრივ ტერიტორიებზე სახელმწიფო ნაკრძალების ფორმირების გზით მიმდინარეობდა, რის შედეგადაც საუკუნის ბოლოსათვის დაცული ტერიტორიების სისტემის საერთო ფართობმა 168000 ჰა, ანუ ქვეყნის ტერიტორიის 2,4% შეადგინა. საქართველოს დაცული ტერიტორიების სისტემის განვითარების თვისობრივად ახალი ეტაპი ქვეყნის დამოუკიდებლობის აღდგენის დროიდან – 1991 წლიდან დაიწყო. თანდათან გადაიდგა შესაბამისი ნაბიჯები. ამ დროისათვის, დაცული ტერიტორიების სისტემის განვითარების მთავარი მიზნები შემდეგნაირად იყო ფორმულირებული:

- ბიომრავალფეროვნების მდგრადი დაცვისათვის დაცულ ტერიტორიებს მთლიანად უნდა მოეცვა საქართველოს ეკოსისტემების რეპრეზენტატიული მონაკვეთები;
- უზრუნველყოფილი უნდა ყოფილიყო მათი ურთიერთდაკავშირება დაცული ტერიტორიების ერთიან ქსელში;
- დაცული ტერიტორიები უნდა დაფუძნებულიყო აღიარებული და აპრობირებული საერთაშორისო კატეგორიების (იხ. დაცული ტერიტორიების ეროვნული კატეგორიების საერთაშორისო კატეგორიებთან შესაბამისობის სქემა – დანართი 1) შესაბამისად, ადგილობრივი მოსახლეობის საჭიროებათა გათვალისწინებით.

დაცული ტერიტორიების სისტემის განვითარებამ განსაკუთრებული დინამიზმი უკანასკნელი ათწლეულის პერიოდში შეიძინა და ყოველივე ამის შედეგად ამჟამად საქართველოს დაცული ტერიტორიების საერთო ფართობი ქვეყნის ტერიტორიის დაახლოებით 7%-ს შეადგენს. დაცულ ტერიტორიებში მოქცეულია საქართველოს ტყეების საერთო ფართობის 8%-ზე მეტი.

აღსანიშნავია, რომ დაცული ტერიტორიების მე-6 კატეგორიის - მრავალმხრივი გამოყენების ტერიტორიების შექმნას საქართველოში არც ადრეულ ეტაპებზე ექცეოდა და არც დღეს ექცევა სათანადო ყურადღება. მრავალმხრივი გამოყენების ტერიტორიების არარსებობის (ან ამ კატეგორიის მხოლოდ დეკლარირებული სახით არსებობის) გამო რიგ დაცულ ტერიტორიებს პრობლემები ექმნებათ; იგივე ითქმის ადგილობრივ მოსახლეობაზე – მათთვისაც პრობლემატურია უშუალო მოსახლეობა იმ ტერიტორიებთან, სადაც იკრძალება ან იზღუდება გარკვეული ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობა.

იმისათვის, რომ ასეთმა ტერიტორიამ შეასრულოს ზემოთ ხსენებული უმთავრესი ფუნქციები იგი თავად უნდა ფუნქციონირებდეს მდგრადად, მისმა ბუნებრივმა ეკოსისტემებმა უნდა შეინარჩუნოს მდგრადი სტრუქტურა, ხოლო სასოფლო-სამეურნეო სავარგულებების გამოყენება უნდა წარმოებდეს ეკოლოგიური უსაფრთხოების ნორმების დაცვით. ყოველივე ამისათვის საჭიროა, რომ აქ, ერთი მხრივ, დაინერგოს რესურსების მდგრადი გამოყენების მეთოდები, ხოლო, მეორე მხრივ, განსაკუთრებული ყურადღება მიექცეს ადგილობრივ მოსახლეობაზე ორიენტირებულ მდგრადი განვითარებისა და ალტერნატიული შემოსავლების ზრდასთან დაკავშირებულ საქმიანობას. მთლიანობაში მრავალმხრივი გამოყენების ტერიტორიები ქმნის ფართო შესაძლებლობებს ტურიზმის (კერძოდ აგროტურიზმისა და ეკოტურიზმის) წარმატებული განვითარებისთვის.

როგორც უკვე იყო აღნიშნული სივრცითი მოწყობის საკითხები საქართველოში რეგულირდება სივრცითი მოწყობისა და თანამდევ (გარემოს დაცვისა და სხვა) სფეროებში მოქმედი სამართლებრივი ნორმებით, რომლებშიაც, სივრცით-

ტერიტორიული განვითარების საერთაშორისო დონეზე აღიარებული ნორმები და პრინციპებია ინტეგრირებული.

საქართველოს კანონი „სივრცითი მოწყობისა და ქალაქთმშენებლობის საფუძვლების შესახებ“ დეცენტრალიზებული, პოლიცენტრული, მრავალფეროვანი და დაბალანსებული სივრცითი განვითარების მოდელის დანერგვისა და განხორციელების უზრუნველყოფაზეა ორიენტირებული. კანონი განსაზღვრავს სივრცითი მოწყობის ძირითად ფუნქციას (ქვეყნის მდგრადი განვითარების, მისი კავკასიური, ევროპული და მსოფლიო ინტეგრაციის უზრუნველყოფის ფუნქცია) და ადგენს სივრცითი მოწყობის სახელმძღვანელო პრინციპებს, რომელთაგან (ბუნებრივ-ლანდშაფტური ტერიტორიის განვითარების დაგეგმვისა და მენეჯმენტის პროცესთან მიმართებაში) უმნიშვნელოვანესი პრინციპები შემდეგნაირად არის ფორმულირებული:

- უნდა შეიქმნას დასახლებათა და დაუსახლებელი ტერიტორიების გაწონასწორებული სტრუქტურა, კერძოდ, თანაბარი ეკონომიკური, ინფრასტრუქტურული, სოციალური, ეკოლოგიური და კულტურული განვითარების ტერიტორიული წინაპირობები;
- უნდა განვითარდეს განსახლების დეცენტრალიზებული და პოლიცენტრული სტრუქტურა;
- საქმიანობა ტერიტორიების გამოყენებისა და განვითარების თვალსაზრისით უნდა იყოს სივრცით-ტერიტორიულად კონცენტრირებული და განვითარების ცენტრების სისტემაზე ორიენტირებული;
- დაუსახლებელი ტერიტორიების ათვისებასთან შედარებით უპირატესობა უნდა მიენიჭოს დასახლებათა ტერიტორიების განსახლებასა და ინტენსიფიკაციას;
- უნდა განხორციელდეს რეგიონული და სუბრეგიონული კავშირების გეგმარებითი უზრუნველყოფა;
- უზრუნველყოფილი უნდა იქნეს ინფრასტრუქტურის შესაბამისობა დასახლებათა და დაუსახლებელი ტერიტორიების სტრუქტურასთან; დაცული უნდა იქნეს პარიტეტულობა კომუნიკაციების ხელმისაწვდომობისა და ინფორმაციის მიღების თვალსაზრისით;
- სასოფლო დასახლებები უნდა განვითარდეს ინტენსიურად, ქალაქებთან თანაბარუფლებიანი და პარტნიორული ურთიერთობის საფუძველზე;

- უნდა შენარჩუნდეს და განვითარდეს დაუსახლებელი ტერიტორიების სისტემა;
- უზრუნველყოფილი უნდა იქნეს ნიადაგის, წყლის, ფლორის, ფაუნისა და კლიმატის შენარჩუნება და დაცვა;
- მაქსიმალურად უნდა შემსუბუქდეს ინფრასტრუქტურის გავლენა გარემოზე; ინფრასტრუქტურას უნდა ჰქონდეს პოზიტიური ეფექტი იმ ტერიტორიებისათვის, სადაც განთავსებულია;
- ხელი უნდა შეეწეოს მოწყვლადი ზონებისა და დეპრესიული რეგიონების გათანაბრებას;
- კულტურული და ბუნებრივი მემკვიდრეობა განხილულ უნდა იქნეს, როგორც განვითარების ერთ-ერთი მატერიალური საფუძველი;
- უნდა შენარჩუნდეს ისტორიული და კულტურული კავშირები;
- შენარჩუნებული და დაცული უნდა იქნეს კულტურული ლანდშაფტები მათი დამახასიათებელი ნიშნებით, ისტორიული და ბუნებრივი ძეგლებით;
- უნდა შენარჩუნდეს და განვითარდეს რეკრეაციული დანიშნულების ტერიტორიები;
- სივრცით-ტერიტორიული დაგეგმვის პროცესში უზრუნველყოფილი უნდა იქნეს საჯაროობა;
- უზრუნველყოფილ უნდა იქნეს სხვადასხვა დარგობრივი გეგმების და დაგეგმვის სხვადასხვა იერარქიულ დონეებზე შესრულებული გეგმების თავსებადობა;
- ტერიტორიის სათანადო განვითარებისა და ორგანიზების უზრუნველყოფის მიზნით ხელი უნდა შეეწეოს სახელმწიფო და კერძო სუბიექტების ინტერესების ურთიერთშეთანხმებას;
- ქვეყნის ტერიტორიის ცალკეული ნაწილების გამოყენება და განვითარება უნდა შეესაბამებოდეს სივრცითი მოწყობის საერთო პირობებსა და მოთხოვნებს, ასევე მთელი ტერიტორიის გამოყენება და განვითარება უნდა ითვალისწინებდეს მისი შემადგენელი ნაწილების განვითარების პირობებსა და მოთხოვნებს (ვერტიკალური და ჰორიზონტალური თანამშრომლობა).

სივრცითი მოწყობის სახელმძღვანელო პრინციპები გამოიყენება ტერიტორიების ბუნებრივ, ანთროპოგენურ და მენეჯმენტის პროცესთან დაკავშირებული სივრცით-ტერიტორიული დაგეგმვის ზოგადი მიზნების მისაღწევად. ეს მიზნებია:

- ტერიტორიების განვითარება იმგვარად, რაც ეკონომიკური და სხვა საქმიანობის გარემოზე უარყოფითი ზემოქმედების შემცირებით, ტერიტორიებისა და ბუნებრივი რესურსების რაციონალური გამოყენებით უზრუნველყოფს ახლანდელი და მომავალი თაობებისათვის ჯანსაღი საცხოვრებელი გარემოს არსებობას;
- ქვეყნის ტერიტორიაზე სრულყოფილი, თანაბარი საცხოვრებელი და სამოღვაწეო გარემოს და პირობების შექმნა („თანაბარი შესაძლებლობების სივრცის“ შექმნა);
- ტერიტორიებისა და დასახლებათა დეცენტრალიზებული, პოლიცენტრული, მრავალფეროვანი და დაბალანსებული განვითარება;
- სოციალურ-ეკონომიკური განვითარებისათვის სივრცით-ტერიტორიული წინაპირობების შექმნა;
- ფიზიკური და იურიდიული პირების, ადგილობრივი, რეგიონული და სახელმწიფო ინტერესების ურთიერთშეთანხმება ტერიტორიების გამოყენებისა და განვითარების საკითხებში;
- კულტურული მემკვიდრეობის დაცვა და განვითარება;
- ეკოლოგიური წონასწორობის დაცვა და აღდგენა;
- ბუნებრივი რესურსებისა და ფასეულობების, მათ შორის, რეკრეაციული რესურსების ეფექტიანი გამოყენება და დაცვა;
- დასახლებათა და ინფრასტრუქტურის განვითარების პოლიტიკის ფორმირებისათვის საფუძვლის შექმნა;
- დარგობრივი განვითარების პროგრამებისა და დარგობრივი გეგმების ინტეგრაცია სივრცით-ტერიტორიული განვითარების პოლიტიკასა და გეგმებში.

სივრცითი მოწყობის სახელმძღვანელო პრინციპები და სივრცით-ტერიტორიული დაგეგმვის ზოგადი მიზნები სრულად ესადაგება ბიომრავალფეროვნების დაცვისა და შენარჩუნების, მდგრადი სოფლის მეურნეობის, სასურსათო უსაფრთხოებისა და კლიმატის ცვლილებათა მიმართ ადაპტაციის მიზნებს და ამოცანებს.

ზემოთ თქმულის გათვალისწინებით საჭიროა ცვლილებები და დამატებები იქნეს შეტანილი ერთი მხრივ „დაცული ტერიტორიების სისტემის შესახებ“ საქართველოს კანონში, ხოლო მეორე მხრივ „სივრცითი მოწყობისა და

ქალაქთმშენებლობის საფუძვლების შესახებ“ კანონში, რათა მოხდეს ბიომრავალფეროვნების ტერიტორიული დაგეგმარების, დაცვისა და მართვის საკითხების ურთიერთინტეგრირება არსებულ დაცული ტერიტორიების და სივრცით-ტერიტორიული განვითარების კანონმდებლობაში.

6. საერთაშორისო, რეგიონული და ტრანსსასაზღვრო თანამშრომლობის პერსპექტივები ბიომრავალფეროვნების სფეროში

რეგიონული და ტრანსსასაზღვრო თანამშრომლობა ბიომრავალფეროვნების სფეროში ყველაზე უფრო პერსპექტიული შეიძლება იყოს ტრანსსასაზღვრო დაცული ტერიტორიების შექმნის მიმართულებით (ჯავახეთის დაცული ტერიტორიები, საქართველო და არპის ტბის ეროვნული პარკი, სომხეთი). ბიომრავალფეროვნების ტრანსსასაზღვრო დაცვა ხელს უწყობს ქვეყნებს ბიომრავალფეროვნების კონვენციით გათვალისწინებული მიზნების განხორციელებაში. დაინტერესებულ მხარეებს შორის თანამშრომლობის და მჭიდრო პარტნიორობის გარეშე, დაცული ტერიტორიების სისტემის მართვის გაუმჯობესება უკანასკნელ წლებში შეუძლებელი იქნებოდა.

უკანასკნელ წლებში ამგვარმა მიდგომამ სამხრეთ კავკასიაში დაცული ტერიტორიების სისტემის შემდგომი განვითარებისათვის საკმაოდ მყარი საფუძველი შექმნა. ასეთი ერთობლივი მიდგომა შეიძლება გამოყენებულ იქნას ეროვნულ, რეგიონულ და ლოკალურ დონეზე საერთაშორისო შეთანხმებების შემდგომი განვითარების ერთგვარ მოდელად. მიუხედავად ამისა, პროცესის საკვანძო მონაწილეთა შორის თანამშრომლობის გაძლიერება კვლავ ერთ-ერთ პრიორიტეტად რჩება. სხვაგვარად არსებული გადაუდებელი პრობლემების მოგვარება ვერ მოხერხდება. არსებობს საფუძველი იმისათვის, რომ მომდევნო წლებში ბიომრავალფეროვნების კონვენციის მიზნების განსახორციელებლად,

საქართველო-სომხეთს, საქართველო-აზერბაიჯანსა და საქართველო-თურქეთს შორის ურთიერთ-თანამშრომლობა სულ უფრო გაძლიერდება.

აღნიშნულ სფეროში სამომავლო სამოქმედო პრიორიტეტებად შეიძლება ჩაითვალოს:

- სამხერთ კავკასიაში ეფექტური ეკოლოგიური ქსელის განვითარება ეკოლოგიური დერეფნების დაგეგმარებისა და დაარსების მეშვეობით, კლიმატის ცვლილების ტენდენციის გათვალისწინებით
- დაცული ტერიტორიებისა და ბიომრავალფეროვნების საკითხების ინტეგრაცია განვითარების და დაფინანსების ეროვნულ სტრატეგიებსა და პროგრამებში
- ეკოსისტემების და დაცული ტერიტორიების ეკონომიკური ღირებულებისა და სხვა სარგებლის იდენტიფიცირება და წარმოჩენა ლოკალურ და ეროვნულ დონეზე, ამ ღირებულებების შეფასების და სხვა ინოვაციური მიდგომების მეშვეობით
- კონსერვაციასთან დაკავშირებული ეფექტური საერთაშორისო თანამშრომლობის ხელშეწყობა კავკასიის ბიომრავალფეროვნების საბჭოს და ეკორეგიონული გეგმის განხორციელების მეშვეობით
- ბიომრავალფეროვნებისა და დაცული ტერიტორიების შესახებ საზოგადოებრივი ცნობიერების ამაღლების ხელშეწყობი პროგრამების შემუშავება
- ჰარმონიზირებული კანონმდებლობის, ინსტიტუციური და სამართლებრივი გარემოს შექმნის უზრუნველყოფა კანონმდებლობის დახვეწის და დაინტერესებულ მხარეთა თანამშრომლობის გაძლიერების მეშვეობით
- ხარვეზების ანალიზის დასრულება და ახალი დაცული ტერიტორიების დაარსება დაცული ტერიტორიების სისტემების ეკოლოგიური წარმომადგენლობითობის უზრუნველყოფის მიზნით
- მდგრადი და ადეკვატური დაფინანსების მექანიზმების გამოყენება ფინანსური წყაროების დივერსიფიკაციისა და ინოვაციური დაფინანსების მექანიზმების განვითარების გზით
- ადეკვატური შესაძლებლობების უზრუნველყოფა ადამიანური და ტექნიკური რესურსების სფეროში შესაძლებლობების გაძლიერების გრძელვადიანი პროგრამების მეშვეობით
- ინტერესთა კონფლიქტის აცილების, ბიომრავალფეროვნების მაქსიმალურად დაცვისა და ადგილობრივი მოსახლეობის ინტერესების გათვალისწინების

უზრუნველსაყოფად, დაცული ტერიტორიების დაგეგმვისა და მმართველობის ეფექტურობის ამაღლება თანამონაწილეობის პრინციპის გამოყენებით

- სათანადოდ აღჭურვილი დაცული ტერიტორიების მონაცემთა ბაზის შექმნის უზრუნველყოფა და მონიტორინგის სისტემების დანერგვა ლოკალურ დონეზე



7. გამოყენებული წყაროების ჩამონათვალი

საქართველოს კონსტიტუცია (1995)

კონვენცია ბიოლოგიური მრავალფეროვნების შესახებ (საქართველოში ძალაშია საქართველოს პარლამენტის 1994 წლის 21 აპრილის დადგენილებით)

ბიოლოგიური მრავალფეროვნების კონვენციის ბიოუსაფრთხოების კარტახენის ოქმი (საქართველოს პარლამენტის 2008 წლის 26 სექტემბერის 305-II-ს დადგენილება „ბიოლოგიური მრავალფეროვნების კონვენციის ბიოუსაფრთხოების კარტახენის ოქმთან“ საქართველოს შეერთების თაობაზე“)

Nagoya Protocol on Access to Genetic Resources and the Fair and Equitable Sharing of Benefits Arising from their Utilization to the Convention on Biological Diversity of 29 October, 2010.
<http://www.cbd.int/abs/doc/protocol/nagoya-protocol-en.pdf>

ბიოლოგიური მრავალფეროვნების კონვენციის ეგიდით შემუშავებული 2011-2020 წლების ბიომრავალფეროვნების სტრატეგიული გეგმა და „აიჩის სტრატეგიულ ამოცანები“

COP 10. Decision X/2. 18–29 October, 2010. Strategic Plan for Biodiversity 2011-2020 / Annex: STRATEGIC PLAN FOR BIODIVERSITY 2011-2020 AND THE AICHI BIODIVERSITY TARGETS "Living in harmony with nature".
<https://www.cbd.int/decision/cop/?id=12268>

STRATEGIC PLAN FOR BIODIVERSITY 2011-2020 / PROVISIONAL TECHNICAL RATIONALE, POSSIBLE INDICATORS AND SUGGESTED MILESTONES FOR THE AICHI BIODIVERSITY TARGETS / Note by the Executive Secretary / CONFERENCE OF THE PARTIES TO THE CONVENTION ON BIOLOGICAL DIVERSITY, Tenth meeting, Nagoya, Japan, 18–29 October / Distr. GENERAL, UNEP/CBD/COP/10/27/Add.1, 19 December 2010.
<http://www.cbd.int/doc/meetings/cop/cop-10/official/cop-10-27-add1-en.pdf>

გაეროს კონვენცია გაუდაბნობასთან ბრძოლის შესახებ (საქართველოში ძალაშია საქართველოს პარლამენტის 1999 წლის 23 ივნისის დადგენილებით)

გაეროს კლიმატის ცვლილების ჩარჩო კონვენცია (საქართველოში ძალაშია საქართველოს მინისტრთა კაბინეტის 1994 წლის 16 მაისის №302 დადგენილებით)

გაეროს კლიმატის ცვლილების ჩარჩო კონვენციის კიოტოს ოქმი (საქართველოში ძალაშია საქართველოს პარლამენტის 1999 წლის 28 მაისის დადგენილებით)

ველური ცხოველების მიგრირებადი სახეობების დაცვის შესახებ კონვენცია (ბონი, 1979) - კონვენციას საქართველო შეუერთდა „ველური ცხოველების მიგრირებადი სახეობების დაცვის შესახებ“ კონვენციასთან შეერთების თაობაზე“ საქართველოს პარლამენტის 2000 წლის 11 თებერვლის დადგენილებით (საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე, III, 2000 წ., №12, მუხ. 110)

„ველური ცხოველების მიგრირებადი სახეობების დაცვის შესახებ“ ბონის კონვენციით გათვალისწინებული „აფრიკა-ევრაზიის მიგრირებადი წყლის ფრინველების დაცვის შესახებ“ შეთანხმება – რატიფიცირებულია საქართველოს პარლამენტის 2001 წლის 2 მარტის დადგენილებით (საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე, III, 2001 წ., 21, მუხ. 185)

„ველური ცხოველების მიგრირებადი სახეობების დაცვის შესახებ“ ბონის კონვენციით გათვალისწინებული „შავი ზღვის, ხმელთაშუა ზღვისა და მიმდებარე ატლანტის ოკეანის მცირე ვეშაპისებრთა დაცვის შესახებ“ შეთანხმება – რატიფიცირებულია საქართველოს

პარლამენტის 2001 წლის 2 მარტის დადგენილებით (საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე, III, 2001 წ., 21, მუხ. 186)

„მიგრირებადი სახეობების დაცვის“ ბონის კონვენციით გათვალისწინებული „ევროპაში ღამურების დაცვის შესახებ“ შეთანხმება – რატიფიცირებულია საქართველოს პარლამენტის 2001 წლის 21 დეკემბრის დადგენილებით (საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე, III, 2002 წ., №3, მუხ. 24)

კონვენცია საერთაშორისო მნიშვნელობის ჭარბტენიანი, განსაკუთრებით წყლის ფრინველთა საბინადროდ ვარგისი, ტერიტორიების შესახებ (RAMSAR) - საქართველოს პარლამენტის 1996 წლის 30 აპრილის დადგენილება შეერთების თაობაზე

ევროპის ველური ბუნებისა და ბუნებრივი პაბიტატების დაცვის კონვენცია (ბერნი, 1979) - საქართველოს პარლამენტის 2008 წლის 30 დეკემბრის დადგენილება „ევროპის ველური ბუნებისა და ბუნებრივი პაბიტატების დაცვის კონვენციასთან“ შეერთების შესახებ”

ევროპის ლანდშაფტების კონვენცია (2000) - საქართველოს პრეზიდენტის 2010 წლის 9 ივნისის №395 ბრძანებულება „ევროპის ლანდშაფტების კონვენციის“ დამტკიცებისა და ძალაში შესვლის შესახებ”

კონვენცია გადაშენების საფრთხის წინაშე მყოფი ველური ფლორისა და ფაუნის სახეობებით საერთაშორისო ვაჭრობის შესახებ (CITES)

საერთაშორისო შეთანხმება სურსათისა და სოფლის მეურნეობის წარმოებისთვის საჭირო მცენარეული გენეტიკური რესურსების შესახებ (ITPGRFA)

საქართველოს კანონი „საქართველოს მთავრობის სტრუქტურის, უფლებამოსილებისა და საქმიანობის წესის შესახებ“ (2004)

საქართველოს კანონის „საქართველოს მთავრობის სტრუქტურის, უფლებამოსილებისა და საქმიანობის წესის შესახებ“ საქართველოს კანონში ცვლილების შეტანის თაობაზე”, 2011 წლის 11 მარტი, №4385 (2011)

საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსი

საქართველოს კანონი „გარემოს დაცვის შესახებ“ (1996)

საქართველოს კანონი „დაცული ტერიტორიების სისტემის შესახებ“ (1996)

საქართველოს კანონი „ცხოველთა სამყაროს შესახებ“ (1996)

საქართველოს კანონი „წყლის შესახებ“ (1999)

საქართველოს კანონი „ატმოსფერული ჰაერის დაცვის შესახებ“ (1999)

საქართველოს ტყის კოდექსი (1999)

საქართველოს კანონი „საქართველოს „წითელი ნუსხისა“ და „წითელი წიგნის“ შესახებ“ (2003)

საქართველოს კანონი „ნიადაგების კონსერვაციისა და ნაყოფიერების აღდგენა-გაუმჯობესების შესახებ“ (2003)

საქართველოს „კანონი ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობისათვის მოსაკრებლების შესახებ“ (2004)

საქართველოს „ლიცენზიებისა და ნებართვების შესახებ“ (2005)

სივრცითი მოწყობისა და ქალაქმშენებლობის საფუძვლების შესახებ (2005)

ბუნებრივი და ტექნოგენური ხასიათის საგანგებო სიტუაციებისაგან მოსახლეობისა და ტერიტორიის დაცვის შესახებ (2007)

საქართველოს კანონი „გარემოზე ზემოქმედების ნებართვის შესახებ“ (2007)

საქართველოს კანონი „ეკოლოგიური ექსპერტიზის შესახებ“ (2007)

საქართველოს კანონი „ტყის ფონდის მართვის შესახებ“ (2010)

საქართველოს კანონი „ნიადაგის დაცვის შესახებ“ (1994)

საქართველოს კანონი „ვაზისა და ღვინის შესახებ“ (1999)

საქართველოს კანონი „ნიადაგების კონსერვაციისა და ნაყოფიერების აღდგენა-გაუმჯობესების შესახებ“ (2003)

საქართველოს პრეზიდენტის 2006 წლის 2 მაისის №303 ბრძანებულება „საქართველოს „წითელი ნუსხის“ დამტკიცების შესახებ“

საქართველოს პარლამენტის 2005 წლის 8 ივლისის №1895-რს დადგენილება „საქართველოს ეროვნული უსაფრთხოების კონცეფციის“ დამტკიცების შესახებ“

საქართველოს პარლამენტის 2011 წლის 23 დეკემბრის №5589-რს დადგენილება „საქართველოს ეროვნული უსაფრთხოების კონცეფციის“ დამტკიცების შესახებ“

საქართველოს მთავრობის 2012 წლის 24 იანვრის 127 განკარგულება „საქართველოს გარემოს დაცვის მოქმედებათა მეორე ეროვნული პროგრამის შესახებ 2012-2016“

საქართველოს მთავრობის 2005 წლის 19 თებერვლის №27 დადგენილება „საქართველოს ბიომრავალფეროვნების დაცვის სტრატეგია და მოქმედებათა გეგმის დამტკიცების შესახებ“

საქართველოს პრეზიდენტის 2003 წლის 2 აპრილის №112 ბრძანებულება „გაუდაბნობასთან ბრძოლის მოქმედებათა ეროვნული პროგრამის დამტკიცების შესახებ“

საქართველოს მთავრობის 2010 წლის 25 ივნისის 172 დადგენილება „საქართველოს რეგიონული განვითარების 2010-2017 წწ. სახელმწიფო სტრატეგიის დამტკიცებისა და საქართველოს რეგიონული განვითარების სამთავრობო კომისიის შექმნის შესახებ“

საქართველოს მთავრობის 2010 წლის 16 ნოემბრის 1448 განკარგულება „საქართველოს რეგიონული განვითარების 2010-2017 წწ. სახელმწიფო სტრატეგიის 2011 წლის სამოქმედო გეგმის დამტკიცების შესახებ“

საქართველოს გარემოს დაცვის მინისტრის ბრძანება №26, 2011 წლის 1 ივლისი, „დაცული ტერიტორიების სააგენტოს დებულების დამტკიცების შესახებ“

საქართველოს გარემოს დაცვის მინისტრის ბრძანება №27, 2011 წლის 1 ივლისი, „დაცული ტერიტორიების სააგენტოს ტერიტორიული ადმინისტრაციების ტიპური დებულების დამტკიცების შესახებ“

საქართველოს გარემოს დაცვის მინისტრის ბრძანება №20, წლის 9 ივნისი, საქართველოს გარემოს დაცვის სამინისტროს ბიომრავალფეროვნების დაცვის სამსახურის დებულების დამტკიცების შესახებ“

საქართველოს გარემოს დაცვის მინისტრის ბრძანება №22, 2011 წლის 15 ივნისი, „საქართველოს გარემოს დაცვის სამინისტროს ეკოლოგიური ექსპერტიზისა და ინსპექტირების დეპარტამენტის დებულების დამტკიცების შესახებ“

საქართველოს გარემოს დაცვის მინისტრის ბრძანება №7, 2011 წლის 13 აპრილი, „საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – გარემოს ეროვნული სააგენტოს დებულების დამტკიცების შესახებ“

საქართველოს მთავრობის 2011 წლის 16 მარტის №132 დადგენილება „საქართველოს გარემოს დაცვის სამინისტროს დებულების დამტკიცების თაობაზე“

საქართველოს მთავრობის დადგენილება №133, 2011 წლის 16 მარტი, „საქართველოს ენერგეტიკისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს დებულების დამტკიცების შესახებ“

საქართველოს ენერგეტიკისა და ბუნებრივი რესურსების მინისტრის ბრძანება №01, 2011 წლის 18 მარტი, „საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – ბუნებრივი რესურსების სააგენტოს დებულების დამტკიცების შესახებ“

საქართველოს მთავრობის დადგენილება №132, 2005 წლის 11 აგვისტო, „ტყით სარგებლობის ლიცენზიების გაცემის წესისა და პირობების შესახებ დებულების დამტკიცების თაობაზე“

საქართველოს მთავრობის დადგენილება № 242, 2010 წლის 20 აგვისტო, „ტყითსარგებლობის წესის დამტკიცების შესახებ“

საქართველოს მთავრობის დადგენილება, №241, 2010 წლის 13 აგვისტო, „ტყის მოვლისა და აღდგენის წესის შესახებ“

საქართველოს მთავრობის დადგენილება №240, 2010 წლის 13 აგვისტო, „სახელმწიფო ტყის ფონდის საზღვრის დადგენის წესის შესახებ“

საქართველოს მთავრობის დადგენილება №299, 2011 წლის 4 აგვისტო, „სახელმწიფო ტყის ფონდის საზღვრების დადგენის შესახებ“ (ამონაკრები)

საქართველოს ენერგეტიკისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – ბუნებრივი რესურსების სააგენტოს უფროსის ბრძანება №05, 2012 წლის 15 ივნისი, „გადაშენების საფრთხის წინაშე მყოფი ცხოველების ტყვეობაში გამრავლებისა და მათი მოპოვების (ბუნებრივი გარემოდან ამოღების) წესის შესახებ“

საქართველოს ენერგეტიკისა და ბუნებრივი რესურსების მინისტრის ბრძანება №192, 2012 წლის 12 ივნისი, „სამონადირეო მეურნეობის მართვის გეგმის შემუშავებისა და დამტკიცების წესის შესახებ“

საქართველოს მთავრობის დადგენილება №138, 2005 წლის 11 აგვისტო, „თევზჭერის ლიცენზიის გაცემის წესისა და პირობების შესახებ“ დებულების დამტკიცების თაობაზე“

საქართველოს მთავრობის 2007 წლის 6 თებერვლის №18 დადგენილება „გადაშენების საფრთხის წინაშე მყოფი ველური ფლორისა და ფაუნის სახეობებით საერთაშორისო ვაჭრობის შესახებ“ კონვენციის (CITES) დანართებში შეტანილი სახეობების, მათი ნაწილებისა და დერივატების ექსპორტის, იმპორტის, რეექსპორტისა და ზღვიდან ინტროდუქციის ნებართვის გაცემის წესისა და პირობების შესახებ დებულების დამტკიცების თაობაზე“

საქართველოს მთავრობის 2007 წლის 6 თებერვლის №21 დადგენილება „ექსპორტის მიზნით სოჭის გირჩისა და “გადაშენების საფრთხის წინაშე მყოფი ველური ფლორისა და ფაუნის სახეობებით საერთაშორისო ვაჭრობის შესახებ“ კონვენციის (CITES) დანართებში

შეტანილი თეთრყვავილას ბოლქვებით ან/და ყონივარდას გორგლებით სარგებლობის ლიცენზიების გაცემის წესისა და პირობების თაობაზე დებულების დამტკიცების შესახებ”

საქართველოს მთავრობის 2012 წლის 5 აპრილის №133 დადგენილება „ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობისთვის მოსაკრებლების გადახდის ადმინისტრირებასთან დაკავშირებით შეთანხმების დადების წესისა და პირობების შესახებ დებულების დამტკიცების თაობაზე”

საქართველოს მთავრობის 2011 წლის 7 სექტემბრის №339 დადგენილება “დაცული ტერიტორიების უძრავი ქონების (გარდა დაცული ლანდშაფტისა და მრავალმხრივი გამოყენების ტერიტორიის მიწისა) სარგებლობაში გადაცემისას საწყისი სააუქციონო ფასის განსაზღვრისა და საჯარო აუქციონის ჩატარების შესახებ დებულების დამტკიცების თაობაზე”

საქართველოს გარემოს დაცვის მინისტრის 2011 წლის 22 აგვისტოს №39 ბრძანება „დაცული ტერიტორიების მენეჯმენტის გეგმის სტრუქტურის, შინაარსისა და თემატური ნაწილების შემუშავების მეთოდოლოგიის მომზადების ეტაპებისა და პროცედურის შესახებ“

საქართველოს მთავრობის 2012 წლის 24 აპრილის №154 დადგენილება “გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობის სფეროში შეთანხმების დადების წესისა და პირობების შესახებ დებულების დამტკიცების თაობაზე”

საქართველოს გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების მინისტრის 2011 წლის 2 თებერვლის №2 ბრძანება „გარემოსთვის მიყენებული ზიანის განსაზღვრის (გამოანგარიშების) მეთოდის დამტკიცების შესახებ”

საქართველოს ენერგეტიკისა და ბუნებრივი რესურსების მინისტრის 2011 წლის 23 ივნისის №95 ბრძანება „გარემოსთვის მიყენებული ზიანის განსაზღვრის (გამოანგარიშების) მეთოდის დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების მინისტრის 2011 წლის 2 თებერვლის №2 ბრძანებაში ცვლილების შეტანის თაობაზე”

ევროსაბჭოს დირექტივა 79/409/EEC გარეულ ფრინველთა კონსერვაციის შესახებ (Council Directive 79/409/EEC on the conservation of wild birds) - *(ფრინველთა დაცვის დირექტივა)*

ევროსაბჭოს დირექტივა 92/43/EEC ბუნებრივი ჰაბიტატებისა და ველური ფაუნისა და ფლორის კონსერვაციის შესახებ (Council Directive 92/43/EEC on the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora) - *(ჰაბიტატების დირექტივა)*

Revised Edition of the Ecoregion Conservation Plan for the Caucasus (2010) Edited by L.Williams, et all. WWF Caucasus Programme Office
http://awsassets.panda.org/downloads/ecp_se.pdf

ლაჯანურის ჰიდროელექტროსადგომი. გარემოში ზემოქმედების შეფასების ანგარიში. / სამეცნიერო-კვლევითი ფორმა „გამა”, პრეზიდენტი ვ. გვახარია. თბილისი, 2007.
http://www.aarhus.ge/uploaded_files/32654eada0d6423b3ff574a79dccc68fb24edfbb3cb852c2281a078b1fe25f8.pdf

რკინიგზის მოღერნიზაციის პროექტი. გარემოში ზემოქმედების შეფასება. ტომი I. მოამზადა: ფონდმა “მსოფლიო ბამოცდოქება საქართველოსათვის” კონსორციუმს SYSRA Ltd / SPECTRUM-ისათვის/ შპს “საქართველოს რკინიგზა”. თბილისი 2011. / ზესტაფონი-ხაშურის მონაკვეთის რეაბილიტაცია და მშენებლობა.
http://www.aarhus.ge/uploaded_files/5268bdb71539b52ab145e6b3e4f988628ced69c1ae6b7d8bcc5b14b6bad43ca9.pdf

პროექტი ნამახვანის ჰიდროელექტროსადგურების კასკადის შესახებ. გარემოზე და სოციალური ზემოქმედების შეფასების ანგარიში. 2011. ენკონი - გარემოს დაცვის

კონსულტანტი. პროექტის განმხორციელებელი: "NS JV" ერთობლივი საწარმო (Nurol da SK E&C).

http://www.aarhus.ge/uploaded_files/f0016432eb11a2df115d4920ba9a3346d79d5d050bfca608cfb1f689c58b4842.pdf

Procedure for Environmental and Social Review of Projects. The International Finance Corporation (IFC)/ December 1998.

<http://www1.ifc.org/wps/wcm/connect/8b64370048855267ab74fb6a6515bb18/ESRP.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=8b64370048855267ab74fb6a6515bb18>

ENVIRONMENTAL AND SOCIAL PROCEDURES. EBRD, April 2010.

<http://www.ebrd.com/downloads/about/sustainability/esprocs10.pdf>

IFC Performance Standards on Environmental and Social Sustainability - Effective January 1, 2012.

http://www1.ifc.org/wps/wcm/connect/topics_ext_content/ifc_external_corporate_site/ifc+sustainability/publications/publications_handbook_pps

THE EQUATOR PRINCIPLES JUNE 2006. A financial industry benchmark for determining, assessing and managing social and environmental risk in project financing.

http://www.equator-principles.com/resources/equator_principles.pdf

Georgia's License to Kill . . . Its Endangered Animals / February 29, 2012 - 11:15am, by Giorgi Lomsadze.

<http://www.eurasianet.org/node/65063>

Georgia: Environmental Reform Seeks "Golden Balance" between Commerce and Conservation. March 17, 2011 - 2:04pm, by Molly Corso.

<http://www.eurasianet.org/node/63095>

Georgia Says, 'Come Kill Our Threatened Species' / Hunting for tourists, Tbilisi lifts protections for animals widely considered endangered. by Tsira Gvasalia 17 February 2012.

http://www.tol.org/client/article/23001-georgia-says-come-kill-our-threatened-species.html?utm_source=TOL+mailing+list&utm_campaign=2492f0eca6-TOL_newsletter2_21_2012&utm_medium=email

CBD Guidelines on Biodiversity and Tourism Development

<http://www.cbd.int/tourism/guidelines.shtml>

CBD - Impact assessment: Voluntary guidelines on biodiversity-inclusive impact assessment / COP 8 Decision VIII/28.

<http://www.cbd.int/decision/cop/?id=11042>

CBD Technical Series No. 26. Biodiversity in Impact Assessment /Background Document to CBD Decision VIII/28: Voluntary Guidelines on Biodiversity-Inclusive Impact Assessment

<http://www.cbd.int/doc/publications/cbd-ts-26-en.pdf>

Economics, Trade and Incentive Measures / Tools and Guidance / CBD Proposals for the Design and Implementation of Incentive Measures

Incentive Measures for the conservation and Sustainable Use of Biological Diversity

An Exploration of Tools and Methodologies for Valuation of Biodiversity and Biodiversity Resources and Functions

Valuing wetlands - Guidance for valuing the benefits derived from wetland ecosystem services

The Impact of Trade Liberalization on Agricultural Biological Diversity

The value of forest ecosystems

The Value of Nature - Ecological, Economic, Cultural and Social Benefits of Protected Areas

<http://www.cbd.int/incentives/tools.shtml>

CBD - Good Practice Guidance for Mining and Biodiversity /ICMM (2006)

<http://www.icmm.com/page/1182/good-practice-guidance-for-mining-and-biodiversity>

CBD - Guide for the oil and gas industry / IPIECA, OGP (2008)

<http://www.cbd.int/doc/business/cbd-guide-oli-gas-en.pdf>

Resolution VIII.9: Guidelines for incorporating biodiversity-related issues into environmental impact assessment legislation and/or processes and in strategic environmental assessment' adopted by the Convention on Biological Diversity (CBD), and their relevance to the Ramsar Convention

http://www.ramsar.org/cda/en/ramsar-documents-resol-resolution-viii-9/main/ramsar/1-31-107%5E21514_4000_0__

RAMSAR Convention Resolution VIII.4: Principles and guidelines for incorporating wetland issues into Integrated Coastal Zone Management (ICZM)

http://www.ramsar.org/cda/en/ramsar-documents-resol-resolution-viii-4/main/ramsar/1-31-107%5E21494_4000_0__

RAMSAR Convention Resolution VIII.16: Principles and guidelines for wetland restoration

http://www.ramsar.org/cda/en/ramsar-documents-guidelines-principles-and-20878/main/ramsar/1-31-105%5E20878_4000_0__

IMPACT ASSESSMENT AND MIGRATORY SPECIES. Adopted by the Conference of the Parties at its Seventh Meeting (Bonn, 18-24 September 2002)

http://www.cms.int/bodies/COP/cop7/proceedings/pdf/en/part_I/Res_Rec/RES_7_02_Impact_Assessment.pdf

Environmental Performance Review, Georgia, 2010, Second Review. UN Economic Commission for Europe (ECE)/ Committee on Environmental Policy/ ECE/CEP/157 UN, New York and Geneva.

http://www.unecce.org/fileadmin/DAM/env/epr/epr_studies/Georgia%20II.pdf

საქართველოს ეროვნული მოსახლეობის გარემოს მდგომარეობის შესახებ (2007-2009)

momxmarebeli.ge/images/file_634618.pdf

საქართველოს ბუნებრივი რესურსები და გარემოს დაცვა. სტატისტიკური პუბლიკაცია. საქსტატი. თბილისი – 2011.

http://geostat.ge/cms/site_images/_files/georgian/agriculture/saqartvelos%20bunbrivi%20resursebi%20da%20garemos%20dacva%202010.pdf

საქართველოს სტატისტიკური წელიწადეული 2011. სტატისტიკის ეროვნული სამსახური.

STATISTICAL YEARBOOK OF GEORGIA 2011. Geostat.

http://geostat.ge/cms/site_images/_files/yearbook/Yearbook_Geo_2011.pdf

8. დამხმარე მასალების ჩამონათვალი

(კანონებისა და სხვა ნორმატიული აქტების ტექსტების კონსოლიდირებული ვერსიები)

01 - საქართველოს „კანონი გარემოს დაცვის შესახებ“ (1996)

02 - საქართველოს „კანონი დაცული ტერიტორიების სისტემის შესახებ“ (1996)

03 - საქართველოს „კანონი კოლხეთის დაცული ტერიტორიების შექმნისა და მართვის შესახებ“ (1998)

04 - საქართველოს „კანონი დაცული ტერიტორიების სტატუსის შესახებ“ (2007)

05 - საქართველოს „კანონი ცხოველთა სამყაროს შესახებ“ (1996)

06 - საქართველოს „კანონი საქართველოს „წითელი ნუსხისა“ და „წითელი წიგნის“ შესახებ“ (2003)

07 - საქართველოს ტყის კოდექსი (1999)

08 - საქართველოს „კანონი ტყის ფონდის მართვის შესახებ“ (2010)

09 - საქართველოს „კანონი ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობისათვის მოსაკრებლების შესახებ“ (2004)

10 - საქართველოს „კანონი სივრცითი მოწყობისა და ქალაქთმშენებლობის საფუძვლების შესახებ“ (2005)

11 - საქართველოს „კანონი გარემოზე ზემოქმედების ნებართვის შესახებ“ (2007)

12 - საქართველოს „კანონი ეკოლოგიური ექსპერტიზის შესახებ“ (2007)

13 - საქართველოს გარემოს დაცვის მინისტრის ბრძანება №26, 2011 წლის 1 ივლისი, „დაცული ტერიტორიების სააგენტოს დებულების დამტკიცების შესახებ“

14 - საქართველოს გარემოს დაცვის მინისტრის ბრძანება №27, 2011 წლის 1 ივლისი, „დაცული ტერიტორიების სააგენტოს ტერიტორიული ადმინისტრაციების ტიპური დებულების დამტკიცების შესახებ“

15 - საქართველოს გარემოს დაცვის მინისტრის ბრძანება №20, წლის 9 ივნისი, საქართველოს გარემოს დაცვის სამინისტროს ბიომრავალფეროვნების დაცვის სამსახურის დებულების დამტკიცების შესახებ“

16 - საქართველოს გარემოს დაცვის მინისტრის ბრძანება №22, 2011 წლის 15 ივნისი, „საქართველოს გარემოს დაცვის სამინისტროს ეკოლოგიური ექსპერტიზისა და ინსპექტირების დეპარტამენტის დებულების დამტკიცების შესახებ“

17 - საქართველოს გარემოს დაცვის მინისტრის ბრძანება №7, 2011 წლის 13 აპრილი, „საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – გარემოს ეროვნული სააგენტოს დებულების დამტკიცების შესახებ“

18 - საქართველოს მთავრობის დადგენილება №132, 2011 წლის 16 მარტი, „საქართველოს გარემოს დაცვის სამინისტროს დებულების დამტკიცების შესახებ“

19 - საქართველოს მთავრობის დადგენილება №133, 2011 წლის 16 მარტი, „საქართველოს ენერგეტიკისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს დებულების დამტკიცების შესახებ“

- 20 - საქართველოს ენერგეტიკისა და ბუნებრივი რესურსების მინისტრის ბრძანება №01, 2011 წლის 18 მარტი, „საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – ბუნებრივი რესურსების სააგენტოს დებულების დამტკიცების შესახებ“
- 21 - საქართველოს მთავრობის დადგენილება №132, 2005 წლის 11 აგვისტო, „ტყით სარგებლობის ლიცენზიების გაცემის წესისა და პირობების შე სახებ დებულების დამტკიცების თაობაზე
- 22 - საქართველოს მთავრობის დადგენილება № 242, 2010 წლის 20 აგვისტო, „ტყითსარგებლობის წესის დამტკიცების შესახებ“
- 23 - საქართველოს მთავრობის დადგენილება, №241, 2010 წლის 13 აგვისტო, „ტყის მოვლისა და აღდგენის წესის შესახებ“
- 24 - საქართველოს მთავრობის დადგენილება №240, 2010 წლის 13 აგვისტო, „სახელმწიფო ტყის ფონდის საზღვრის დადგენის წესის შესახებ“
- 25 - საქართველოს მთავრობის დადგენილება №299, 2011 წლის 4 აგვისტო, „სახელმწიფო ტყის ფონდის საზღვრების დადგენის შესახებ“ (ამონაკრები)
- 26 - საქართველოს ენერგეტიკისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – ბუნებრივი რესურსების სააგენტოს უფროსის ბრძანება №05, 2012 წლის 15 ივნისი, „გადაშენების საფრთხის წინაშე მყოფი ცხოველების ტყვეობაში გამრავლებისა და მათი მოპოვების (ბუნებრივი გარემოდან ამოღების) წესის შესახებ“
- 27 - საქართველოს ენერგეტიკისა და ბუნებრივი რესურსების მინისტრის ბრძანება №192, 2012 წლის 12 ივნისი, „სამონადირეო მეურნეობის მართვის გეგმის შემუშავებისა და დამტკიცების წესის შესახებ“
- 28 - საქართველოს მთავრობის დადგენილება №138, 2005 წლის 11 აგვისტო, „თევზჭერის ლიცენზიის გაცემის წესისა და პირობების შესახებ“ დებულების დამტკიცების თაობაზე
- 29 – ა) საქართველოს „კანონი ჯავახეთის დაცული ტერიტორიების შექმნისა და მართვის შესახებ“ / ბ) საქართველოს „კანონის პროექტი „ჯავახეთის დაცული ტერიტორიების შესახებ“ (განმარტებით ბარათთან ერთად)
- 30 - საქართველოს „კანონი მაჭახელას ეროვნული პარკის შესახებ“
- 31 - საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსი (ამონაკრები)
- 32 - Assessing Five Years of CEPF Investment In the Caucasus Biodiversity Hotspot / A Special Report January 2010.
- 33 - Caucasus Programme : Valuation of the Contribution of Borjomi-Kharagauli and Mtirala National Parks Ecosystem Services to Economic Growth and Human Well-being Republic of Georgia. October 2011. Prepared by Marlon Flores, Malkhaz Adeishvili. [a)Presentation and b)Report]
- 34 - გარემოს დაცვის ინსპექციის მიერ 2010 წელს გაწეული საქმიანობის ანგარიში
- 35 - ბუნებრივი რესურსების სააგენტოს საშტატო განრიგი და სტრუქტურა (2012 წლის აპრილამდე მდგომარეობით)
- 36 - საქართველოს „კანონი „საქართველოს 2012 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის შესახებ“ საქართველოს კანონში ცვლილების შეტანის თაობაზე (ამონაკრები)
- 37 - საქართველოს „კანონი ტყის შესახებ“ /საქართველოს ენერგეტიკისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს მიერ მომზადებული პროექტი შემდგომი მსჯელობისთვის/ 2012.

38 - ა) ჰაინრიჰ ბიოლის ფონდის ოფისში 2011 წლის 9 ნოემბერს გამართული საჯარო დისკუსია თემაზე: „საქართველოს სატყეო სექტორის რეფორმის ახალი მიმართულებები“;
ბ) საჯარო პოლიტიკის ნარკვევი /აპრილი, 2012 / შეთანხმება გარემოს წინააღმდეგ /„საქართველოს ზოგიერთ საკანონმდებლო აქტში ცვლილების შეტანის შესახებ““ 2012 წლის 20 მარტის საქართველოს „კანონის მიმოხილვა/ ავტორი: მერაბ ბარბაქაძე, გარემოს დაცვის სამართლის ექსპერტი; გ) პრეს რელიზი / “მწვანე ალტერნატივას” მოწოდება საქართველოს მთავრობის მიერ ევროპის სამეზობლო პოლიტიკის სამოქმედო გეგმით აღებული ვალდებულებების შესრულების თაობაზე. თბილისი, 28 ივნისი 2012.

39 – ა) შეთანხმება „ლატვიის რესპუბლიკის გარემოს დაცვის სამინისტროსა და საქართველოს გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს შორის გარემოს დაცვის სფეროში თანამშრომლობის შესახებ“.

ბ) შეთანხმება „საქართველოს გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს ესტონეთის რესპუბლიკის გარემოს დაცვის სამინისტროებს შორის გარემოს დაცვის სფეროში თანამშრომლობის შესახებ“.

40 - სამონადირეო ტურიზმის პერსპექტივები / საქართველოს მონადირეთა და მეთევზეთა ფედერაციის ყოველთვიური ჟურნალი “ნადირობა და თევზაობა”, მაისი 2012 წ., №1. – გვ. 10-12.

9. დაინტერესებულ მხარეებთან ჩატარებული შეხვედრები და კონსულტაციები

შეხვედრა საქართველოს ენერგეტიკისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროსა და ამავე სამინისტროს ბუნებრივი რესურსების სააგენტოში - 14 მარტი, 2012 წელი

შეხვედრები შედგა საქართველოს ენერგეტიკისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს ბუნებრივი რესურსების დეპარტამენტის ხელმძღვანელთან ბ-ნ არჩილ ადამიასთან და ბუნებრივი რესურსების სააგენტოს მონიტორინგის დეპარტამენტის ხელმძღვანელთან - ქ-ნ ნელი კორკოტაძესთან.

შეხვედრები მოიცავდა შემდეგ ძირითად საკითხს - საქართველოს ენერგეტიკისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროსა და ამავე სამინისტროს ბუნებრივი რესურსების სააგენტოს მიმართება ბიომრავალფეროვნების მართვის - ბიომრავალფეროვნების რესურსების დაცვისა და მდგრადი გამოყენების საკითხებთან.

შეხვედრის მონაწილეებს მიეწოდათ ინფორმაცია საქართველოს ბიომრავალფეროვნების დაცვის სტრატეგიისა და სამოქმედო გეგმის განახლების ფარგლებში მიმდინარე პროექტის თაობაზე და აგრეთვე, პროექტის თემატური მიმართულების – ბიომრავალფეროვნების მართვა/მენეჯმენტი შესახებ.

განხილულ საკითხთან დაკავშირებით შეხვედრის მონაწილეების მიერ მოწოდებული იქნა შემდეგი ინფორმაცია და გამოთქმული იქნა შემდეგი მოსაზრებები:

საქართველოს ენერგეტიკისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროსა და ბუნებრივი რესურსების სააგენტოს პირდაპირი და უშუალო კომპეტენცია ბიომრავალფეროვნების რესურსებთან მიმართებაში მიმდინარე ეტაპზე შემოიფარგლება მხოლოდ იმ რესურსებით, რომლებითაც სარგებლობა ექვემდებარება ლიცენზირებას “ლიცენზიებისა და ნებართვების შესახებ” საქართველოს კანონის შესაბამისად (ტყითსარგებლობა, ცხოველთა სამყაროს ობიექტებით სარგებლობა, თევზის რესურსებით სარგებლობა, ზოგიერთი

მცენარეული რესურსით სარგებლობა – მაგ., სოჭის გირჩები და სხვ.). შესაბამისად, კონტროლი და სხვა საზედამხებელო ფუნქციების განხორციელება ხორციელდება მხოლოდ ლიცენზირებას დაქვემდებარებულ რესურსების სახეობებთან მიმართებაში.

ამასთან, მიზანშეწონილი იქნებოდა საქართველოს ენერგეტიკისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს ბუნებრივი რესურსების სააგენტოს უშუალო მონაწილეობა მიეღო როგორც ბიომრავალფეროვნების დაცვის სტრატეგიისა და სამოქმედო გეგმის განახლების პროცესში, ასევე, ბიომრავალფეროვნების დაცვისა და მდგრადი გამოყენების საკითხებთან დაკავშირებით უწყებათაშორისო კოორდინაციის შესაძლო ფორმალურ პროცესში (უწყებათაშორისი კომისია, საბჭო და ა.შ.).

გარდა ამისა, არსებობს საჭიროება ბიომრავალფეროვნების რესურსების (მაგ., თევზის რესურსების, ნადირობას დაქვემდებარებული ცხოველთა სამყაროს ობიექტების) მოპოვების კვტების დადგენისა და რესურსების ფაქტიური მოპოვების რაოდენობრივი და ხარისხობრივი კონტროლის მიზნით შემუშავებული იქნეს მეთოდური ტიპის ინსტრუქცია/სახელმძღვანელო, რაც ბუნებრივი რესურსების სააგენტოს გაუადვილებდა მასზე დაკისრებული მოვალეობების შესრულებას.

შეხვედრა საქართველოს გარემოს დაცვის სამინისტროს დაცული ტერიტორიების სააგენტოში - 16 მარტი, 2012 წელი

შეხვედრაში მონაწილეობას იღებდა საქართველოს გარემოს დაცვის სამინისტროს დაცული ტერიტორიების სააგენტოს თავმჯდომარის მოადგილე - ქ-ნ თამარ პატარიძე.

შეხვედრა მოიცავდა შემდეგ ძირითად საკითხს - დაცული ტერიტორიების სააგენტოს მიმართება დაცულ ტერიტორიებზე ბიომრავალფეროვნების რესურსების დაცვისა და მდგრადი გამოყენების მართვის საკითხებთან.

ქ-ნ თამარ პატარიძეს მიეწოდა ინფორმაცია საქართველოს ბიომრავალფეროვნების დაცვის სტრატეგიისა და სამოქმედო გეგმის

განახლების ფარგლებში მიმდინარე პროექტის თაობაზე და აგრეთვე, პროექტის თემატური მიმართულების – ბიომრავალფეროვნების მართვა/მენეჯმენტი შესახებ.

განხილულ საკითხთან დაკავშირებით ქ-ნ თამარ პატარიძის მიერ მოწოდებული იქნა შემდეგი ინფორმაცია და გამოთქმული იქნა შემდეგი მოსაზრებები:

დაცული ტერიტორიების სააგენტოსთვის ბიომრავალფეროვნების რესურსების მართვის საკითხები საინტერესოა განსაკუთრებით დაცული ტერიტორიების ისეთი კატეგორიებთან მიმართებაში, როგორებიც არის დაცული ლანდშაფტი, მრავალმხრივი გამოყენების ტერიტორია, აღკვეთილი და ასევე, ეროვნული პარკის ტრადიციული გამოყენების ზონა – იქ სადაც დაშვებულია რესურსებით ლიმიტირებული და მდგრადი სარგებლობა.

დაცული ტერიტორიების სააგენტოს მოსამსახურეებს ზოგადად არ გააჩნიათ სათანადო ცოდნა და/ან გამოცდილება ბიომრავალფეროვნების კონსერვაციის დაგეგმვის კუთხით. ამის ერთ-ერთი მიზეზია კვალიფიციური კადრების სიმცირე და კადრების დენადობის საკმაოდ მაღალი დონე.

მთლიანობაში, დაცული ტერიტორიების სააგენტო ამჟამად გეგმავს დაცული ტერიტორიების მართვის სისტემაში დეცენტრალიზაციის ელემენტების დანერგვას – თავდაპირველად, ექსპერიმენტის სახით, აღმოსავლეთ კავკასიონში განლაგებულ დაცულ ტერიტორიებზე.

ზემო თქმულიდან გამომდინარე მიზანშეწონილი იქნებოდა:

- დაცული ტერიტორიების სააგენტოს მოსამსახურეებს (როგორც სააგენტოს ცენტრალური აპარატის დაცული ტერიტორიების დაგეგმარების ქვედანაყოფის, ასევე ცალკეული დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციების დონეზე) გაეწეოთ სპეციალიზირებული ტრენინგ-კურსი ბიომრავალფეროვნების კონსერვაციისა და მდგრადი გამოყენების სფეროში.

- შემუშავებული ყოფილიყო პრაქტიკული მეთოდური სახელმძღვანელო დოკუმენტი დაცულ ტერიტორიებზე (დაცული ლანდშაფტი, მრავალმხრივი

გამოყენების ტერიტორია, აღკვეთილი, ეროვნული პარკის ტრადიციული გამოყენების ზონა) ტრადიციული/მდგრადი სოფლის მეურნეობისა და ბიომრავალფეროვნების დაცვის/კონსერვაციის საფუძვლების, განსახორციელებელი ღონისძიებების დაგეგმვისა და ამ ღონისძიებათა განხორციელების მექანიზმების საკითხებზე.

შეხვედრა საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტროში - 21 მარტი, 2012 წელი

შეხვედრაში მონაწილეობას იღებდა: საქართველოს სოფლის მეურნეობის მინისტრის მოადგილე კონსტანტინე კობახიძე - აგრარული პოლიტიკის სახელმწიფო კომისიის წევრი, სოფლის მეურნეობის განვითარების ფონდის გამგეობის წევრი, საქართველოს სოფლის მეურნეობის განვითარების სტრატეგიის (2012-2022) პროექტის შემუშავების პროცესის კოორდინატორი.

შეხვედრა მოიცავდა შემდეგ ძირითად საკითხებს:

- საქართველოს მთავრობის მიერ დასამტკიცებლად გამიზნული საქართველოს სოფლის მეურნეობის განვითარების სტრატეგიის (2012-2022) პროექტის ძირითადი მიმართულებები და სტრატეგიის მიმართება ბიომრავალფეროვნების/აგრობიომრავალფეროვნების საკითხებთან;
- საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მიმართება ბიომრავალფეროვნების/აგრობიომრავალფეროვნების დაცვისა და მდგრადი გამოყენების საკითხებთან;
- ბიომრავალფეროვნებასთან და მის შემადგენელ კომპონენტთან - აგრობიომრავალფეროვნებასთან დაკავშირებულ სფეროში დარგთაშორისი მიდგომებისა და კოორდინაციის გაუმჯობესების პერსპექტივები;

ბ-ნ კონსტანტინე კობახიძეს მიეწოდა ინფორმაცია მიეწოდა ინფორმაცია საქართველოს ბიომრავალფეროვნების დაცვის სტრატეგიისა და სამოქმედო გეგმის განახლების ფარგლებში მიმდინარე პროექტის თაობაზე და აგრეთვე,

პროექტის თემატური მიმართულებების – ბიომრავალფეროვნების მართვა/მენეჯმენტი შესახებ.

განხილულ საკითხებთან დაკავშირებით ბ-ნ კონსტანტინე კობახიძის მიერ მოწოდებული იქნა შემდეგი ინფორმაცია და გამოთქმული იქნა შემდეგი მოსაზრებები:

საქართველოს მთავრობის მიერ დასამტკიცებლად გამოზნულ საქართველოს სოფლის მეურნეობის განვითარების სტრატეგიის (2012-2022) პროექტს გააჩნია პირდაპირი მიმართება აგრობიომრავალფეროვნების საკითხებთან. კერძოდ, პროექტში შეტანილი იქნა გარემოს დაცვისა და მცენარეთა გენეტიკური რესურსების მდგრადი გამოყენების საკითხები. პროექტში აღნიშნულია, რომ საქართველო წარმოადგენს ბიომრავალფეროვნების ერთ-ერთ მნიშვნელოვან წერტილს, სადაც აგრობიომრავალფეროვნების კონსერვაციასა და მდგრად გამოყენებას განსაკუთრებული როლი ენიჭება სოფლის მეურნეობის განვითარების საქმეში. პროექტი მოიცავს, აგრეთვე ამ სფეროებში გასატარებელ ისეთ ღონისძიებებს, როგორებიც არის ქარსაფარი ზოლების გაშენება და მოვლა; სასუქებისა და შხამქიმიკატების მიზანმიმართული გამოყენება დანარჩენების მონიტორინგი; სამელიორაციო ინფრასტრუქტურის მოწესრიგება; ნაპირსამაგრი სამუშაოების განხორციელება და მდინარეთა სანაპირო ზონის ავარიული ობიექტების მონაცემთა ბაზის შექმნა; მოსალოდნელი სტიქიური მოვლენების შესახებ ადრეული შეტყობინების სისტემის სრულყოფა/მოდერნიზაცია.

საქართველოს სოფლის მეურნეობის განვითარების სტრატეგიის (2012-2022) პროექტი საფუძვლად უნდა დაედოს სოფლის მეურნეობის მოდერნიზაციას, რომელიც თავის მხრივ ორიენტირებული უნდა იყოს :

სახელმწიფო ხელისუფლების ორგანოების მხრიდან სოფლის მეურნეობის სექტორისთვის შემდეგი მომსახურებების მიწოდებაზე: სასოფლო-სამეურნეო ინფრასტრუქტურა (თანამედროვე ლოგისტიკური ცენტრები, მელიორაციის სისტემები და სხვ.); ბაზარზე ორიენტირებული საგანმანათლებლო სისტემა და საინფორმაციო უზრუნველყოფა;

ქვეყნის სასურსათო უსაფრთხოების ხარისხის ზრდაზე;

სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის გასაღების საგარეო ბაზრების ათვისებაზე, საექსპორტო პოტენციალისა და შემოსავლების ზრდაზე;

სასოფლო-სამეურნეო წარმოების ინდუსტრიალიზაციაზე;

მაღალტექნოლოგიური და რენტაბელური კულტურების წარმოებისა და რეალიზაციის ხელშეწყობაზე.

საქართველოს სოფლის მეურნეობის განვითარების სტრატეგიის (2012-2022) საფუძველზე გათვალისწინებულია 3-4 წლიანი სამოქმედო გეგმის შემუშავება და მიღება, რომელშიაც, სხვა პრიორიტეტებთან ერთად ინტეგრირებული იქნება სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ინსტიტუციონალური განვითარებისა და მოწყობის საკითხი.

სოფლის მეურნეობის სამინისტროს არ გააჩნია პირდაპირი (კანონმდებლობით განსაზღვრული) ვალდებულება სურსათისა და სოფლის მეურნეობის წარმოებისთვის საჭირო მცენარეული და/ან ცხოველური გენეტიკური რესურსების დაცვისა და შენარჩუნების (კონსერვაციის) და მათი მდგრადი გამოყენების რეგულირების უზრუნველყოფის კუთხით. რეგულირების თვალსაზრისით, გამონაკლისს წარმოადგენს მეღვინეობის დარში კანონმდებლობით განსაზღვრული პირობებისა და სხვა შესაბამისი ნორმატიული აქტების მოთხოვნათა დაცვის ზედამხედველობა და მათი დარღვევისას საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებული ღონისძიებების გატარება - რასაც სამინისტროს სისტემაში შემავალი ღვინის ეროვნული სააგენტო ახორციელებს და რაც გულისხმობს ვაზის სადედეების, სამყნობი მასალებისა და ნამყენი ნერგების წარმოებასა და გაშენებაზე ზედამხედველობის, ტექნიკური და ფიტოსანიტარიული კონტროლის, ვენახის ფართობებსა და საწარმოებში პროდუქციის მოძრაობისა და ნაშთების კარტოთეკის (საინფორმაციო ბანკის) დადგენის წარმოებას.

ზოგადად, სოფლის მეურნეობის სამინისტროს არ აკისრია სამართლებრივი ვალდებულება განახორციელოს ღონისძიებანი სასოფლო-სამეურნეო ჯიშებისა და კულტურების გენოფონდის შეგროვების, შენახვის, მეცნიერული კვლევისა და წარმოშობის ადგილზე აღდგენა-გამრავლებისათვის.

საქართველოში არსებული სასოფლო-სამეურნო კულტურების გენეტიკური მრავალფეროვნება (სოფლის მეურნეობის წარმოებისთვის საჭირო მცენარეული გენეტიკური რესურსები) არ წარმოადგენს კომერციული ინტერესის საგანს - იმდენად, რამდენადაც კომერციული დანიშნულების სათესლე (ჰიბრიდული) მასალის მწარმოებელი კომპანიები ორიენტაციას იღებენ იმგვარი ადგილწარმოშობის გენეტიკური რესურსების გამოყენებაზე, რაც შემდგომში შესაძლოა გამოყენებული იქნეს იმავე გეოგრაფიულ ზონის (ქვეყნის) ბაზარზე სათესლე (ჰიბრიდული) მასალის მიწოდებისთვის. შესაბამისად, გასაღების ბაზრის სიდიდე უნდა უზრუნველყოფდეს კონკრეტული ადგილწარმოშობის (ჩვენს შემთხვევაში საქართველოში) მოპოვებული საწყისი გენეტიკური მასალის ბაზაზე მიღებული სათესლე (ჰიბრიდული) მასალის გასაღებასა და შესაბამისად, მათზე გაწეული წარმოების ხარჯების ანაზღაურებას. სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ხელთ არსებული ინფორმაციით ამგვარი (ადგილობრივი) გენეტიკური საწყისი მასალის მოპოვებას და შემდგომ მის ბაზაზე მიღებული სათესლე მასალის (წიწიბურა, ხორბალი) მიწოდებას სათესლე მასალის მწარმოებელი რიგი უცხოური კომპანიები გეგმავენ უკრაინისთვის.

ზემოთქმულიდან გამომდინარე, სახელმწიფო სუბსიდირებას არ შეიძლება დაექვემდებაროს სასოფლო-სამეურნო კულტურების გენეტიკური ბანკების შექმნა, შევსება და შენახვა - ისევე, როგორც დონისძიებანი სასოფლო-სამეურნო ჯიშებისა და კულტურების გენოფონდის შეგროვების, შენახვის, მეცნიერული კვლევისა და წარმოშობის ადგილზე აღდგენა-გამრავლებისათვის. ეს ფუნქცია, მიმდინარე ეტაპზე, მთლიანად საგანმანათლებლო და კვლევითმა სექტორმა უნდა იკისროს - უმეტესწილად სხვადასხვა დონორი ორგანიზაციების მიერ დაფინანსებული პროექტების ფარგლებში.

ამასთან, სოფლის მეურნეობის სამინისტრო აცნობიერებს უკვე არსებული სასოფლო-სამეურნო კულტურების გენბანკების შენარჩუნების მნიშვნელობას (საქართველოს ხორბლის გენოფონდი, ვაზის სამრეწველო ჯიშების კოლექცია, ხეხილოვანი კულტურების კოლექცია და მინდვრის კულტურების კოლექცია), რომლებიც დაცულია ამჟამად საქართველოს აგარარული უნივერსიტეტის დაქვემდებარებაში მყოფ მიწათმოქმედებისა და მეზღვრობის, მევენახეობისა და მეღვინეობის კვლევით ინსტიტუტებში.

ამჟამად, საქართველოში არ არსებობს და ობიექტურად არ შეიძლება არსებობდეს აგრობიომრავალფეროვნების დაცვისა და შენარჩუნებისთვის აუცილებელი ეკონომიკური სტიმულირების მექანიზმები - იმდენად, რამდენადაც აგრობიომრავალფეროვნების რესურსების დაცვისა და ათვისების მიზნები დღევანდელ ეტაპზე ვერ პასუხობს აგრარული რეფორმის ძირითად მიმართულებას - სოფლის მეურნეობის წარმოების ინდუსტრიალიზაციაზე, სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის გასაღების საგარეო ბაზრების ათვისებაზე, საექსპორტო პოტენციალისა და შემოსავლების ზრდაზე ორიენტაციას.

ზემო თქმულიდან გამომდინარე მიზანშეწონილი იქნებოდა:

- ბიომრავალფეროვნების (და შესაბამისად აგრობიომრავალფეროვნების) სფეროს დაკავშირება სოფლის მეურნეობის სექტორის განვითარების კომერციულ ასპექტებთან - ე.წ. „აგრობიომრავალფეროვნების კომერციალიზაცია“;
- შესაძლებლობათა ფარგლებში სოფლის მეურნეობის სერვის ცენტრების სპეციალისტებისთვის სპეციალიზირებული ტრენინგ-კურსების შეთავაზება აგრობიომრავალფეროვნების საკითხებთან ურთიერთმიმართებაში - მათთვის ასევე, სადემონსტრაციო კომპონენტების (გენეტიკური ბანკებისა და დონორი ორგანიზაციების მხარდაჭერით შექმნილი შესაბამისი საცდელი ნაკვეთების დათვალირება და სხვ.) შეთავაზებით;

შეხვედრა საქართველოს გარემოს დაცვის სამინისტროს ეკოლოგიური ექსპერტიზისა და ინსპექტირების დეპარტამენტში - 14 აპრილი, 2012 წელი

შეხვედრაში მონაწილეობას იღებდა საქართველოს გარემოს დაცვის სამინისტროს ეკოლოგიური ექსპერტიზისა და ინსპექტირების დეპარტამენტის თანამშრომელთა ჯგუფი.

შეხვედრის მონაწილეებს მიეწოდათ ინფორმაცია საქართველოს ბიომრავალფეროვნების დაცვის სტრატეგიისა და სამოქმედო გეგმის განახლების ფარგლებში მიმდინარე პროექტის თაობაზე და აგრეთვე, პროექტის

თემატური მიმართულების – ბიომრავალფეროვნების მართვა/მენეჯმენტი შესახებ.

შეხვედრა მოიცავდა შემდეგ ძირითად საკითხებს:

გარემოზე ზემოქმედების ნებართვის გაცემისა და ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნის შედგენის პროცესში, ასევე, გაცემული ნებართვების პირობების კონტროლის პროცესში ეკოლოგიური ექსპერტიზისა და ინსპექტირების დეპარტამენტის მიმართება ბიომრავალფეროვნების დაცვისა და მდგრადი გამოყენების საკითხებთან.

განხილულ საკითხთან დაკავშირებით მოწოდებული იქნა შემდეგი ინფორმაცია და გამოთქმული იქნა შემდეგი მოსაზრებები:

დეპარტამენტის საერთო საშტატო რაოდენობა შეადგენს 19 ერთეულს, მათ შორის:

- ა) ნებართვების სამმართველო - 7;
- ბ) ინსპექტირების სამმართველო - 9;
- გ) ანალიტიკური სამმართველო - 3.

ინსპექტირების სამმართველოს არ გააჩნია ბიომრავალფეროვნების სფეროში სპეციალიზირებული თანამშრომელი.

ინსპექტირების სამმართველოს მეთოდოლოგია (ინსპექტირების გეგმები ან მსგავსი) სახელმწიფო კონტროლის განხორციელებისას იმ პირთა მიმართ, რომელთაც გააჩნიათ სამინისტროს მიერ გაცემული ნებართვა ან რომელთა საქმიანობა ექვემდებარება ეკოლოგიურ ექსპერტიზას - ინსპექტირების წესი და ობიექტების ინსპექტირების გეგმა (წელიწადში ერთი ყოველ ობიექტზე) არ ითვალისწინებს ბიომრავალფეროვნების ასპექტებს.

არ არსებობს დამტკიცებული მეთოდოლოგია (მეთოდური მითითებები), რომელიც გამოყენებული იქნებოდა გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ბიომრავალფეროვნების ნაწილის მომზადებისას.

არსებობს სირთულეები, ეკოლოგიური ექსპერტიზის ჩატარების პროცესში ბიომრავალფეროვნების ასპექტების თაობაზე დასკვნის მომზადებისას – იმდენად, რამდენადაც არ გააჩნიათ ამ დარგის დამოუკიდებელი ექსპერტები.

არსებობს მხოლოდ არასრულყოფილი სტატისტიკა იმის თაობაზე, თუ რამდენ გზნ-ის სანებართვო პირობებში იყო ასახული ბიომრავალფეროვნების ასპექტები - მხოლოდ რამოდენიმე მსხვილი ობიექტის გზნ-ის სანებართვო პირობებში, ისიც 2011 წლის მაისიდან.

ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნის პირობების შეცვლის საკითხის განმხილველი კომისიის შემადგენლობაში ბიომრავალფეროვნების სფეროს წარმომადგენელი არ არის შეყვანილი.

არსებული ხარვეზები ზოგადად და ასევე ბიომრავალფეროვნების კუთხით მოიცავს: არაეფექტურ გზშ-ს პროცედურებსა და კვალიფიციური ექსპერტების ნაკლებობას.

დეპარტამენტის აზრით ბიომრავალფეროვნების სფეროში სპეციალიზირებული თანამშრომელის ყოლის აუცილებლობა არ არსებობს.

ზემო თქმულიდან გამომდინარე, მიმდინარე ეტაპზე, მიზანშეწონილი იქნებოდა:

შემუშავებული ყოფილიყო პრაქტიკული მეთოდური სახელმძღვანელო გზშ-ის შემუშავების პროცესში ბიომრავალფეროვნების ასპექტების გათვალისწინებისა და ამავე ასპექტების შეფასების თაობაზე.

შეხვედრა საქართველოს გარემოს დაცვის სამინისტროს

ბიომრავალფეროვნების დაცვის სამსახურში - 10 აპრილი, 2012 წელი

შეხვედრაში მონაწილეობას იღებდნენ: საქართველოს გარემოს დაცვის სამინისტროს ბიომრავალფეროვნების დაცვის სამსახურის უფროსი იოსებ ქარცივაძე და ამავე სამსახურის წამყვანი სპეციალისტი ნონა ხელაია.

შეხვედრა მოიცავდა შემდეგ ძირითად საკითხებს:

- საქართველოს გარემოს დაცვის სამინისტროსა და ამავე სამინისტროს ბიომრავალფეროვნების დაცვის სამსახურის მიმართება ბიომრავალფეროვნების დაცვისა და მდგრადი გამოყენების მართვის საკითხებთან;
- ბიომრავალფეროვნებასთან დაკავშირებულ სფეროში დარგთაშორისი მიდგომებისა და კოორდინაციის გაუმჯობესების პერსპექტივები;

განხილულ საკითხებთან დაკავშირებით შეხვედრის მონაწილეების მიერ მოწოდებული იქნა შემდეგი ინფორმაცია და გამოთქმული იქნა შემდეგი მოსაზრებები:

ბიომრავალფეროვნების დაცვის სამსახურის ერთ-ერთ ძირითად ფუნქციას წარმოადგენს ბიომრავალფეროვნების დაცვის სფეროში სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავებაში მონაწილეობის მიღება და რეალიზაციის უზრუნველყოფა და ბიომრავალფეროვნების დაცვის სფეროში საქართველოს საერთაშორისო ხელშეკრულებებით განსაზღვრული ვალდებულებების შესრულების ორგანიზება და კოორდინაცია.

ამასთან აღსანიშნავია, რომ ბიომრავალფეროვნების დაცვის სამსახურს არ გააჩნდა და ამჟამადც არ გააჩნია პირდაპირი უფლებამოსილებები, აგრეთვე ინსტიტუციონალური შესაძლებლობები უშუალო კონტროლი და ზედამხედველობა გაუწიოს ბიომრავალფეროვნების კონსერვაციისა და მდგრადი გამოყენების ნორმების დაცვას.

საქართველოს გარემოს დაცვის სამინისტროსა და ბიომრავალფეროვნების დაცვის სამსახურის საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი პირდაპირი კომპეტენციები და უფლებამოსილებები ვრცელდება მხოლოდ ველურ მცენარეთა და გარეულ ცხოველთა სახეობებზე.

ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგის ამჟამად ფორმირების პროცესში მყოფი სისტემის სრულად ამოქმედება გამიზნულია მომავალი წლიდან.

2012 წლის განმავლობაში სამსახური გეგმავს საქართველოს ბიომრავალფეროვნების სტრატეგიისა და სამოქმედო გეგმის განახლების საკოორდინაციო სამუშაოებს.

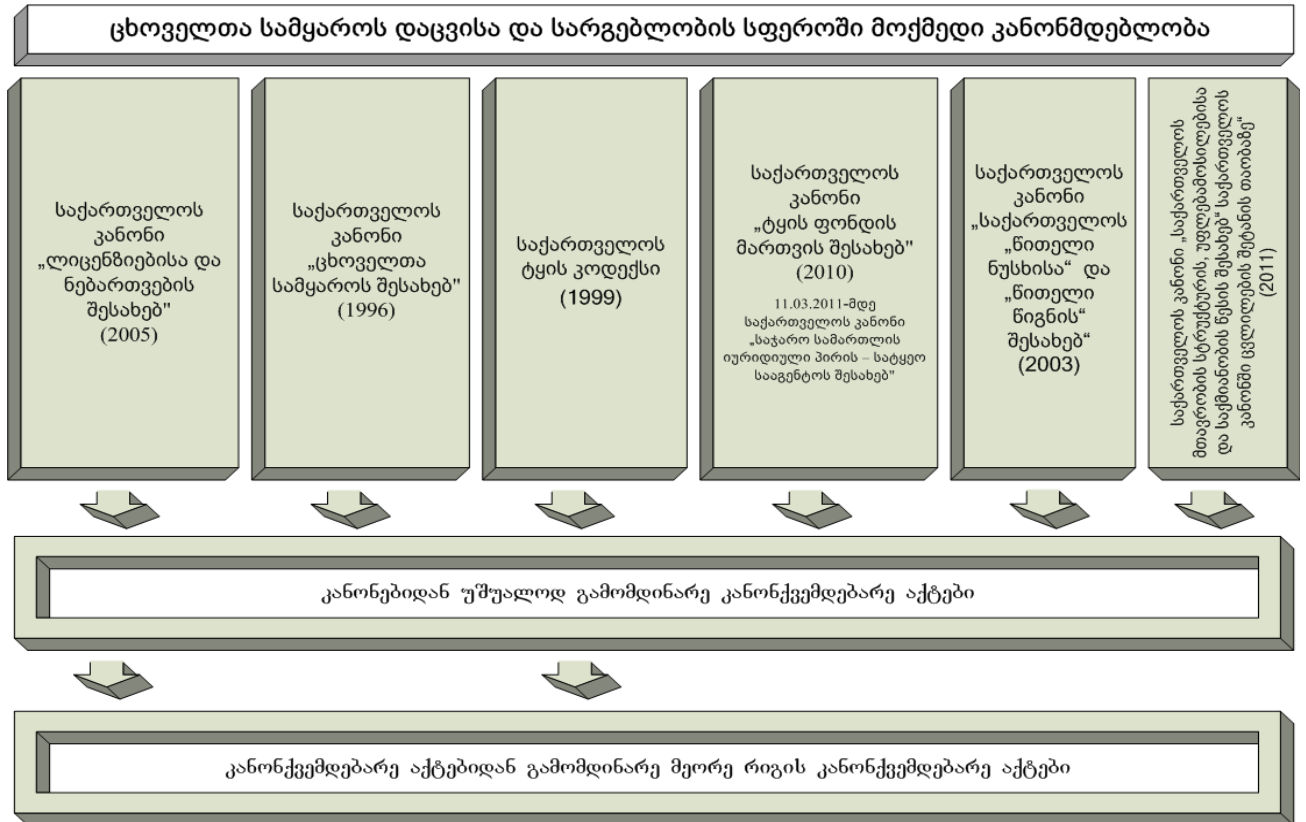
გარდა ამისა, მიმდინარეობს სამუშაოები „ეკოსისტემებისა და ბიომრავალფეროვნების ეკონომიკის (TEEB)“ სფეროს კვლევებში საქართველოს ჩართვის მიზნით.

ზემო თქმულიდან გამომდინარე, მიმდინარე ეტაპზე, მიზანშეწონილი იქნებოდა:

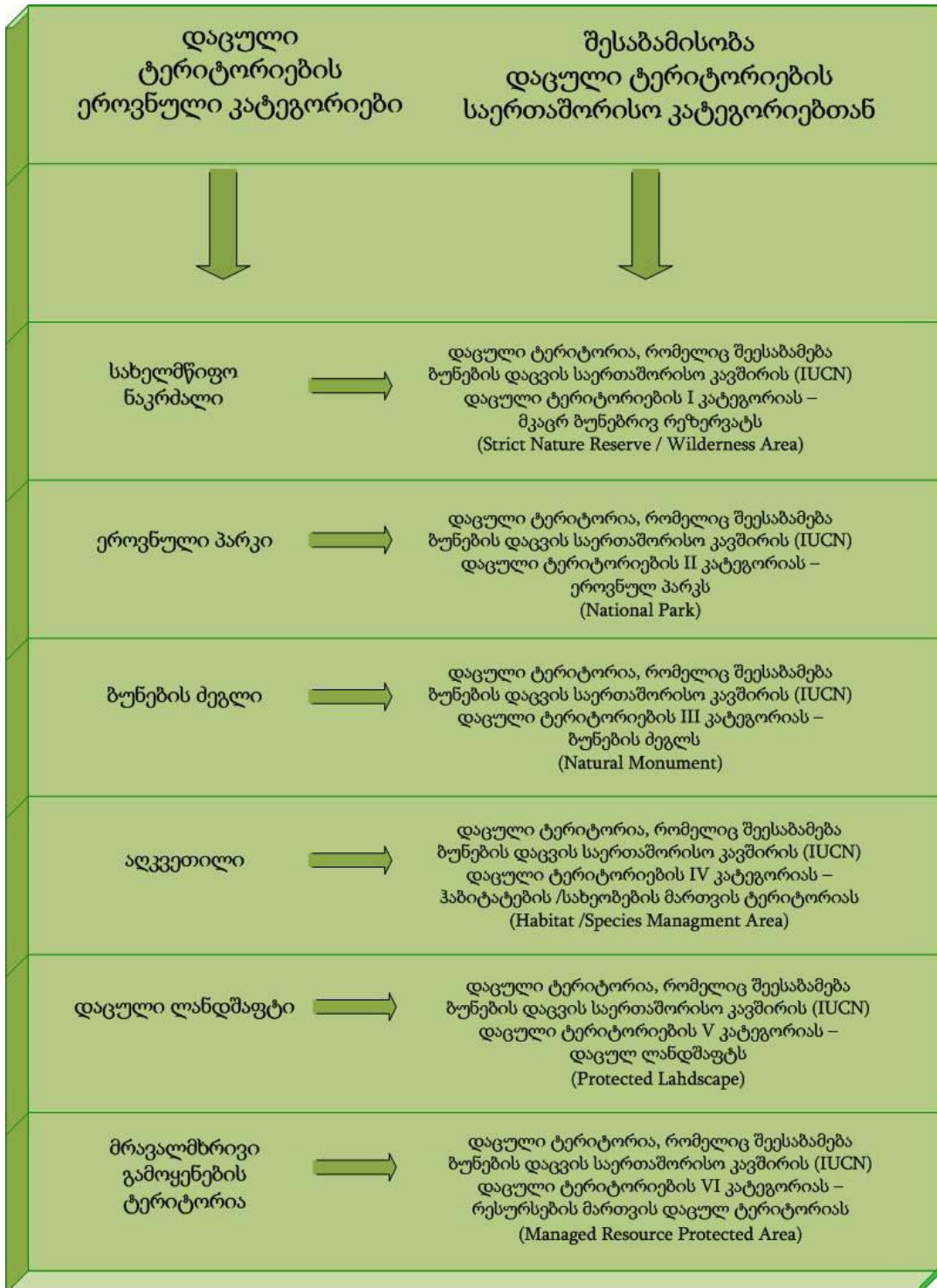
ბიომრავალფეროვნებასთან დაკავშირებულ სფეროში დარგთაშორისი მიდგომებისა და კოორდინაციის გაუმჯობესების მიზნით - ბიომრავალფეროვნების კომისიის შექმნა ყველა დაინტერესებული უწყებისა და ორგანიზაციის (მათ შორის ექსპერტების, არასამთავრობო და კერძო სექტორის, ადგილობრივი თვითმმართველობის წარმომადგენლების) მონაწილეობით. ამგვარი კომისია შესაძლებელია შეიქმნას როგორც საქართველოს გარემოს დაცვის სამინისტროს სათათბირო ორგანო, რომელიც ბიომრავალფეროვნების დაცვისა და მდგრადი გამოყენების საკითხებთან დაკავშირებით შეიმუშავებს დასკვნებსა და წინადადებებს და წარუდგენს მათ საქართველოს გარემოს დაცვის სამინისტროს განსახილველად.

10. დანართები

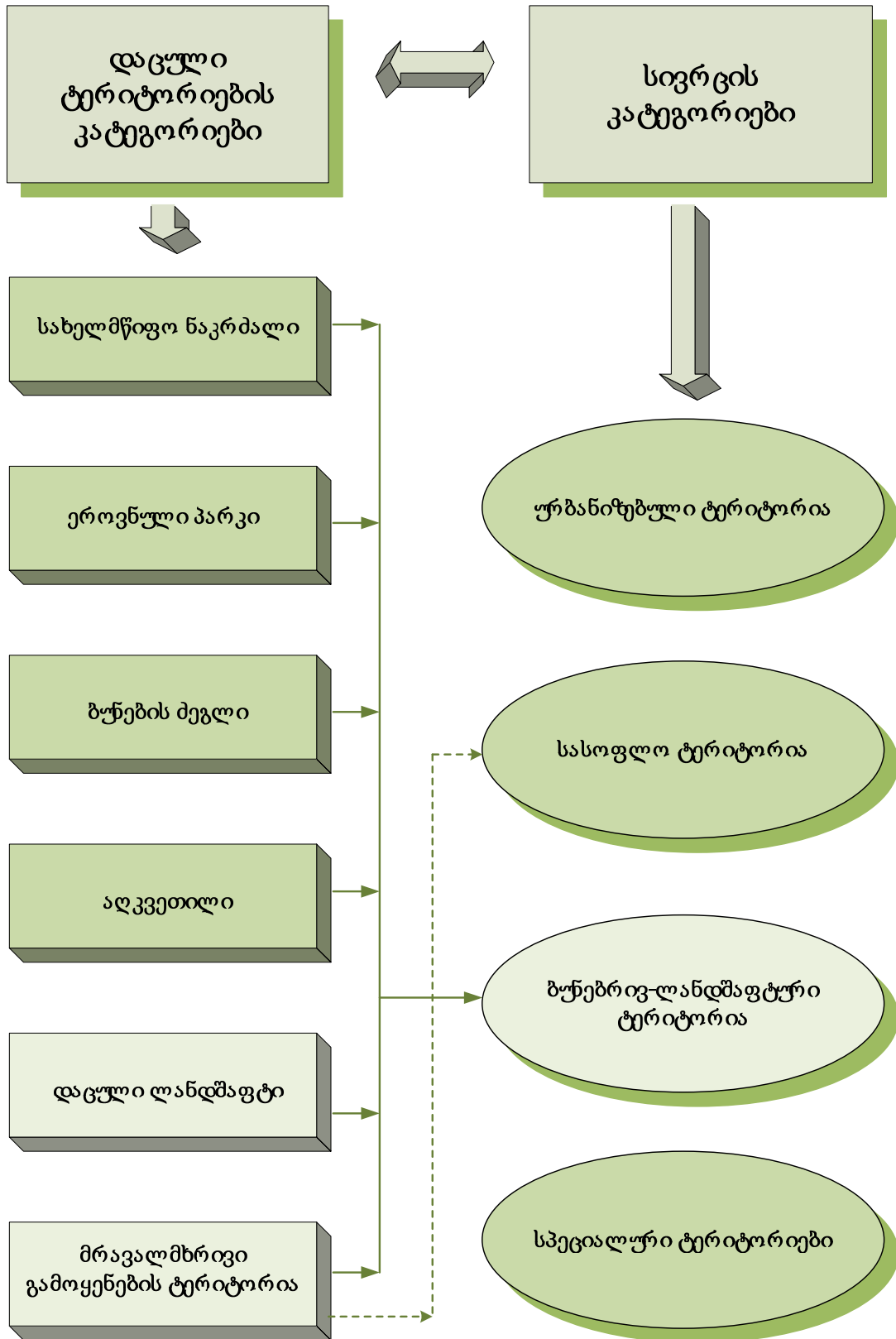
დანართი 1. ცხოველთა სამყაროს დაცვისა და სარგებლობის სფეროში მოქმედი საქართველოს კანონმდებლობის სქემა

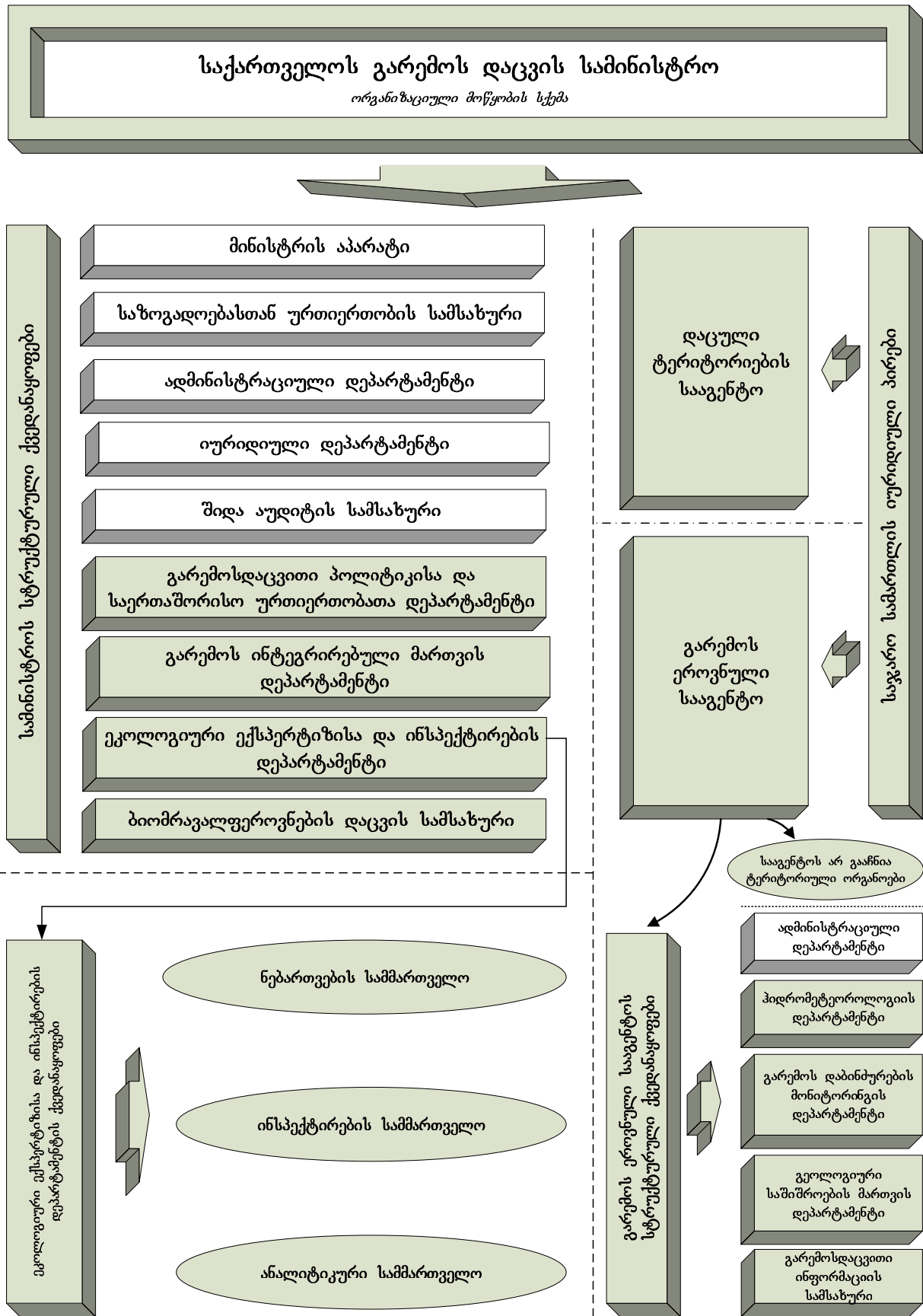


დანართი 2. დაცული ტერიტორიების ეროვნული და ბუნების დაცვის საერთაშორისო კავშირის (IUCN) მიერ დადგენილი დაცული ტერიტორიების კატეგორიები



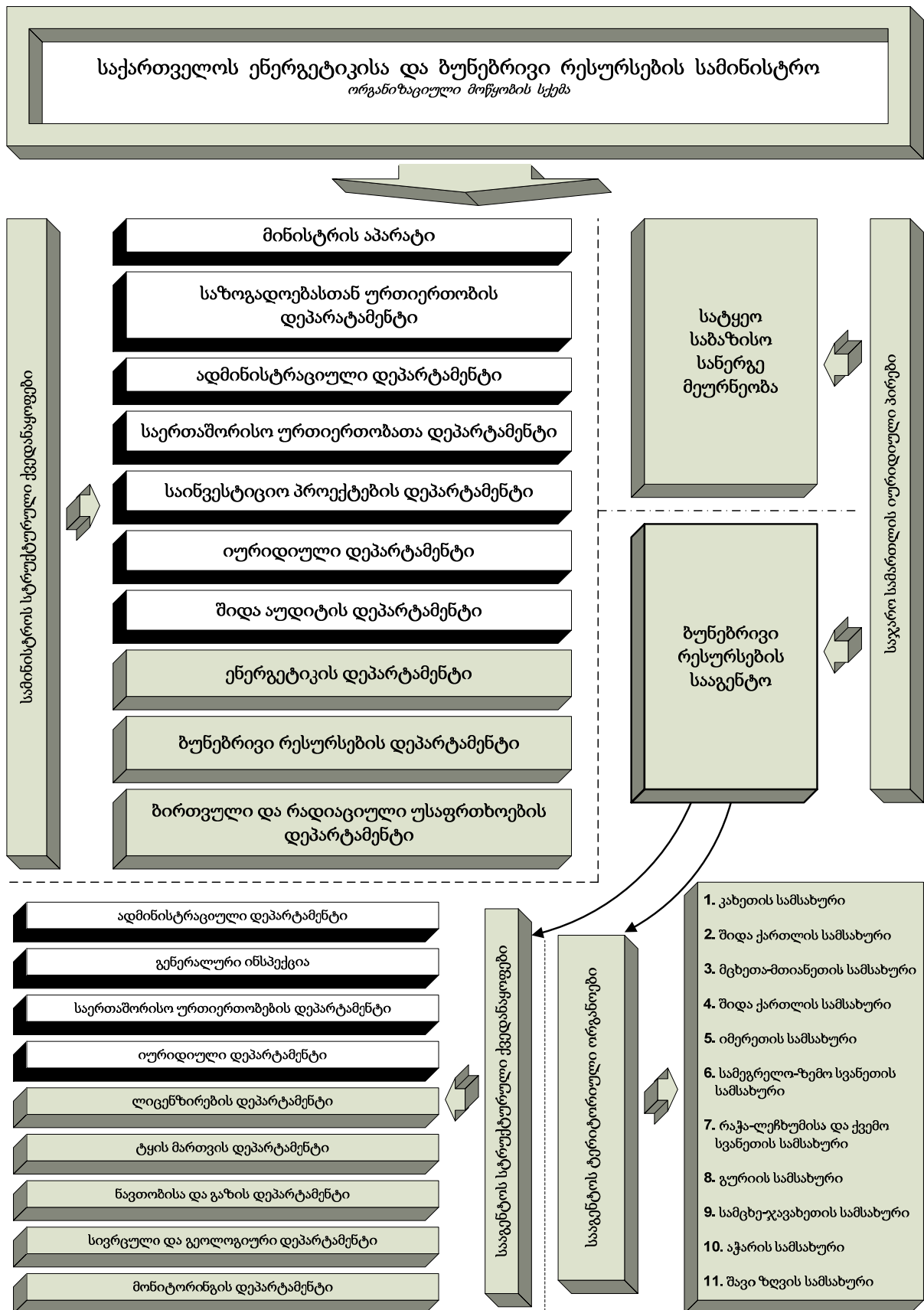
დანართი 3. დაცული ტერიტორიების კატეგორიებისა და სივრცის კატეგორიების ურთიერთმიმართების სქემა

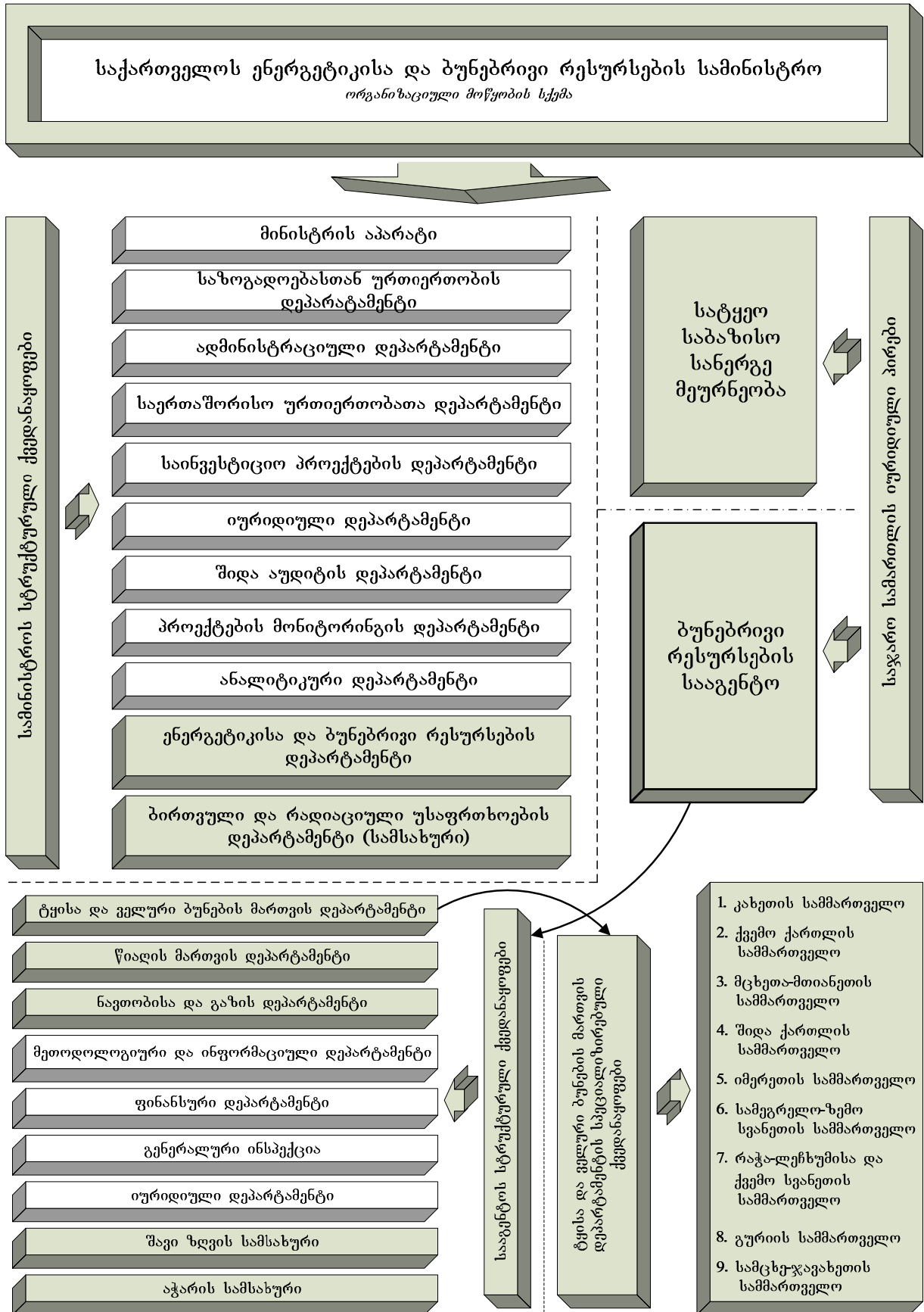


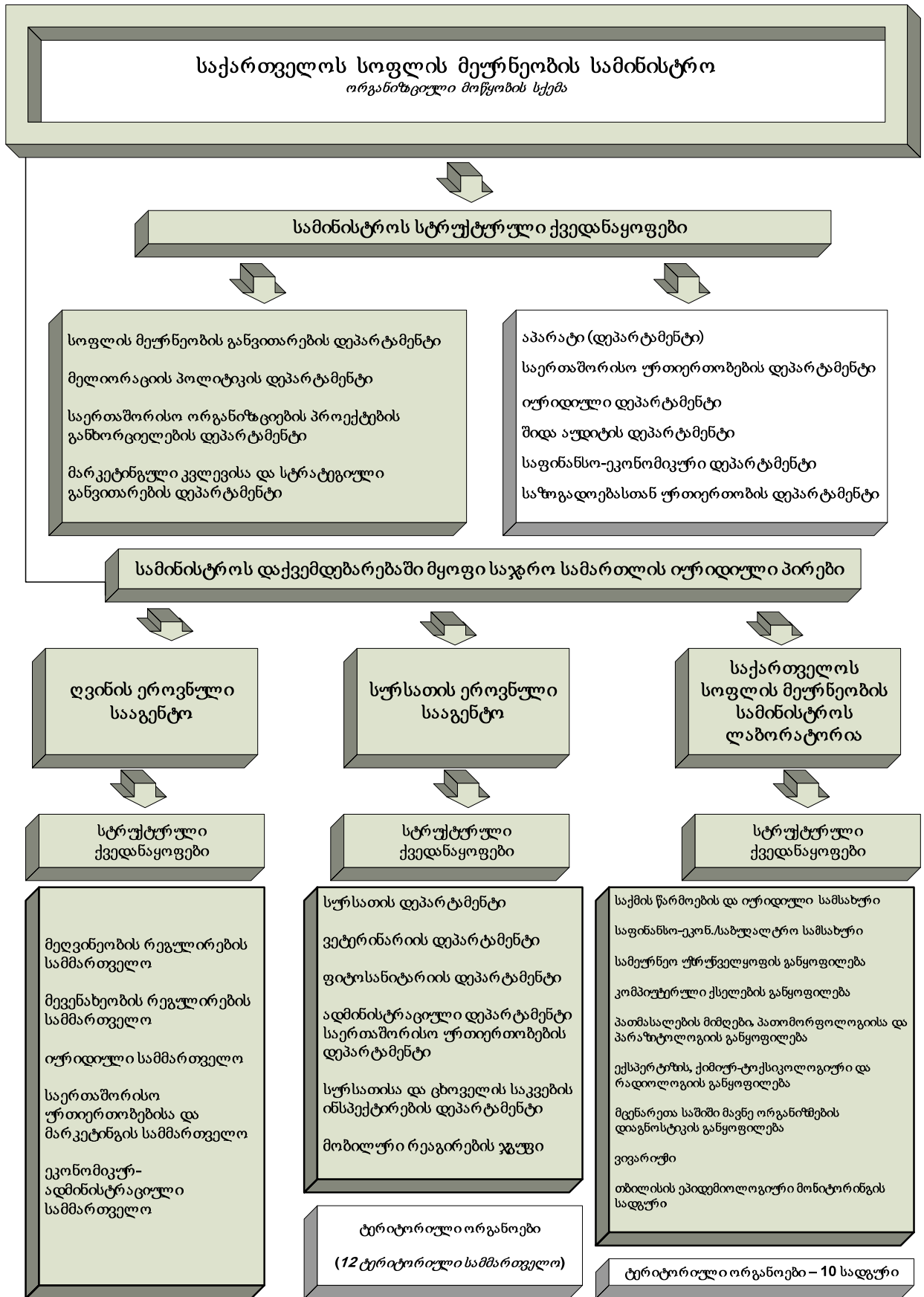


დანართი 5. საქართველოს ენერგეტიკისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს სტრუქტურა

ა) სამინისტროს სტრუქტურა 2012 წლის 27 აპრილამდე არსებული მდგომარეობით



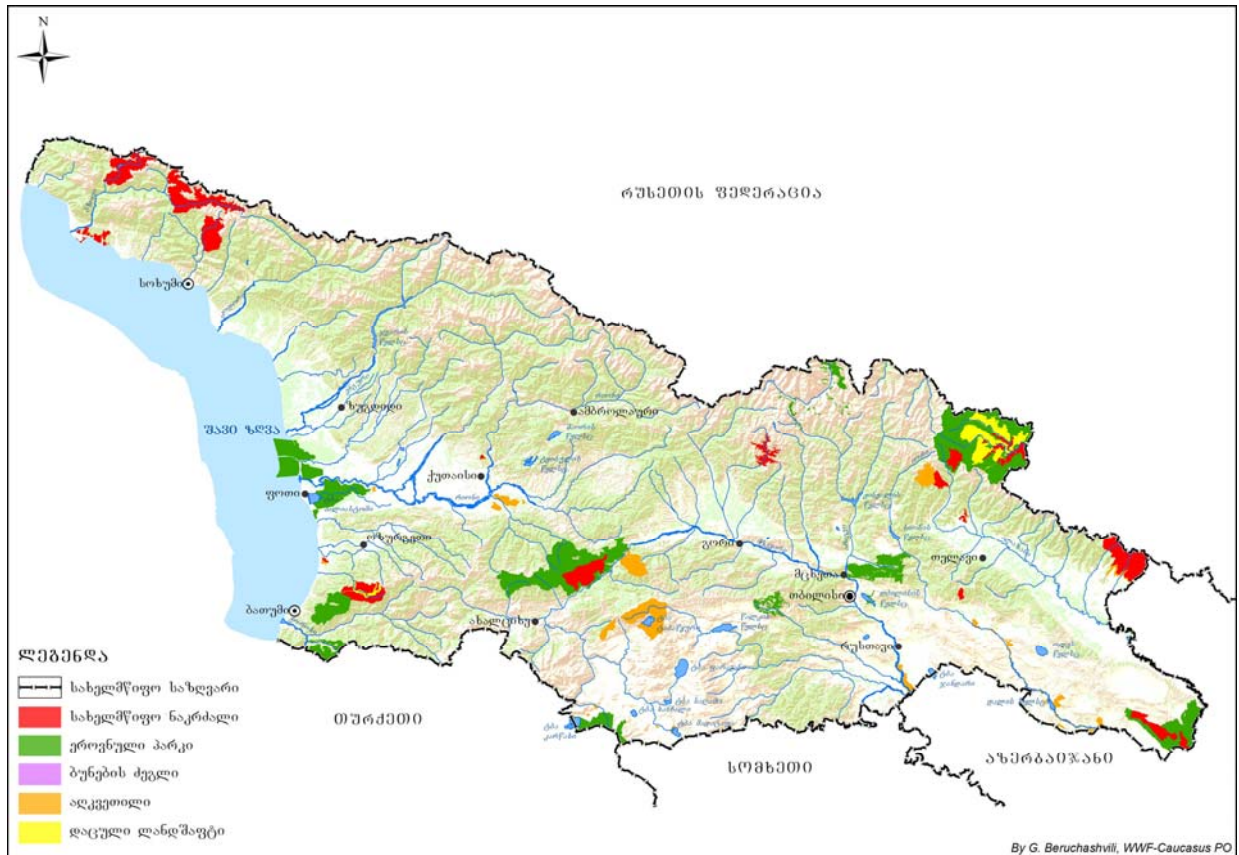




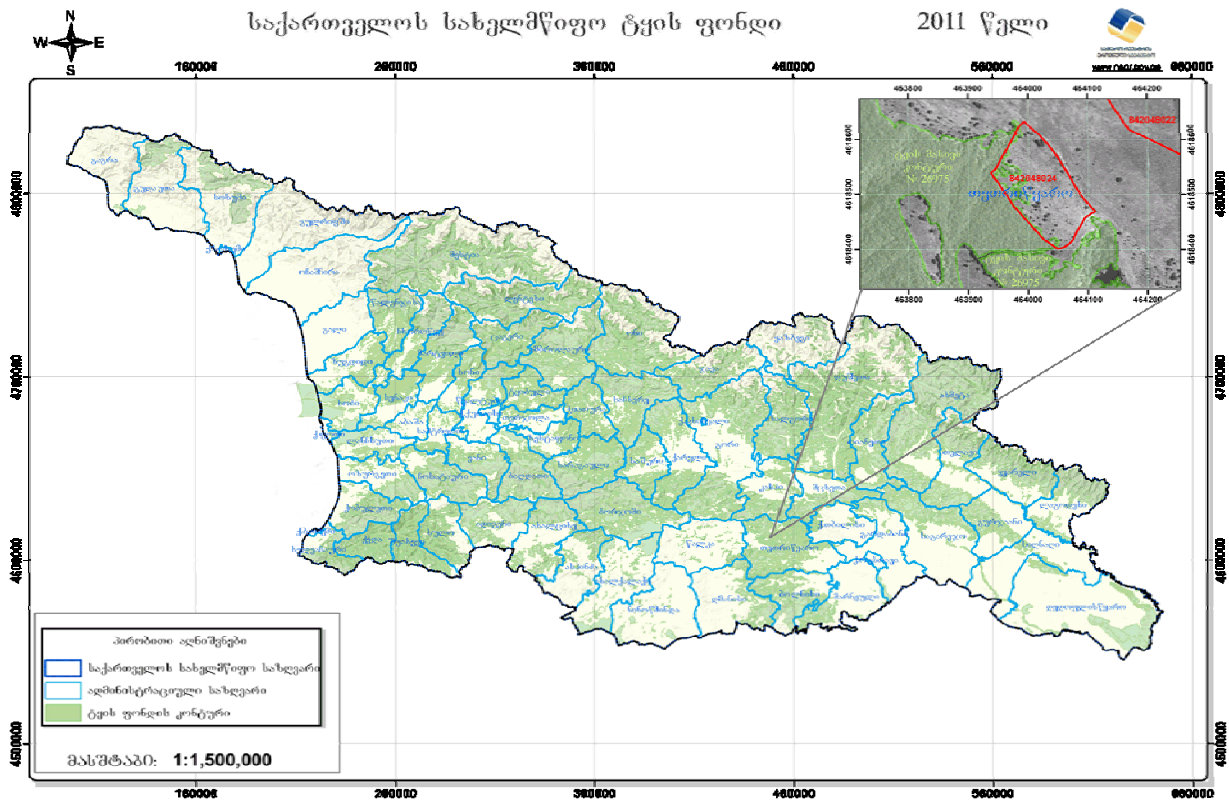
დანართი 7. მიმდინარე წლის საბიუჯეტო ასივნებები გარემოს დაცვის სფეროში (საქართველოს 2012 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის მიხედვით – ათას ლარებში)

პროგრამული კოდი	დასახელება	2012 წლის გეგმა			
		სულ	მათ შორის		
			საბიუჯეტო სახსრები	გრანტი	კრედიტი
38 00	საქართველოს გარემოს დაცვის სამინისტრო	23,877.0	16,881.0	6,996.0	0.0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	841	841	0	0
	ხარჯები	13,153.4	11,128.4	2,025.0	0.0
	შრომის ანაზღაურება	5,658.5	5,658.5	0.0	0.0
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	10,723.6	5,752.6	4,971.0	0.0
38 01	გარემოს დაცვის სფეროში პოლიტიკის შემუშავება, რეგულირება და მართვა <i>(=გარემოს დაცვის სამინისტროს ცენტრალური აპარატი)</i>	5,630.0	5,630.0	0.0	0.0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	103	103	0	0
	ხარჯები	5,566.4	5,566.4	0.0	0.0
	შრომის ანაზღაურება	1,803.5	1,803.5	0.0	0.0
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	63.6	63.6	0.0	0.0
38 02	დაცული ტერიტორიების სისტემის ჩამოყალიბება და მართვა <i>(=დაცული ტერიტორიების სააგენტო)</i>	16,477.0	9,481.0	6,996.0	0.0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	458	458	0	0
	ხარჯები	5,845.0	3,820.0	2,025.0	0.0
	შრომის ანაზღაურება	2,355.0	2,355.0	0.0	0.0
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	10,632.0	5,661.0	4,971.0	0.0
38 03	გარემოს დაცვის სფეროში მონიტორინგი, პროგნოზირება და პრევენცია <i>(=გარემოს ეროვნული სააგენტო)</i>	1,770.0	1,770.0	0.0	0.0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	280	280	0	0
	ხარჯები	1,742.0	1,742.0	0.0	0.0
	შრომის ანაზღაურება	1,500.0	1,500.0	0.0	0.0
	არაფინანსური აქტივების ზრდა	28.0	28.0	0.0	0.0

დანართი 8. საქართველოს დაცული ტერიტორიების რუკა (2012 წელს შექმნილი მატახელას ეროვნული პარკის ჩათვლით)



დანართი 9. საქარო რეესტრის ეროვნული სააგენტოს მიერ 2011 წელს რეგისტრირებული ტყის ფონდის მიწები – დაცული ტერიტორიების ტყის ფონდის მიწების ხათვლით ("სახელმწიფო ტყის ფონდის საზღვრების დადგენის შესახებ" საქართველოს მთავრობის 2011 წლის 4 აგვისტოს №299 დადგენილებით დამტკიცებული საზღვრების ფარგლებში)



დანართი 10. ტყის ფრაგმენტაციის მაგალითი : საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტოს მიერ რეგისტრირებული ტყის ფონდის მიწის ფრაგმენტი ტყიბულის მუნიციპალიტეტში – მწვანე ფერით აღნიშნულია ტყის ფონდის რეგისტრირებული ნაწილი, ხოლო ყვითელი ფერით ტყის ფონდის ის ფრაგმენტები, რომლებიც არ იქნა რეგისტრირებული "სახელმწიფო ტყის ფონდის საზღვრების დადგენის შესახებ" საქართველოს მთავრობის 2011 წლის 4 აგვისტოს №299 დადგენილებით დამტკიცებული საზღვრების ფარგლებში

